
*Forvaltningsrevisjonsrapport om psykososialt
miljø i barnehager og på skoler*

Arendal kommune

Sammendrag

Kontrollutvalget i Arendal kommune bestilte våren 2025 et prosjekt om psykososialt skole- og barnehagemiljø. Prosjektplanen ble først behandlet i møtet 30. april 2025 (sak 21/25), mens endelig bestilling og godkjenning av prosjektplanen, skjedde på møtet den 12.06.2025 (sak 30/25). Basert på kontrollutvalgets bestilling har dette forvaltningsrevisjonsprosjektet søkt svar på tre overordnede problemstillinger. Disse er som følger:

1. I hvilken grad ivaretar skolene og barnehagene i Arendal aktivitetsplikten?
2. I hvilken grad sørger skolene og barnehagene i Arendal for trygge og gode overganger mellom barnehage og skole, og mellom barneskole og ungdomsskole?
3. I hvilken grad sikrer Arendal kommune, at man i de saker man lykkes godt med å løse saker som omhandler mobbing og/eller krenkelser, utveksler erfaringer på tvers av skoler og barnehager?

For å svare på disse spørsmålene har revisjonen samlet inn og vurdert et omfattende datamateriale. Ikke overraskende gir dette et nyansert bilde av kommunens arbeid. På den ene siden finner revisjonen at kommunen blant annet har flere gode rutiner og planer for å sikre at aktivitetsplikten oppfylles, samt for å sikre gode overganger mellom barnehager og skoler. På den andre siden finner revisjonen at kommunen har et forbedringspotensial, særlig knyttet til implementering i alle ledd. Revisjonens svar på de tre problemstillingene er dermed at kommunen i noen grad oppfyller det som etterspørres.

På bakgrunn av de vurderingene revisjonen har gjort, gir revisjonen følgende anbefalinger til Arendal kommune:

1. Revisjonen anbefaler kommunen å videreføre arbeidet med å etablere tiltak som sikrer at ansatte i skoler og barnehager kjenner til og etterlever sitt ansvar for det psykososiale skole- og barnehagemiljøet. Inkludert ansatte i Arendal Eiendom.
2. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak for å sikre ansatte på SFO den samme kompetansen som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø.
3. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak som vil gjøre det nye innsatsteamet godt kjent i kommunen.
4. Revisjonen anbefaler kommunen å sikre at alle kommunens skoler og barnehager bruker malene for aktivitetsplaner som kommunen har laget.
5. Revisor anbefaler kommunen å vurdere tiltak som sikrer at kommunens aktivitetsplaner anvendes på samme måte.
6. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere om barnehagenes mal for aktivitetsplaner skal inkludere et punkt om undersøkelsesfasen.
7. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak som bedre sikrer at planen for overgang mellom barnehage og skole, følges opp i praksis.
8. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak som kan bidra til en god overgang mellom barneskole og ungdomsskole.
9. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak som sikrer at det er god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene på SFO, samt at

ordensreglementet praktiseres i tråd med intensjonen blant ansatte på både skolen og på SFO.

10. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak som sikrer at barn som skal begynne på skolen, i tilstrekkelig grad blir kjent med personalet på SFO og det fysiske miljøet på SFO, før skolestart.
11. Revisjonene anbefaler kommunen å vurdere tiltak som kan styrke arbeidet med å løfte de gode historiene og skape arenaer for læring og erfaringsutveksling mellom ulike skoler og ulike barnehager. Revisor anbefaler at tiltakene sikrer at denne læringen ikke bare skjer på ledernivå.

Innhold

Sammendrag	1
Innhold.....	3
Forord	5
Del 1: Innledning og aktuelt rammeverk.....	6
1 Innledning	6
Organisering i Arendal kommune	6
Bakgrunn og formål.....	7
Problemstillinger.....	8
Aktuelle rapporter og forskning	8
1.1.1 Psykososialt barnehagemiljø	8
1.1.2 Psykososialt skolemiljø	11
2 Metodisk gjennomføring	19
Dokumenter.....	19
Intervjuer	19
Spørreundersøkelser	20
2.1.1 Oversikt over de ulike undersøkelsene.....	21
Dybdeundersøkelser	26
Personopplysninger	27
Validitet og reliabilitet	28
3 Revisjonskriterier	30
Aktuelt lovverk tilknyttet barnehagene	30
3.1.1 Barnehageloven	30
3.1.2 Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver	32
Aktuelt lovverk tilknyttet skolene	32
3.1.3 Opplæringsloven	32
3.1.4 Proposisjon 57 (2022-2023).....	33
Aktuelt lovverk tilknyttet skolefritidsordningen	34
3.1.5 Opplæringsloven	34
3.1.6 Opplæringsforskriften	35
3.1.7 Rammeplanen	35
3.1.8 Stortingsmelding 6 (2019-2020).....	36
Fra forvaltningsrevisjonen utført i 2018	37
Konkrete revisjonskriterier	38
Del 2: Faktagjennomgang og delkonklusjoner	41
4 Ansattes forståelse av sitt ansvar	41
Revisjonskriterium 1.....	41
4.1.1 Intervjuer og sentrale dokumenter	41
4.1.2 Spørreundersøkelsene	45
Revisjonskriterium 2.....	51
Revisjonskriterium 3.....	52
Revisjonskriterium 4.....	53
4.1.3 Ansatte på skolen	53
4.1.4 Ansatte Arendal Eiendom	53
Revisjonskriterium 5.....	54

Revisjonskriterium 6.....	55
Revisjonskriterium 7.....	55
Revisjonens foreldreundersøkelse.....	57
4.1.5 Foreldre med barn i barnehage	57
4.1.6 Foreldre med barn i skolen	61
Delkonklusjon 1	66
5 SFO.....	73
Revisjonskriterium 1	73
5.1.1 Intervjuer	73
5.1.2 Undersøkelsen blant ansatte i skolen	74
5.1.3 Fra foreldreundersøkelsen (foresatte med barn på skolene)	74
Revisjonskriterium 2.....	77
Revisjonskriterium 3.....	78
Revisjonskriterium 4.....	80
Delkonklusjon 2.....	81
6 Oppfølging av revisjonen fra 2018	85
Revisjonskriterium 1.....	85
6.1.1 Ny organisering fra høsten 2026.....	90
Revisjonskriterium 2.....	90
6.1.2 Kommunens planverk	91
6.1.3 Mappegjennomgang	93
6.1.4 Intervju	95
Delkonklusjon 3.....	96
7 Overganger og informasjonsdeling	100
Overganger	100
7.1.1 Revisjonskriterium 1.....	100
7.1.2 Revisjonskriterium 2.....	105
Informasjonsdeling.....	106
7.1.3 Revisjonskriterium 1.....	106
Delkonklusjon 4.....	108
Del 3: Konklusjoner og anbefalinger	111
8 Helhetlig analyse og endelige konklusjoner.....	111
Problemstilling 1	111
8.1.1 Underspørsmål 1.....	111
8.1.2 Underspørsmål 2.....	112
8.1.3 Underspørsmål 3.....	113
8.1.4 Underspørsmål 4.....	113
8.1.5 Problemstilling 1: vurdering og konklusjon	114
Problemstilling 2.....	116
Problemstilling 3.....	116
9 Anbefalinger	118
Del 4	119
10 Kommunedirektørens uttalelse	119
11 Litteraturliste	120

Forord

Sørlandet kommunerevisjon IKS har gjennomført en forvaltningsrevisjon med tema psykososialt skole- og barnehagemiljø i Arendal kommune. Prosjektet er bestilt av kontrollutvalget og er prioritert i planen for forvaltningsrevisjon for perioden 2024-2027. Forvaltningsrevisjonen er gjennomført av forvaltningsrevisor *Kjerstin L. Kjøndal*. *Magnus Tørå Solsvik* har vært oppdragsansvarlig revisor.

Arendal, 26. august 2026

Magnus Tørå Solsvik

Magnus Tørå Solsvik

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Kjerstin Lianes Kjøndal

Kjerstin L. Kjøndal

Prosjektansvarlig forvaltningsrevisor

Dokumentet er elektronisk signert.

Del 1: Innledning og aktuelt rammeverk

Denne rapporten er delt inn i fire hoveddeler. Første del presenterer rapportens grunnlag og rammeverk. Her inngår et innledende kapittel (kapittel 1) med relevant bakgrunnsinformasjon, prosjektets problemstillinger og aktuell forskning. Kapittel 2 beskriver revisjonens metodebruk og vurderinger knyttet til denne. Kapittel 3 gjennomgår aktuelt lovverk og andre autoritative kilder som danner grunnlaget for prosjektets revisjonskriterier.

1 Innledning

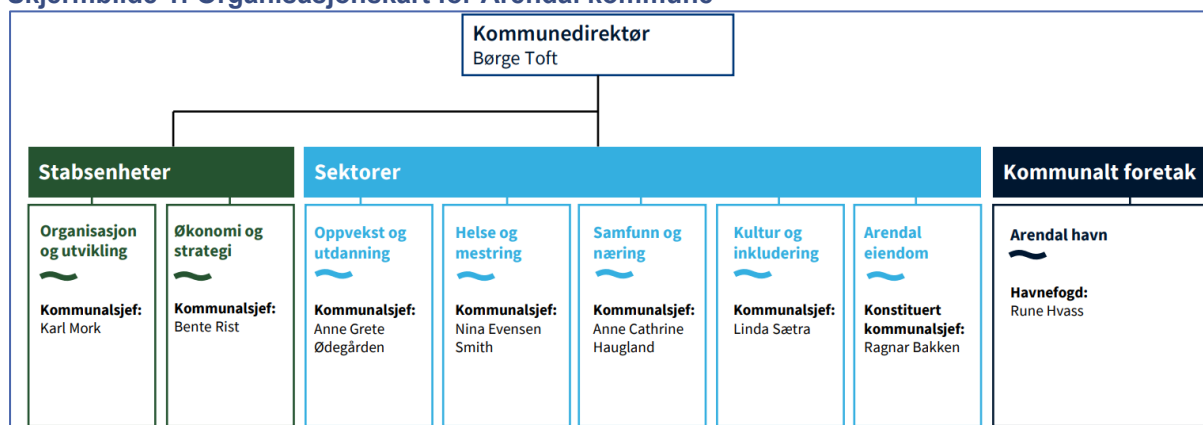
De senere årene har det vært et økende fokus på skoler og barnehagers psykososiale miljø. Dette har gitt seg utslag i konkrete lovendringer der skoler og barnehager har fått mer konkrete krav knyttet til sitt arbeid med det psykososiale miljøet. Første januar 2021 trådte kapittel VIII om psykososialt barnehagemiljø i barnehageloven i kraft. Sentralt i dette lovverket er nulltoleranse mot krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, samt en aktivitetsplikt som skal bidra til at de ansatte i barnehagen handler raskt og riktig når et barn opplever å ikke ha det trygt og godt i barnehagen. I opplæringsloven fra 2024 regulerer kapittel 12 plikten til å sikre et trygt og godt psykososialt skolemiljø. Dette er en videreføring av lovkrav som også var nedfelt i den gamle opplæringsloven. Denne rapporten undersøker hvordan Arendal kommune jobber med det psykososiale miljøet i sine barnehager og skoler.

Organisering i Arendal kommune

Arendal er en stor og viktig kommune i Agder. Flere administrasjons- og tjenestefunksjoner av regional betydning, ligger i Arendal. Kommunen hadde ved utgangen av 2024, 46 568 innbyggere, og det er forventet at dette folketallet vil stige fram mot 2050.¹

Arendal kommune er organisert inn i tre hoveddeler: to stabsenheter, fem sektorer og ett kommunalt foretak (se Skjermbilde 1).²

Skjermbilde 1: Organisasjonskart for Arendal kommune³

¹ Arendal våren 2025, publisert kommunebilde for Arendal kommune - Kommunebilde

² Arendal Eiendom er inkludert i denne revisjonen. De er organisert under sektoren «Samfunn og næring»

³ Microsoft PowerPoint - Arendal kommune - organisasjonskart - 2025

Særlig relevant for denne revisjonen, er sektoren «Oppvekst og utdanning». Denne sektoren ledes av én kommunalsjef, og tre enhetsledere: én enhetsleder for barnehagene, én for skolene og én enhetsleder for barne- og familietjenester. Sektoren er videre inndelt i fire, der én av disse fire delene er for skolene, og én del for barnehagene (se Skjermbilde 2). Kommunens SFO-tilbud ligger under hver enkelt skole, og ifølge kommunens SFO-vedtekter, er rektor øverste leder av skolefritidsordningen.⁴ Rektor har dermed det overordnede administrative og faglige ansvar for SFO-ordningen ved den enkelte skole. Videre sier vedtektene at skolefritidsordningen skal ha daglig leder (avdelingsleder for SFO), men at denne lederen skal rapportere til rektor.

Skjermbilde 2: Organisasjonskart for sektor Oppvekst og utdanning

Ifølge Arendal kommune sin hjemmeside, har kommunen til sammen 52 barnehager og 20 skoler (inkludert private aktører).⁵ Skjermbilde 2 viser kun de kommunale barnehagene og skolene. I denne revisjonen vil heller ikke private aktører inngå.

Bakgrunn og formål

Prosjektplan til prosjekt om psykososialt miljø i skoler og barnehager, ble først behandlet av kontrollutvalget i møte 30. april 2025 (sak 21/25), mens endelig behandling av prosjektplanen skjedde på kontrollutvalgets møte 12.06.2025 (sak 30/25). Bestillingen av

⁴ SFO - vedtekter - Arendal kommune

⁵ Oppvekst og utdanning - Arendal kommune

prosjektet er basert på kontrollutvalgets vedtatte plan for forvaltningsrevisjon 2024-2027 (sak 23/24).

Formålet med forvaltningsrevisjonsprosjektet er å undersøke hvordan kommunen arbeider med det psykososiale barnehage- og skolemiljøet, og å vurdere om arbeidet skjer i overensstemmelse med aktuelt lovverk. Overganger mellom barnehage og skole, samt overganger mellom barneskole og ungdomsskole, inngår også i revisjonen. I tillegg vil revisjonen følge opp enkelte anbefalinger fra et tidligere forvaltningsrevisjonsprosjekt om samme tema i Arendal kommune. Dette prosjektet ble ferdigstilt i 2018, og revisjonen vil derfor undersøke hvordan Arendal kommune har fulgt opp disse anbefalingene.

Problemstillinger

I kontrollutvalgets møte den 12.06.2025 (sak 30/25), vedtok kontrollutvalget følgende problemstillinger som skal besvares gjennom denne forvaltningsrevisjonen:

1. I hvilken grad ivaretar skolene og barnehagene i Arendal aktivitetsplikten?
 - a. Hvordan arbeider Arendal kommune for at alle ansatte har tilstrekkelig forståelse omkring sitt ansvar og plikter når det kommer til å ta en aktiv del av arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø?
 - b. I hvilken grad sikres ansatte i SFO den samme kompetansen som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø?
 - c. I hvilken grad har Arendal kommune fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til beredskapsteamets mandat og ressursbehov?
 - d. I hvilken grad har Arendal kommune fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til aktivitetsplaner, særlig knyttet til beskrivelse av tiltak og rutine for evaluering og videreføring av tiltak?
2. I hvilken grad sørger skolene og barnehagene i Arendal for trygge og gode overganger mellom barnehage og skole og mellom barneskole og ungdomsskole?
3. I hvilken grad sikrer Arendal kommune, at man i de saker man lykkes godt med å løse saker som omhandler mobbing og/eller krenkelser, utveksler erfaringer på tvers av skoler og barnehager?

Aktuelle rapporter og forskning

1.1.1 Psykososialt barnehagemiljø

I en rapport bestilt av Utdanningsdirektoratet (Udir), evalueres det hvordan barnehagesektoren både forstår, har implementert og praktiserer det nye regelverket om psykososialt barnehagemiljø.⁶ Rapporten gir ulike perspektiver på dette. Den sier blant annet at undersøkelsene viser at det er bred enighet om hva det overordnede formålet med bestemmelsene i barnehageloven kapittel VIII er: Nemlig å sikre barnehagebarn et trygt og godt barnehagemiljø, samt å sikre at barna ikke utsettes for krenkelser. Dette samsvarer med formålet med lovbestemmelsene slik dette ble presentert av departementet da lovforslaget ble sendt på høring. I tillegg løfter rapporten frem at det er flere som vektlegger at de nye bestemmelsene bidrar til å forebygge og ta tak i krenkelser på et tidlig tidspunkt. I all hovedsak er aktuelle aktører positive til regelverket.

⁶ Rapport evaluering av barnehageloven kapittel VIII (2024)

En utfordring som løftes fram i rapporten, omhandler hvordan det nye lovverket blir forstått. Rapporten viser at det finnes en betydelig usikkerhet når det gjelder forståelsen av hva en krenkelse er. Videre avdekker rapporten et tydelig skille mellom to ulike forståelser av aktivitetsplikten. På den ene siden beskrives aktivitetsplikten som det å fange opp og følge opp barn som ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. På den andre siden beskrives aktivitetsplikten som det å fange opp og følge opp barn som utsettes for krenkelser. Rapporten argumenterer for at dette er en vesentlig forskjell, siden sistnevnte innebærer en betydelig avgrensning av aktivitetsplikten.

Når det gjelder implementeringen av barnehagelovens kapittel 8, viser rapporten at mange arbeider godt med dette. Samtidig synes det fortsatt å være et stykke igjen før regelverket er fullt ut implementert, slik at lovendringene får den tilsiktede virkningen og praksis blir i tråd med regelverkets intensjoner. Selv om flere peker på at arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet krever kontinuerlig oppmerksomhet, viser rapporten at regelverksimplementeringen flere steder fortsatt er i en tidlig fase. Kompetansehevingen knyttet til trygt og godt barnehagemiljø er også fortsatt pågående, til tross for at rapporten ble skrevet tre år etter at bestemmelsene trådte i kraft. Rapporten peker på at en sentral utfordring ved implementeringen av lovendringene, er at loven ble innført uten tilstrekkelig støttemateriell og veiledning som kunne bidra til at barnehagene forstod bestemmelsenes innhold og hvordan de skulle etterleves i praksis. Pandemien gjorde det også krevende for mange barnehager å prioritere kompetanseheving på dette området. Til sammen førte dette til at en del barnehager kom sent i gang med implementeringsarbeidet. Rapporten peker videre på manglende tydelighet om statsforvalterens rolle i å informere og veilede kommuner og barnehager om trygt og godt barnehagemiljø. Dette har også påvirket implementeringen. I tillegg trekkes ressurs- og bemanningsutfordringer i sektoren frem som faktorer som påvirker arbeidet. En av rapportens konklusjoner er derfor at nasjonale myndigheter synes å ha undervurdert behovet for pedagogiske virkemidler som kunne støtte opp under regelverksendringen da kapittel 8 trådte i kraft, og at dette har påvirket implementeringen.

Når det gjelder etterlevelse av regelverket, fremhever rapporten at mange barnehager gjør en god jobb med å følge opp regelverket. En stor andel av styrerne viser også til at det har skjedd endringer på flere områder som er i samsvar med intensjonene i lovverket. Samtidig viser rapporten at det til dels er store variasjoner når det gjelder nettopp barnehagenes etterlevelse. Rapporten peker derfor på noen mulige forklaringer:

- Ulik forståelse av hva en krenkelse er.
- Ulik forståelse av når aktivitetsplikten trer i kraft.
- Ulik forståelse av hva som skal dokumenteres skriftlig.
- Manglende forståelse av lovverket og manglende kapasitet (bemanning og ressurser).
- Uklarhet i forhold til hvor foreldre kan henvende seg dersom de ikke opplever at barnehagen følger opp deres bekymring i tilstrekkelig grad.

Den endelige konklusjonen i rapporten påpeker at det bør iverksettes tiltak for å styrke implementeringen av bestemmelsene i barnehageloven kapittel 8. Dette er viktig for å bidra til at regelverket realiserer sitt potensiale i større grad enn det som er tilfelle per i dag. Videre

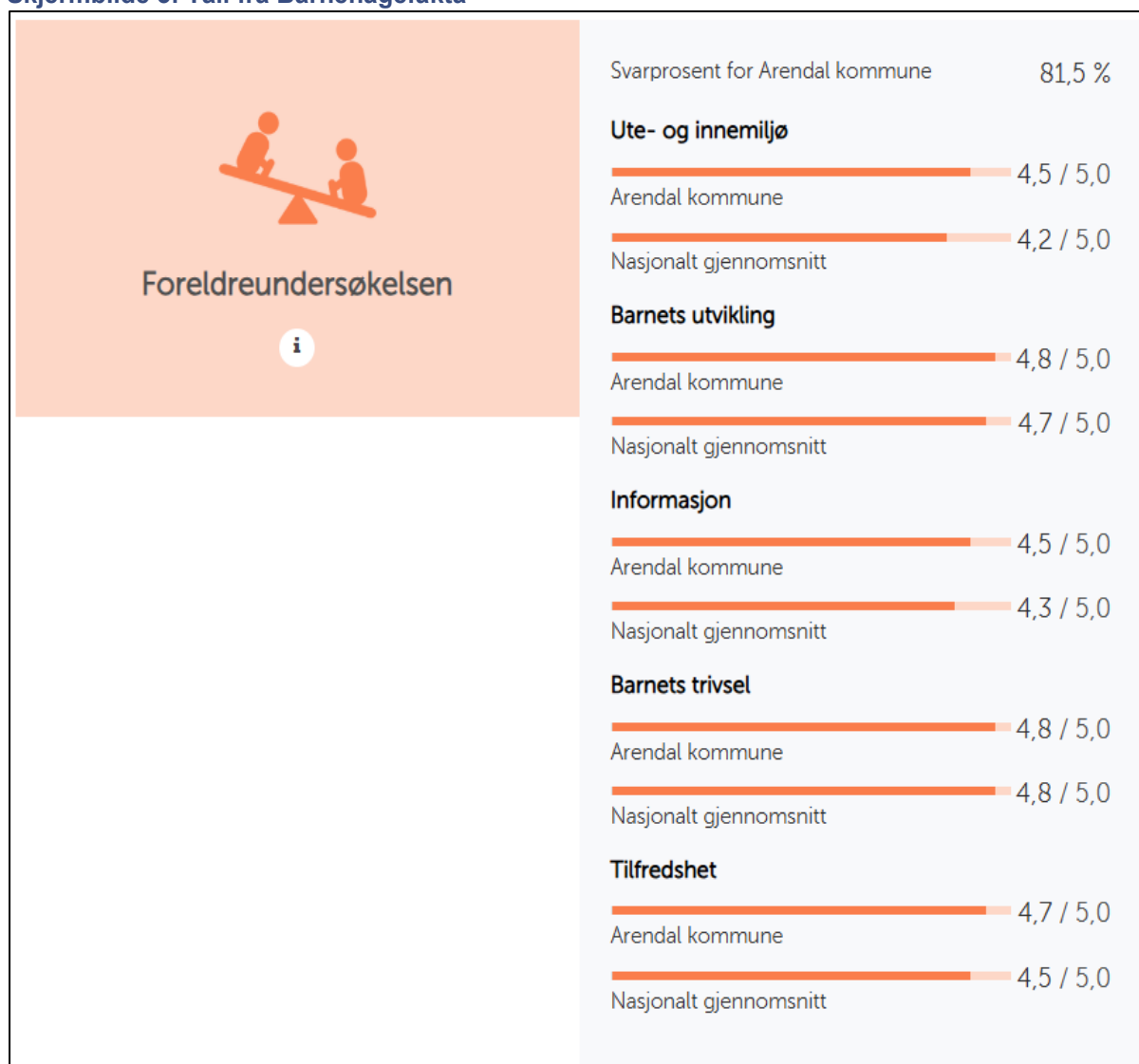
påpeker rapporten at det er et stort behov for mer veiledning i sektoren, både når det gjelder systemarbeid og enkeltsaker. Det konkluderes også med at både barnehageeiers, barnehagemyndighetens og statsforvalterens roller og ansvar, må tydeliggjøres slik at foreldre vet hvor de kan henvende seg når de har behov for å løfte en sak over barnehagenivå. Til slutt foreslår rapporten åtte tiltak som kan bidra til økt etterlevelse og måloppnåelse for bestemmelsene i barnehageloven kapittel 8 om psykososialt barnehagemiljø (gjengitt ordrett fra rapporten i punktene under):

1. Vurdere hvordan eksisterende kompetansetiltak og støtteressurser kan samles bedre og gjøres mer tilgjengelige for barnehagene og barnehageeierne. Herunder bør direktoratet også sikre at det foreligger tilstrekkelig med ressurser som kan benyttes enkeltvis i personalmøter eller tilsvarende, og som er tilpasset behovene i sektoren.
2. Tydeliggjøre statsforvalternes ansvar og rolle med hensyn til å veilede og støtte kommunene som barnehagemyndighet i deres veilednings- og påseansvar overfor barnehagene. Herunder bør det også vurderes tiltak for å sikre erfaringsdeling og deling av beste praksis på tvers av kommunene som barnehagemyndighet. Det kan være hensiktsmessig om dette gjøres i et samarbeid mellom for eksempel statsforvalterne og KS.
3. Vurdere tiltak for økt informasjon om og synliggjøring av mobbeombudenes rolle og mandat, for å sikre at ordningen er kjent og dermed tilgjengelig for de som har behov for råd og veiledning fra en uavhengig instans. 07
4. Vurdere tiltak for å legge til rette for at barnehagene kan få veiledning fra relevante fagpersoner i sitt arbeid med det psykososiale barnehagemiljøet, både i forbindelse med systemarbeid og i enkeltsaker. Veiledning kan særlig være viktig i de krevende enkeltsakene der dialogen med foreldre er utfordrende, og aktørene har ulikt syn på saken.
5. Utarbeide støttemateriell som kan benyttes av statsforvalterne og de kommunale barnehagemyndighetene i forbindelse med tilsyn med bestemmelsene i barnehageloven kapittel VIII, for eksempel gjennom utarbeidelse av kontrollspørsmål og veiledningstekst i RefLex.
6. Vurdere å innføre rapporteringskrav knyttet til tema for barnehagemyndighetenes tilsyn med barnehagene, og hvorvidt det er avdekket brudd på regelverk eller ikke. Dette vil kunne bidra til økt informasjon om etterlevelsen av bestemmelsene, og vil også være nyttig som grunnlag for statsforvalternes risikovurderinger på barnehageområdet.
7. Vurdere å innføre en bestemmelse om informasjonsplikt i barnehageloven kapittel VIII, etter modell av opplæringsloven § 9A-9. En informasjonsplikt bør følges opp med materiell fra Udir som veileder og støtter barnehagene og barnehageeierne i arbeidet med å følge opp kravet. Bedre informasjon til foreldre om hva man kan forvente og kreve av barnehagen, er viktig for å sikre at bekymringer meldes fra om, og at foreldre løfter saken til et høyere nivå ved manglende oppfølging i barnehagen.
8. Sørge for en tydeliggjøring av de ulike rollene i barnehagesektoren, og ansvaret ulike aktører har opp mot barnehageloven kapittel VIII. I denne forbindelse er det også sentralt at det utarbeides materiell som enkelt kan videreformidles til blant annet foreldre for å sikre at det er tydelig hvem som kan kontaktes ved behov for å løfte en sak knyttet til trygt og godt barnehagemiljø til en annen instans enn barnehagen.

1.1.1.1 Barnehagefakta

På nettsiden Barnehagefakta.no står det gjengitt resultater fra foreldreundersøkelsen. Denne inkluderer alle barnehager i kommunen, både private barnehager og kommunale barnehager. Resultatene viser at foreldre med barn i barnehager i Arendal, jevnt over er noe mer tilfreds med sitt barnehagetilbud, sammenlignet med nasjonale tall. Barnets trivsel har generell høy score både nasjonalt og i Arendal, og dette er det eneste punktet der barnehagene i Arendal ikke ligger høyere enn det nasjonale gjennomsnittet.

Skjerm bilde 3: Tall fra Barnehagefakta

1.1.2 Psykososialt skolemiljø

1.1.2.1 Rapport om etterlevelse av gammel opplæringslov

Den nye opplæringsloven trådte i kraft 1.august 2024. Det betyr at det fremdeles ikke er gjort mange evalueringer av hvordan den nye loven i sin helhet fungerer i praksis. Når det gjelder den nye lovens kapittel 12 om elevenes skolemiljø, er mye av det som står der en videreføring av den tidligere loven. I gammel lov ble elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø nedfelt i kapittel 9A, og dette kapitlet trådte i kraft 1. august 2017.

I en rapport utarbeidet for Udir i 2023, diskuteres blant annet etterlevelsen av kapittel 9A.⁷ På spørsmål om hvilke deler av opplæringsloven som skaper flest utfordringer for etterlevelse, svarer de aller fleste respondentene (62%) bestemmelser i kapittel 9A. På andreplass kommer spesialundervisning (nå «tilrettelagt undervisning»). En gjennomgang av tilsynskalenderen (2020–2022), viser også at kapittel 9A er utgangspunkt for flest tilsyn. I de 59 registrerte tilsynene i perioden, ble det ifølge Udir sin rapport påvist totalt 386 brudd på kontrollspørsmål, noe som gir et gjennomsnitt på 6,5 brudd per tilsyn. Dette er ifølge rapporten det høyeste antallet brudd for alle lovområdene hvor det gjennomføres tilsyn.

I rapporten gjengis også resultater av intervjuer med statsforvalterne. Her kommer det fram at skolemiljø har høy prioritet hos Udir, og det legges føringer for hvordan statsforvalterne skal føre tilsyn og jobbe med skolemiljø. De fleste informantene fra statsforvalterne beskriver videre kapittel 9A som krevende for kommunene å etterleve, og flere mener også at lovkravene i kapitlet er tilnærmet umulige å overholde. Flere av informantene tror dette fører til mye frustrasjon i kommunene.

Rapporten konkluderer med at kapittel 9A er det lovområdet som skaper størst utfordringer for regeletterlevelse. Årsakene til dette er mangfoldige og sammensatte (se Skjerm bilde 3). Den høye scoren på dokumentasjons- og/eller rapporteringskrav, samt stor tiltaksbyrde, peker i retning av et regelverk som kanskje ikke er hensiktsmessig utformet. Høy score på tolkningsproblemer, sammenholdt med det omfattende veiledningsmateriellet som er tilgjengelig, peker ifølge rapporten i samme retning. Rapporten dokumenterer også svært høye frustrasjonsnivåer i kommunene, særlig knyttet til dokumentasjonskravene, uhensiktsmessige vedtak hos statsforvalterne og opplevde målkonflikter med arbeidsmiljøloven.

⁷ [Proba_2023-kunnskapsgrunnlag-om-etterlevelse-av-opplaeringsloven.pdf](#)

Skjermbilde 4: Elevene sitt skolemiljø (kapittel 9A). Hvilke av følgende forhold og faktorer har bidratt vesentlig til utfordringene på dette området? (n=81)

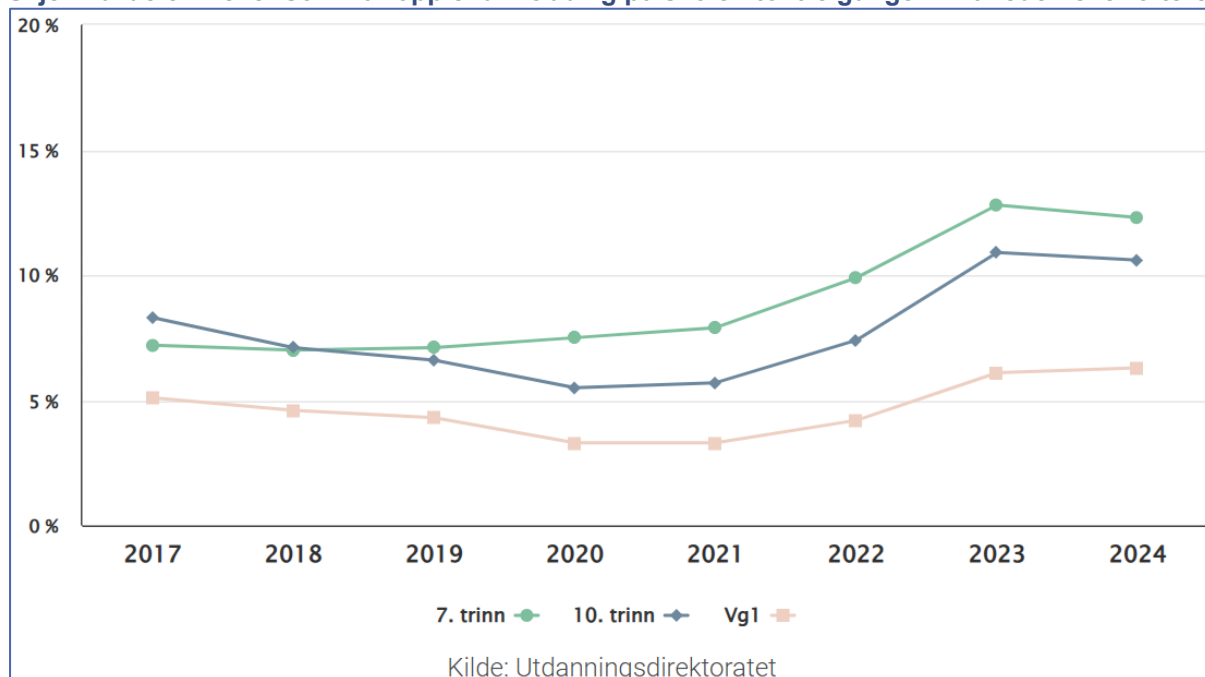

1.1.2.2 Elevundersøkelsen 2024

På Udir sin hjemmeside har notatet om elevundersøkelsen for 2024 følgende overskrift: «*Mobbetallene øker ikke lenger, men er fortsatt høye*».⁸ Resultatene fra 2024 ligger dermed omtrent på nivå med tall fra 2023 (se Skjermbilde 4). Samtidig viser tall fra elevundersøkelsen at mobbingen har økt de siste seks årene både på skoler som hadde mye mobbing fra før, og på skoler som tidligere ikke hadde mobbing. Det er med andre ord færre skoler som ikke har noe mobbing nå, sammenlignet med tidligere. Videre svarer likevel de aller fleste elevene at de trives godt på skolen, og andelen elever som svarer at de opplever mobbing avtar med økende alder.

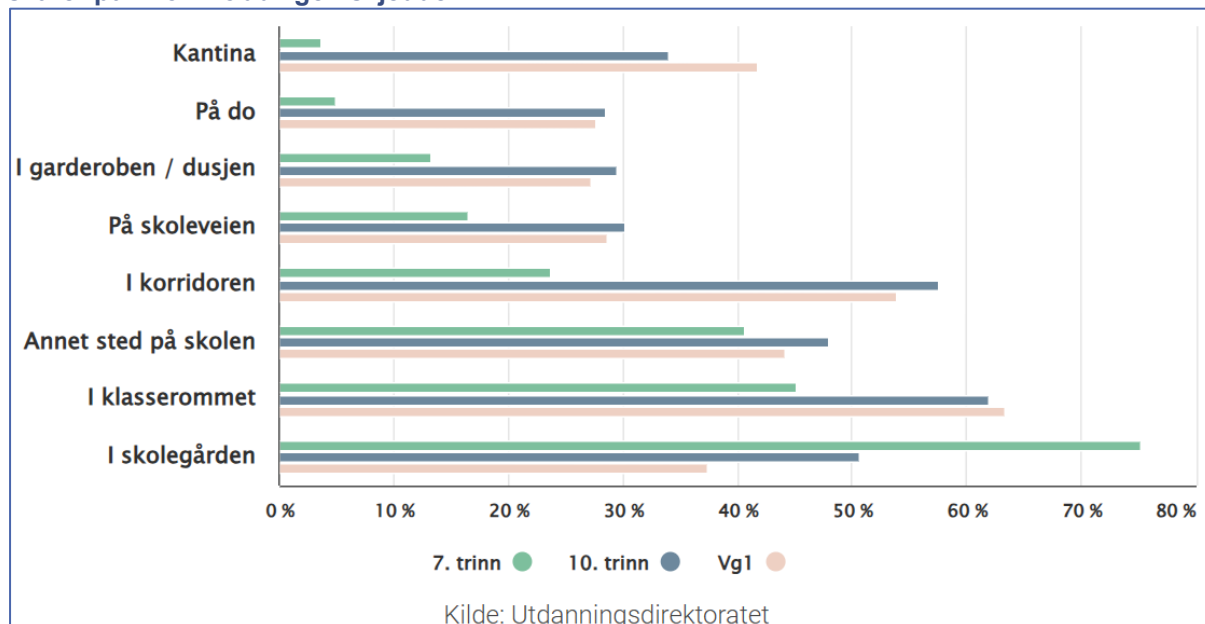
⁸ [Mobbetallene øker ikke lenger, men er fortsatt høye | udir.no](https://udir.no/om-udir/publiserte-notater/mobbetallene-oker-ikke-lenger-men-er-fortsatt-hoye)

Skjermbilde 5: Elever som har opplevd mobbing på skolen to–tre ganger i måneden eller oftere

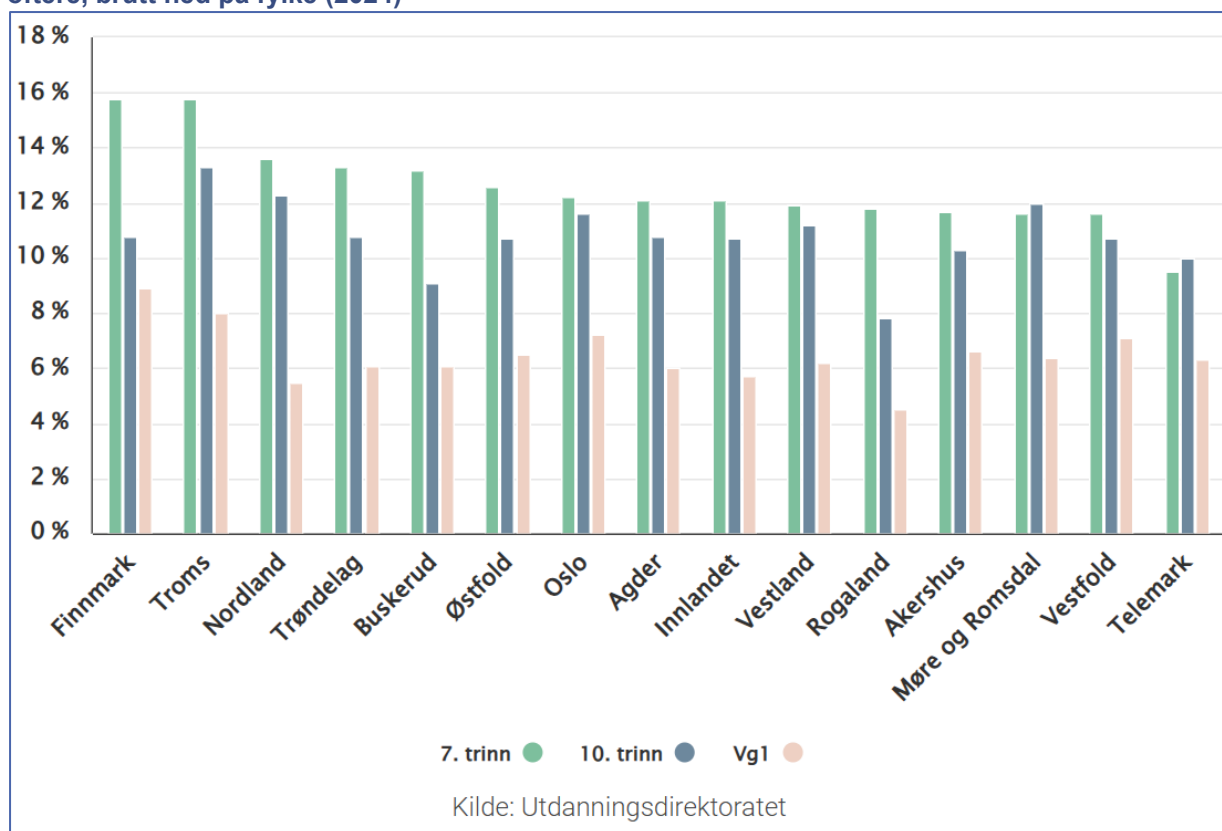
Elevundersøkelsen viser at mobbingen kan skje på ulike steder, og variasjonen ser ut til å henge sammen med hvilket trinn de ulike elevene er på.

Skjermbilde 6: Elever som har opplevd mobbing på skolen to–tre ganger i måneden eller oftere svarer på hvor mobbingen skjedde

Andelen elever som oppgir at de blir mobbet varierer også noe på tvers av fylkene.

Skjerm bilde 7: Elever som har opplevd mobbing på skolen to–tre ganger i måneden eller oftere, brutt ned på fylke (2024)

Når det gjelder fordelingen mellom gutter og jenter, viser undersøkelsen at det på 7. trinn er klart flest jenter som har opplevd mobbing, mens noen flere gutter enn jenter svarer at de har opplevd mobbing på 10. trinn og vg1.

På spørsmål om trivsel på skolen, viser resultatene at Arendal enten ligger likt som gjennomsnittet i Agder, eller marginalt under for skoleårene 2024-2025 og 2025-2026.⁹ Det største avviket er forskjellen mellom 10.klassinger i Arendal og 10.klassinger i Agder skoleåret 2024-2025 på spørsmålet «*Trives du på skolen?*». Her ligger Arendal på 3,9 i snitt, mens resten av Agder har et snitt på 4,1.

⁹ Tall fra Udir: Elevundersøkelsen – resultater på alle spørsmål for skoler på 5.–10. trinn, sortert etter tema | udir.no Gjennomsnittsskåren i tabellen Elevundersøkelsen – Læringsmiljø beregnes ut fra elevenes svar på en 5-punktsskala. Høy verdi betyr positivt resultat. Beste gjennomsnittsverdi er 5. Dårligste verdi er 1.

Skjermbilde 8: Trivsel på skolene i Arendal sammenlignet med Agder

Tema - Spørsmål - Svaralternativ	2024-25 ?							
	Hele landet ?							
	Agder ?							
	Alle kommuner ?				Arendal ?			
	Alle skoler ?				Alle skoler ?			
	7. årstrinn ?		10. årstrinn ?		7. årstrinn ?		10. årstrinn ?	
	Alle eierformer ?		Alle eierformer ?		Alle eierformer ?		Alle eierformer ?	
	Alle kjønn ?		Alle kjønn ?		Alle kjønn ?		Alle kjønn ?	
	Antall besvart ?	Snitt ?	Antall besvart ?	Snitt ?	Antall besvart ?	Snitt ?	Antall besvart ?	Snitt ?
- Trivsel								
+ Trives du på skolen?	3 674	4,1	3 632	4,1	527	4,1	522	3,9
+ Har du noen medelever å være sammen med i friminuttene?	3 658	4,7	3 625	4,7	525	4,6	522	4,6

Skjermbilde 9: Opplevelse av trivsel for elever i Agder og i Arendal for skoleåret 2025-2026

Tema - Spørsmål	2025-26 ?											
	Hele landet ?											
	Agder ?											
	Alle kommuner ?						Arendal ?					
	Alle skoler ?						Alle skoler ?					
	5. årstrinn ?		7. årstrinn ?		10. årstrinn ?		5. årstrinn ?		7. årstrinn ?		10. årstrinn ?	
	Alle eierformer ?		Alle eierformer ?		Alle eierformer ?		Alle eierformer ?		Alle eierformer ?		Alle eierformer ?	
	Alle kjønn ?		Alle kjønn ?		Alle kjønn ?		Alle kjønn ?		Alle kjønn ?		Alle kjønn ?	
	Antall besvart ?	Snitt ?	Antall besvart ?	Snitt ?	Antall besvart ?	Snitt ?	Antall besvart ?	Snitt ?	Antall besvart ?	Snitt ?	Antall besvart ?	Snitt ?
- Trivsel												
Trives du på skolen?	2 335	4,2	3 478	4,2	3 601	4,1	420	4,1	493	4,1	497	4,0
Har du noen medelever å være sammen med i friminuttene?	2 324	4,6	3 475	4,7	3 599	4,7	421	4,6	493	4,6	494	4,7

Når det gjelder mobbing, viser tall fra Elevundersøkelsen i 2024-2025 at elevene på 7.trinn og 10.trinn i Arendal kommune, ligger betydelig høyere enn både landet som helhet og skoler i Agder (se Skjermbilde 10).¹⁰ Dette skillet er særlig tydelig på 10.trinn, der skolene i Arendal ligger vesentlig høyere enn tall for fylket og landet som helhet, på alle indikatorene. Tallene for 7.trinn ligger også høyere i Arendal, med unntak av indikatoren «*Er du blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene*». På denne indikatoren ligger andelen

¹⁰ Elevundersøkelsen – læringsmiljø 5. til 10. trinn, sortert etter indikator | udir.no

elever som oppgir å ha opplevd dette, lavere enn i fylket og på landsbasis.¹¹ Det samme gjelder for skoleåret 2025-2026. Her ligger også Arendal høyere enn både landet og Agder, bortsett fra indikatoren om mobbing utført av voksne. Her ligger Arendal noe lavere enn resten av landet for sjuende trinn.

Skjerm bilde 10: Mobbing på skolene i Arendal sammenlignet med Agder og landet 2024-25

	2024-25 ?					
	Hele landet ?					
	Alle fylker ?		Agder ?			
	Alle kommuner ?		Alle kommuner ?		Arendal ?	
	Alle skoler ?		Alle skoler ?		Alle skoler ?	
	7. årstrinn ?	10. årstrinn ?	7. årstrinn ?	10. årstrinn ?	7. årstrinn ?	10. årstrinn ?
	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?
	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?
	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?
	Indikator - Spørsmål					
– Mobbing på skolen	12,3	10,6	12,1	10,8	15,7	18,3
Er du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene?	10,4	7,8	10,1	7,9	13,4	13,6
Er du blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene?	2,2	4,7	2,1	4,5	1,7	7,5
Er du blitt mobbet digitalt (mobil, iPad, PC) de siste månedene?	4,1	4,2	3,9	4,2	6,9	7,5

Skjerm bilde 11: Mobbing på skolene i Arendal sammenlignet med Agder og landet 2025-26

	2025-26 ?					
	Hele landet ?					
	Alle fylker ?		Agder ?			
	Alle kommuner ?		Alle kommuner ?		Arendal ?	
	Alle skoler ?		Alle skoler ?		Alle skoler ?	
	7. årstrinn ?	10. årstrinn ?	7. årstrinn ?	10. årstrinn ?	7. årstrinn ?	10. årstrinn ?
	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?
	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?
	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?
	Indikator - Spørsmål					
– Mobbing på skolen	11,3	9,6	11,1	10,1	15,8	12,2
Er du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene?	9,8	7,2	10,0	7,6	14,5	7,6
Er du blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene?	1,9	4,1	1,5	4,2	1,6	6,0
Er du blitt mobbet digitalt (mobil, iPad, PC) de siste månedene?	3,8	3,7	4,0	4,3	8,0	4,9

Hvis vi sammenligner tall fra de tre siste skoleårene kun for Arendal, ser vi at tallene for tiende trinn er langt bedre for skoleåret 2025-2026, sammenlignet med skoleåret 2024-2025, men tallene er fremdeles høyere enn for Agder og landet ellers. På syvende trinn er det en økning på alle indikatorer mellom de to siste skoleårene, bortsett fra en marginal nedgang på indikatoren om voksne som mobber. Skoleåret 2023-2024 hadde også jevnt lavere score på de fleste indikatorer sammenlignet med skoleåret 2025-2026. Det er også verdt å merke seg økningen i digital mobbing, særlig for syvende trinn 2025-2026.

¹¹ Tabellen Elevundersøkelsen – Mobbing viser andelen (prosent) som opplever mobbing på skolen 2-3 ganger i måneden eller oftere.

Skjermbilde 12: Tall for Arendal for de tre foregående skoleårene

	2023-24 ?		2024-25 ?		2025-26 ?	
	Hele landet ?		Hele landet ?		Hele landet ?	
	Agder ?		Agder ?		Agder ?	
	Arendal ?		Arendal ?		Arendal ?	
	Alle skoler ?		Alle skoler ?		Alle skoler ?	
	7. årstrinn ?	10. årstrinn ?	7. årstrinn ?	10. årstrinn ?	7. årstrinn ?	10. årstrinn ?
	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?	Alle eierformer ?
	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?	Alle kjønn ?
Indikator - Spørsmål	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?	Andel mobbet ?
— Mobbing på skolen	13,0	10,3	15,7	18,3	15,8	12,2
Er du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene?	11,7	8,7	13,4	13,6	14,5	7,6
Er du blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene?	*	3,9	1,7	7,5	1,6	6,0
Er du blitt mobbet digitalt (mobil, iPad, PC) de siste månedene?	4,8	4,4	6,9	7,5	8,0	4,9

2 Metodisk gjennomføring

I metodekapittelet presenteres datagrunnlaget denne revisjonen baserer seg på, samt en gjennomgang av hvordan dataene er samlet inn. I dette prosjektet er det anvendt både kvalitative og kvantitative metoder. Kvalitative data er som regel tekstbaserte og sentrale kilder fra ulike dokumenter, samt transkripsjoner av intervjuer. Kvantitative data uttrykkes gjerne gjennom tall og disse dataene innhentes som regel gjennom spørreundersøkelser. De aktuelle valgene som er tatt med tanke på metode, er betinget både av prosjektets problemstillinger og tidsrammen for prosjektet.

Dokumenter

I dette prosjektet har tre ulike typer dokumenter vært sentrale. Dette er kommunens planer og rutiner, transskriberte intervjuer og aktivitetsplaner fra et utvalg skoler og barnehager. Disse dokumentene har alle blitt analysert og anvendt som datagrunnlag for den videre undersøkelsen.

Når det gjelder planer og rutiner har revisjonen benyttet seg av følgende dokumenter i analysen:

- Kvalitetsplan for et trygt og godt barnehagemiljø (2021)¹²
- Arendalsskolens kvalitetsplan for skolemiljø (2024)
- Beredskapsteam mot mobbing for barn og ungdom i Arendal (udatert informasjonsbrosjyre)¹³
- «Melding» til kontrollutvalget, fra rådmannen v/Øystein Neegaard, skolesjef. Datert 23.01.2020.
- Plan for overgang fra barnehage til skole og SFO. Arendal kommune. Datert oktober 2024, og revidert 05.2026.¹⁴
- Tilsynsrapporten «Tilsyn med kommunes arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø. Herunder plikten til å undersøke. Arendal kommune, Strømmen oppvekstsenter». Rapporten er datert til 31.oktober 2025.
- Statsforvalterens avsluttende brev: «Statsforvalteren avslutter tilsyn - tilsyn 2025 - skolemiljø - undersøkelsesplikt - Arendal - Strømmen oppvekstsenter». Datert 15. februar 2026.

Intervjuer

I dette prosjektet er det plukket ut noen få nøkkelpersoner for intervjuer. Disse er:

- Kommunalsjef for sektoren oppvekst og utdanning
- Enhetsleder skole
- Enhetsleder barnehage
- Én ansatt i stab oppvekst og utdanning. Jobber blant annet i kommunens «Beredskapsteam mot mobbing» og Skolemiljøteamet.

¹² Kvalitetsplanen for barnehage ble ifølge kommunen revidert i 2024, men dette er ikke registrert i planen revisjonen mottok.

¹³ [infobrosjyre_beredskapsteam_mot_mobbing_for_barn_og_ungdom_iarendal.pdf](#)

¹⁴ [plan-for-overgang-fra-barnehage-til-skole-og-sfo-revidert-052026.pdf](#)

Spørreundersøkelser

I dette prosjektet er følgende spørreundersøkelser laget og anvendt:

- Spørreundersøkelse til alle ansatte på skoler. Inkluderer egne bolker med spørsmål til rektorer, ansatte på SFO og de som oppgir å ha erfaring med mobbesaker.
- Spørreundersøkelse til alle ansatte i barnehager. Inkluderer egne spørsmål til styrere.
- Spørreundersøkelse til ansatte i Arendal Eiendom (renholdere og byggdrifere). Vi fikk kontakinfo til de ansatte direkte fra Arendal Eiendom.
- Egen spørreundersøkelse til et utvalg rektorer og styrere. I denne undersøkelsen fikk dette utvalget mer detaljerte spørsmål relevante for prosjektet (se mer om utvalget under overskriften «Dybdeundersøkelser»).
- Spørreundersøkelse til alle foreldre med barn på kommunens skoler og barnehager (to ulike undersøkelser). Revisjonen har ikke mottatt navn på foreldre og foresatte, men kun kontakinfo i form av mailadresser og mobiltelefonnummer.

Alle spørreundersøkelsene er anonyme. Det betyr at det ikke er mulig å avgjøre hvilke respondenter som har avgitt hvilke svar. Unntakene er:

- I spørreundersøkelsene til ansatte i skoler og i barnehager, blir de ansatte spurt om stilling. I undersøkelsen opplyses det derfor om at svar fra rektorer og SFO-ledere, kan være mulig å identifisere i datamaterialet.
- I undersøkelsen til et utvalg rektorer og styrere, er det mulig å koble aktuelle leder til aktuell enhet.

Arendal kommune har bistått revisjonen med kontakinformasjon for alle undersøkelsene bortsett fra den som gikk til ansatte i Arendal Eiendom. I den undersøkelsen var det Arendal Eiendom selv som gav revisjonen relevant informasjon. Kommunen fjernet duplikater før revisjonen fikk kontakinformasjonen. Undersøkelsene var tilgjengelig i minimum to uker i ulike faser i løpet av våren 2026. Respondentene fikk opp til to påminnelser om å svare, dersom de ikke responderte på første utsendelse. Dette for å sikre en tilstrekkelig svarprosent. Kommunen oppfordret også sine ansatte til å svare på undersøkelsene. For mer informasjon om svarprosent og distribusjon, se punkt 2.1.1 i denne rapporten.

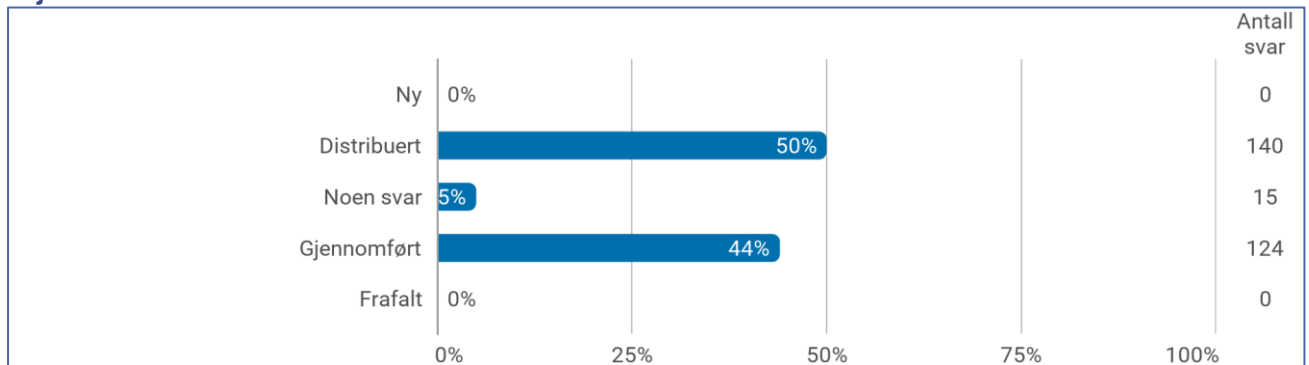
I tillegg til egne undersøkelser, gjengir også denne rapporten statistikk fra Barnehagefakta¹⁵ og Udir sin elevundersøkelse for de siste to-tre skoleårene.

¹⁵ <https://barnehagefakta.no/kommune/4203/arendal>

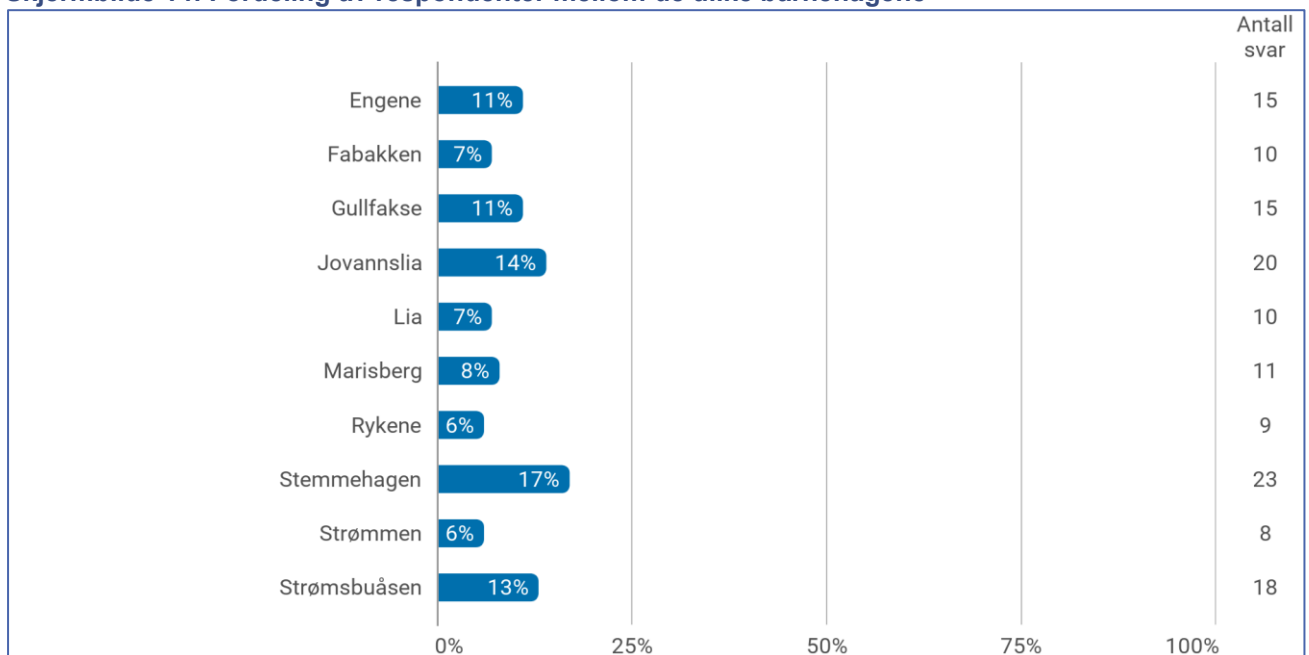
2.1.1 Oversikt over de ulike undersøkelsene

2.1.1.1 Ansatte i barnehagene

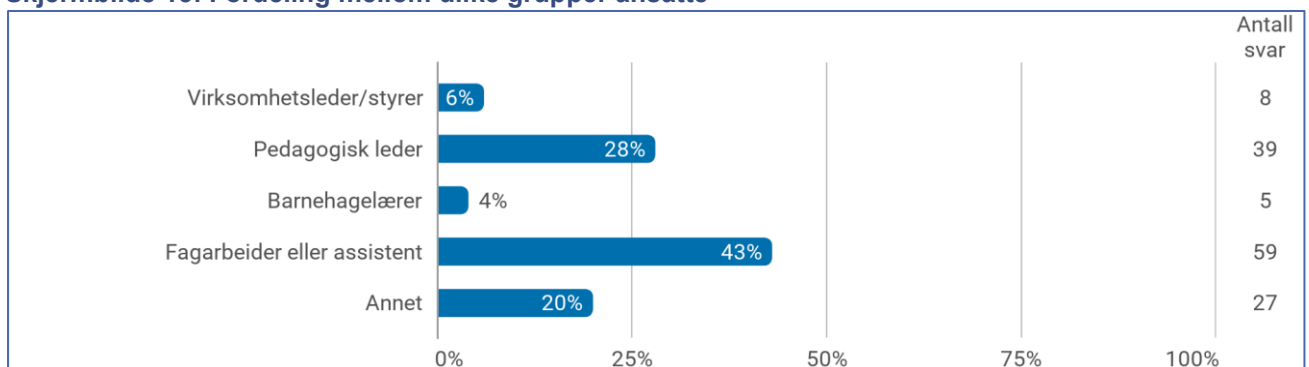
Skjermbilde 13: Samlet status

Skjermbilde 14: Fordeling av respondenter mellom de ulike barnehagene

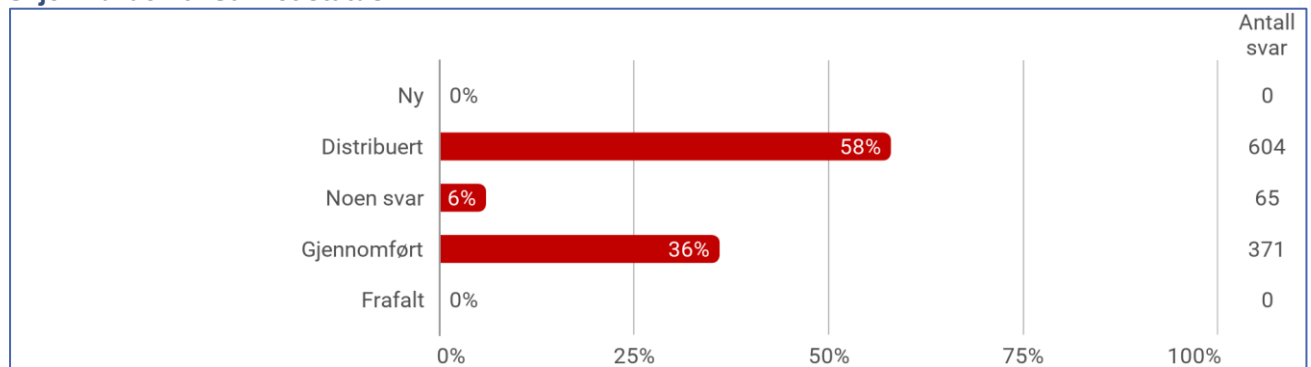

Skjermbilde 15: Fordeling mellom ulike grupper ansatte

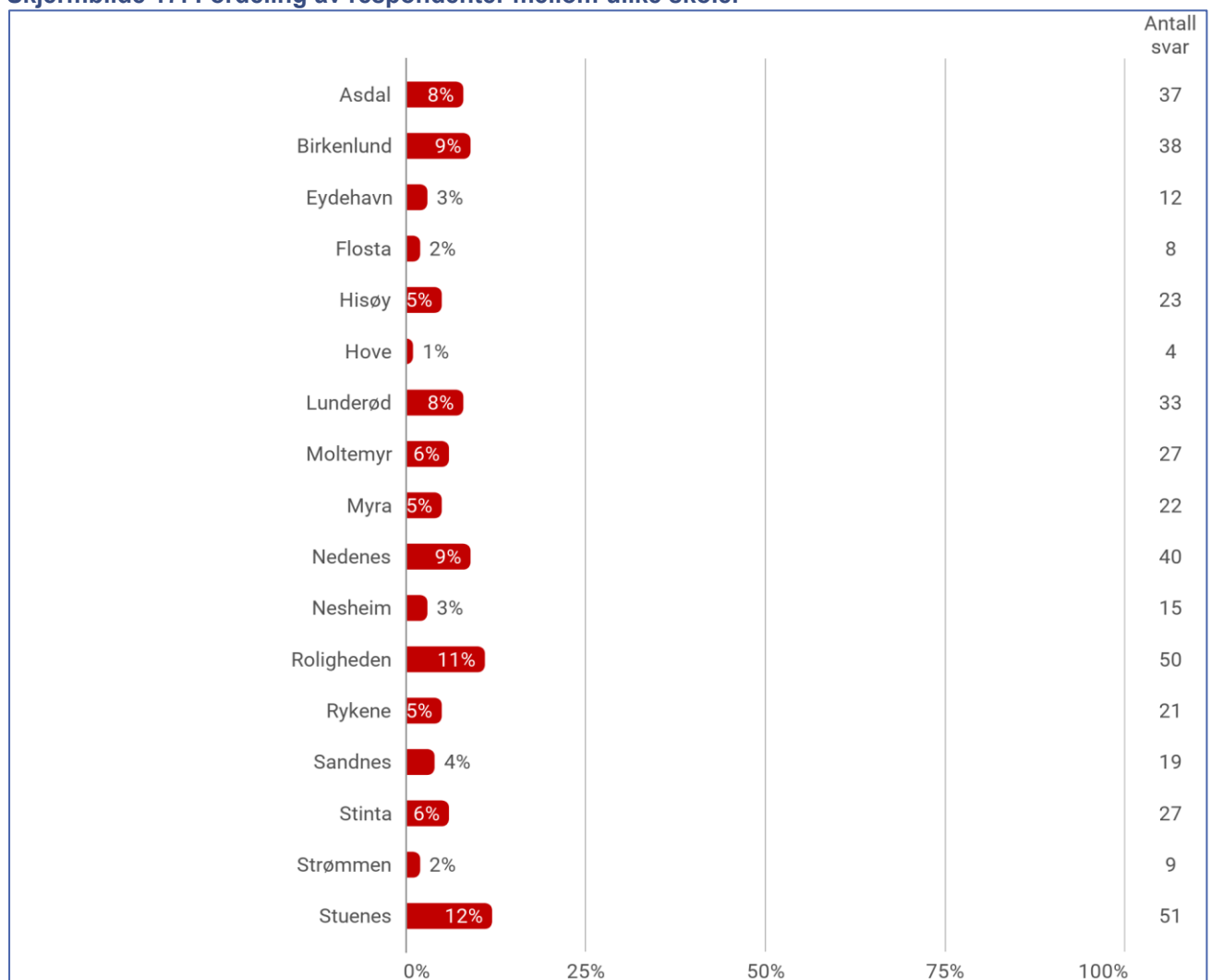

2.1.1.2 Ansatte på skolene

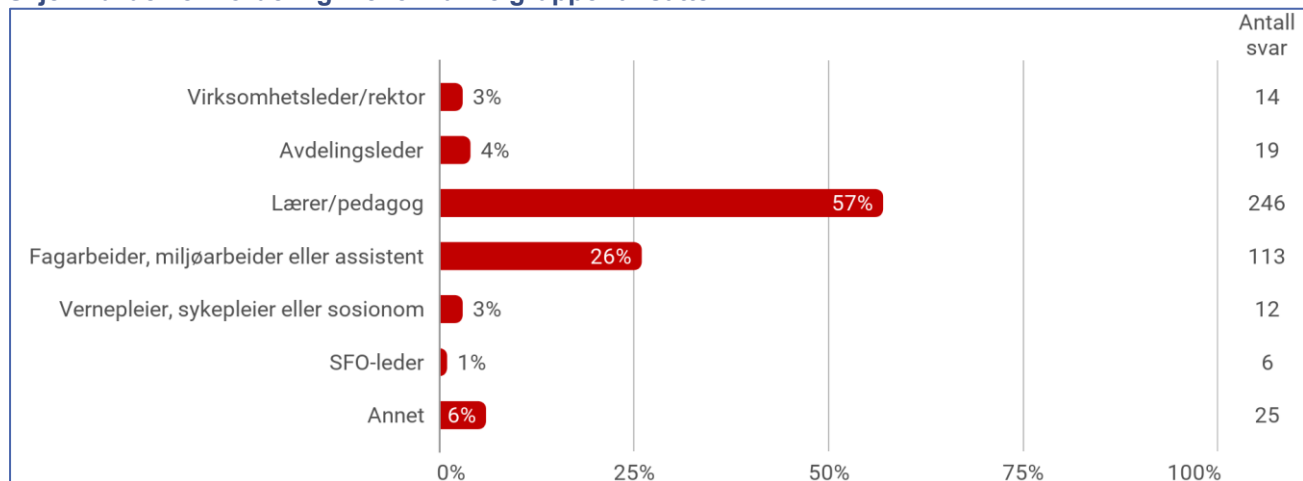
Skjermbilde 16: Samlet status

Skjermbilde 17: Fordeling av respondenter mellom ulike skoler

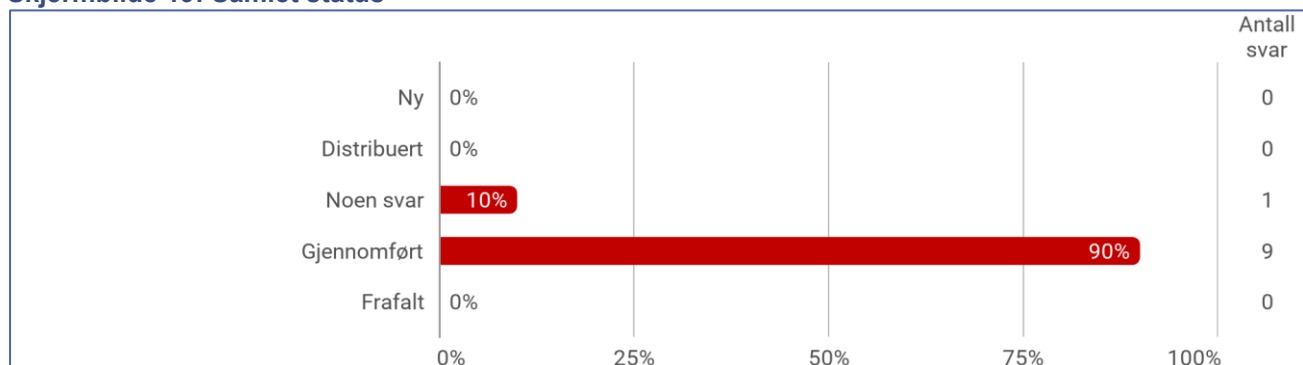

Skjermbilde 18: Fordeling mellom ulike grupper ansatte

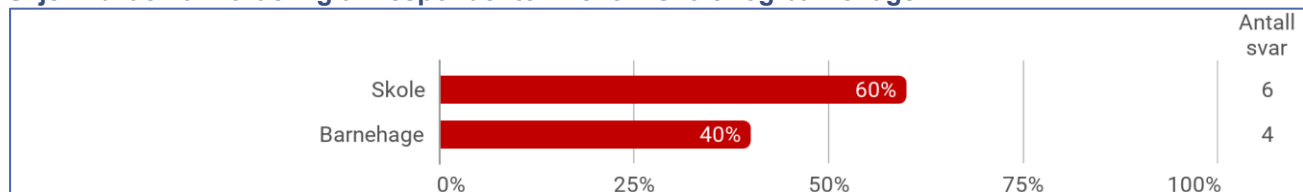

2.1.1.3 Spørreundersøkelsen blant utvalgte rektorer og styrere

Skjermbilde 19: Samlet status

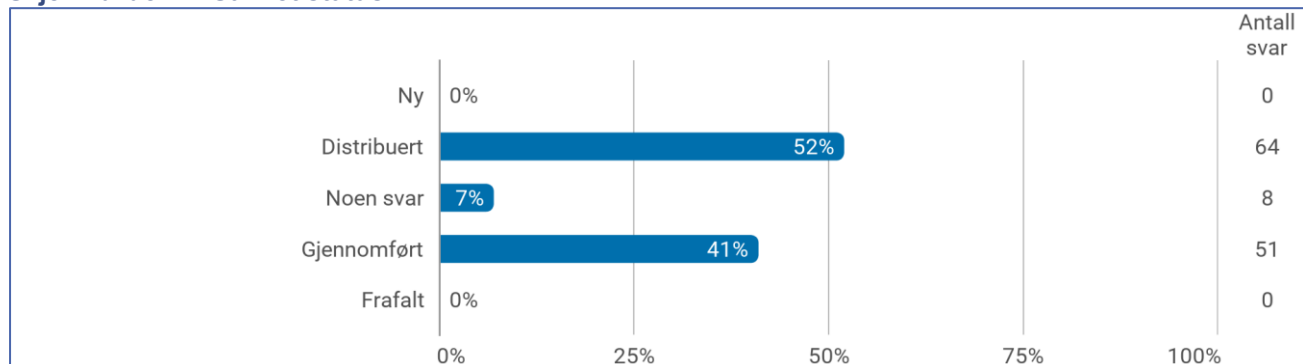

Skjermbilde 20: Fordeling av respondenter mellom skoler og barnehager

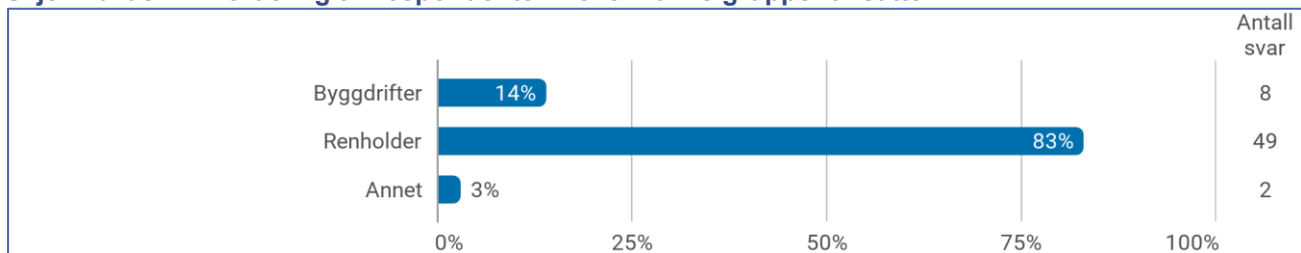

2.1.1.4 Arendal eiendom

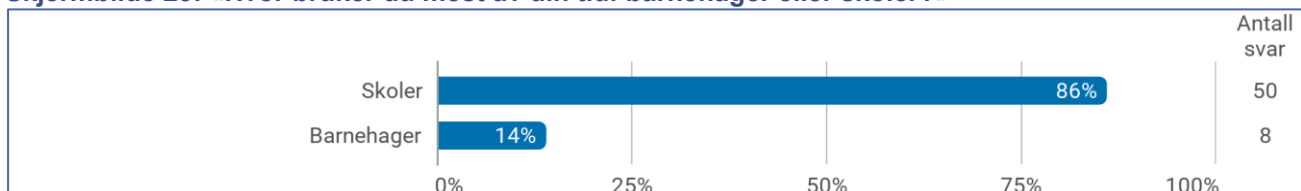
Skjermbilde 21: Samlet status

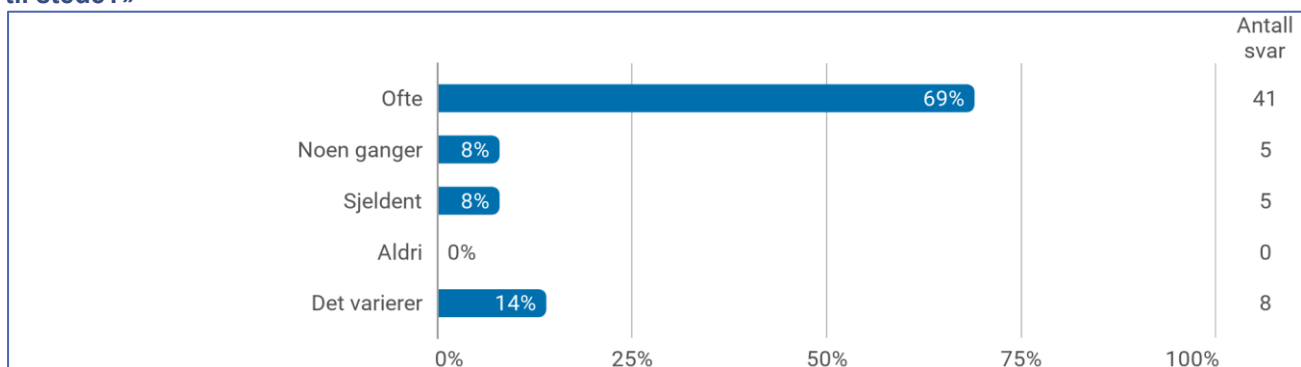
Skjermbilde 22: Fordeling av respondenter mellom ulike grupper ansatte

Skjermbilde 23: «Hvor bruker du mest av din tid: barnehager eller skoler?»

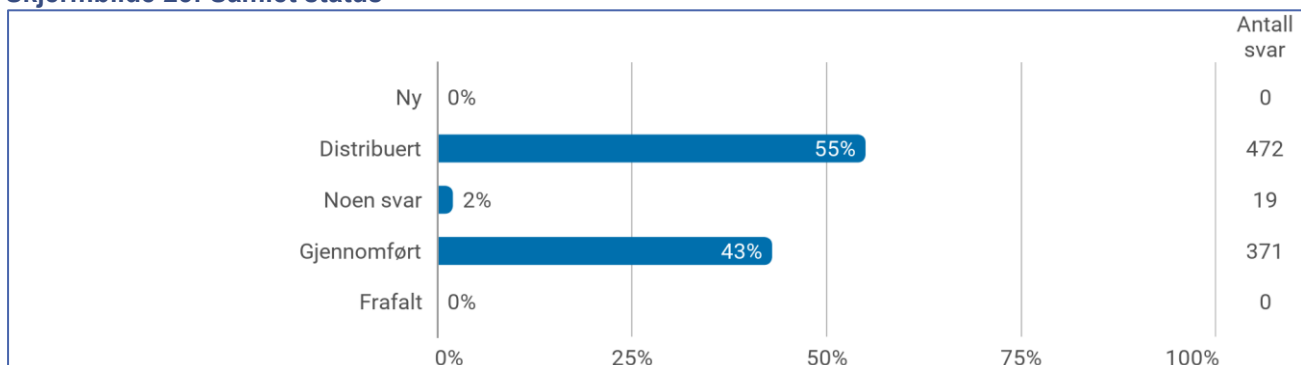

Skjermbilde 24: «Hvor mye er du til stede på skolene/barnehagene samtidig med at det er barn til stede?»

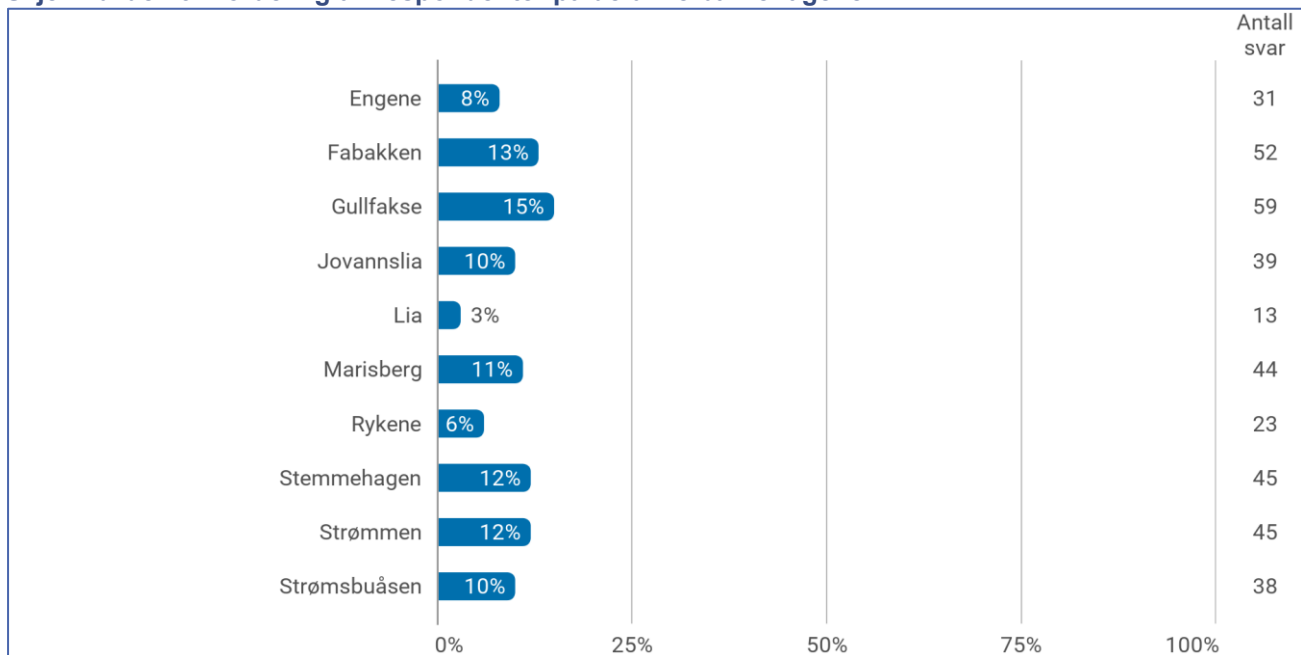

2.1.1.5 Foreldreundersøkelsen for barnehagene

Skjermbilde 25: Samlet status

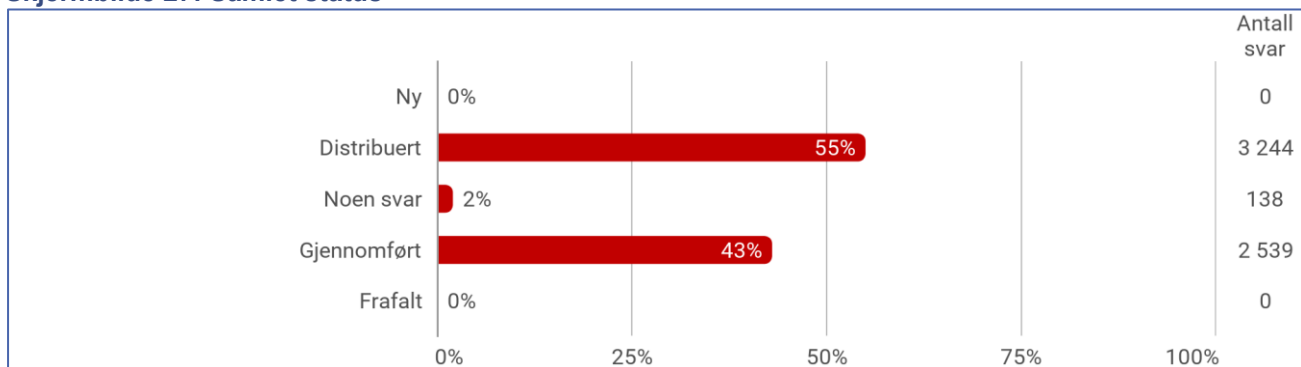

Skjermbilde 26: Fordeling av respondenter på de ulike barnehagene

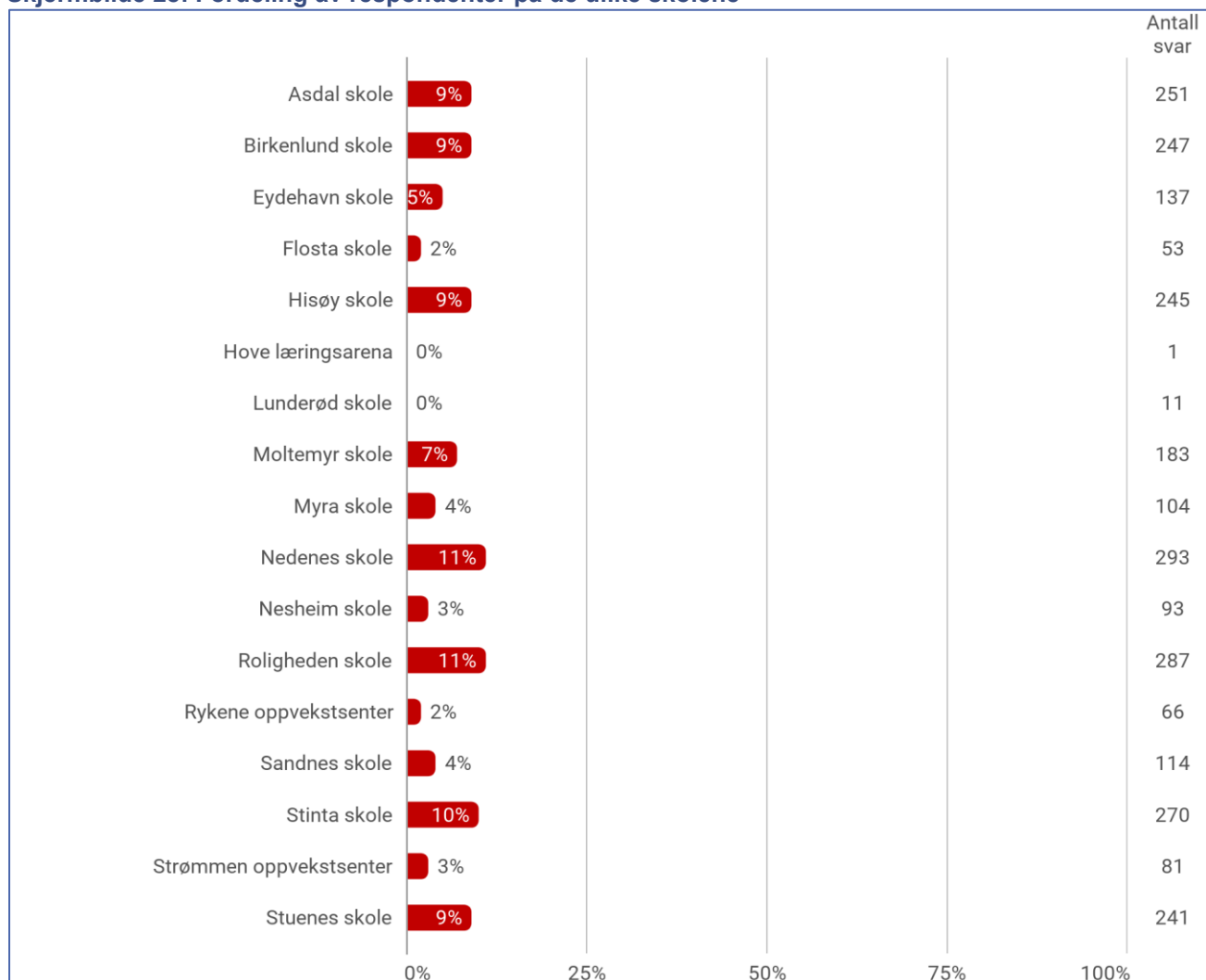

2.1.1.6 Foreldreundersøkelsen for skolene

Skjermbilde 27: Samlet status

Skjerm bilde 28: Fordeling av respondenter på de ulike skolene

Dybdeundersøkelser

Det ble valgt ut seks skoler og fire barnehager til dybdeundersøkelser. Formålet med undersøkelsen er å se hvordan lovverk og kommunens eget planverk blir praktisert. Denne undersøkelsen omfattet både en egen spørreundersøkelse til rektorer og styrere på de utvalgte enhetene, samt en mappegjennomgang bestående av aktivitetsplaner.

I utgangspunktet var revisjonens plan å gjennomføre intervjuer med de aktuelle styrerne og rektorene. For å effektivisere datainnsamlingen ble det heller gjennomført en spørreundersøkelse. Denne undersøkelsen hadde fokus på hvordan skolene og barnehagene jobber med aktivitetsplikten, slik den er definert i barnehageloven og opplæringsloven. Undersøkelsen baserte seg også i stor grad på spørsmål der respondentene måtte svare skriftlig, og ikke via avkrysning på gitte alternativer. Dette ble gjort slik at revisjonen kunne få mer dyptgående svar, enn ved avkrysning. Alle aktuelle rektorer og styrere besvarte undersøkelsen, bortsett fra én styrer som kun gav noen svar.

I informasjonsmail sendt 7.mai 2026, ba revisor om å få tilgang til alle aktivitetsplaner på de aktuelle skolene og barnehagene for skole- og barnehageåret 2025/2026. Revisjonen gav videre beskjed om at dersom enhetene hadde svært få aktivitetsplaner for denne perioden, kunne det være aktuelt å inkludere flere år. Revisjonen ba derfor om en tilbakemelding om

hvor mange planer virksomhetene har for perioden 2025/2026. Kun én styrer gav tilbakemelding om dette. Det er derfor uklart for revisjonen om vi faktisk har mottatt alle planer for de utvalgte virksomhetene, for den aktuelle perioden (se oversikt over antall planer for hver virksomhet under). På et vedlagt notat fra rektor på en av skolene, står det at de ikke har sendt hele mapper for hver elev. De har heller gitt revisor et utvalg mapper. Revisor har derfor ikke kunne følge progresjonen i hver enkelt sak/mappe (se mer i oversikten under). Revisjonen hentet selv fysisk alle mapper på de aktuelle virksomhetene. Dette er dermed ikke informasjon som er blitt oversendt digitalt. Alle mappene som er levert på papir, vil bli makulert når rapporten er ferdigstilt. Mapper som er levert på minnepenn, vil bli slettet.

Utvalget av skoler og barnehager er basert på resultater fra ansattundersøkelsene og foreldreundersøkelsene som er gjennomført i dette prosjektet. Revisor har særlig vektlagt resultatene fra spørsmål knyttet til erfaringer med mobbesaker, og i hvilken grad skoler og barnehager har håndtert disse sakene på en tilfredsstillende måte (ifølge ansatte og foreldre). Utvalget av skoler og barnehager inkluderer dermed både enheter med høy score og lav score på dette området. I tillegg tok revisjonen hensyn til planlagte skolenedleggelser. Skoler som er vedtatt å nedlegges, er ikke valgt ut i denne dybdeundersøkelsen. Til sist har revisjonen unngått å inkludere skoler og barnehager der involverte revisorer selv har barn.

Dette gav følgende utvalg:

Skoler

- Nedenes
- Rykene
- Sandnes
- Birkenlund
- Hisøy
- Stuenes

Barnehager

- Stemmebogen
- Strømsbuåsen
- Gullfakse
- Jovannslia

Personopplysninger

I forbindelse med denne forvaltningsrevisjonen har revisjonen behandlet personopplysninger. Eksempler på slike opplysninger er navn og epostadresser. Dette har vært nødvendig i arbeidet med intervjuer og spørreundersøkelsene. Det er gjort tiltak for å minimere behandlingen av personopplysninger, og det er bare prosjektansvarlig revisor som har behandlet slike opplysninger fra revisjonen sin side. Vårt rettslige grunnlag for å behandle personopplysninger er kommuneloven § 24-2 fjerde ledd.

Som et ledd i arbeidet med å sikre et godt personvern, hadde revisjonen og kommunen et møte 30.januar 2026. På møtet ble personvernrelaterte spørsmål drøftet i forbindelse med spørreundersøkelsene som ble sendt til foreldre og foresatte. På møtet deltok fra revisjonen

prosjektansvarlig og oppdragsansvarlig revisor. Fra kommunen deltok revisjonens kontaktperson, samt tre personer fra kommunens stab. Viktige avklaringer i møtet var at spørreundersøkelsen skal være anonym og at revisjonen kun trenger å motta kontaklinformasjon i form av mailadresser og mobilnummer. Revisjonen har derfor ikke mottatt fullt navn på noen av respondentene som ble invitert til å delta i foreldreundersøkelsen.

Validitet og reliabilitet

Validitet og reliabilitet er sentrale kvalitetskriterier i undersøkelser. Validitet handler om hvorvidt datagrunnlaget og undersøkelsesopplegget er egnet til å belyse problemstillingen, slik at det kan trekkes gyldige og holdbare slutninger. Validiteten er høy når de innsamlede dataene er relevante og dekkende for det undersøkelsen skal belyse. Reliabilitet handler om hvor stabile, konsistente og etterprøvbare målingene og fremgangsmåtene i undersøkelsen er. Høy reliabilitet innebærer at datainnsamlingen og analysen i liten grad er påvirket av tilfeldige feil, og at samme fremgangsmåte, under like betingelser ville gitt omtrent de samme resultatene.

For å styrke undersøkelsens validitet er det innhentet data fra flere kilder. Datagrunnlaget omfatter både dokumentanalyser, intervjuer, spørreundersøkelser og mappeundersøkelser. Dette gir bredde i både informasjonskilder og perspektiver. Revisjonen vurderer at de mest sentrale aktørene har fått anledning til å uttale seg om problemstillingene, enten gjennom intervju eller gjennom spørreundersøkelsene. Denne trianguleringen av ulike metoder bidrar til å styrke studiens troverdighet ved å belyse tematikken fra flere vinkler.

Når det gjelder dokumentanalysen, gir de aktuelle dokumentene innsikt i aktuelle planer og rutiner. Dette gir viktig innsikt i kommunens forventninger og krav til arbeidet med det psykososiale miljøet. En viktig utfordring i arbeidet med slike dokumenter, er likevel at de ikke sier noe om faktisk praksis og grad av etterlevelse. For å imøtegå denne mulige svakheten, har det vært viktig å supplere med flere kilder som spørreundersøkelser. Kommunen har bistått revisjonen med å finne de mest relevante dokumentene, og revisjonen legger til grunn at vi har fått tilgang på de mest relevante dokumentene for dette prosjektet.

For å sikre validitet og reliabilitet i intervjuene, har revisjonen vektlagt at de som ble intervjuet, skulle få god informasjon om prosjektet på forhånd. Opplysningene som inngår i datagrunnlaget, er også kvalitetssikret ved at de intervjuede har fått tilsendt transkripsjoner av intervjuene til gjennomlesning, og de har fått anledning til å korrigere innholdet.

I dette prosjektet er det gjennomført flere spørreundersøkelser. Alle undersøkelsene ble laget i programmet Survey Exact. På generell basis har spørreundersøkelser flere metodiske svakheter. Sentrale utfordringer kan være knyttet til utvalget av respondenter, risikoen for at respondentene ikke svarer sannferdig, lav svarprosent og uklare spørsmål. I denne undersøkelsen vurderer revisjonen utvalget som representativt. Det er gjennomført undersøkelser både blant ansatte, inkludert ansatte i Arendal Eiendom, og foreldre. Bortsett fra den minste undersøkelsen, sendt til et utvalg rektorer og styrere, var alle undersøkelsene anonyme. Dette vurderer revisjonen som et bidrag til at respondentene opplevde det som

trygt å svare ærlig. Revisjonen vurderer også svarprosenten på de ulike undersøkelser som tilfredsstillende.

Videre vil feilformulerte eller uklare spørsmål alltid være en mulig feilkilde i spørreundersøkelser. For å redusere denne risikoen fikk respondentene anledning til å legge inn egne kommentarer underveis i undersøkelsen. Dette ga dem mulighet til å presisere eller utdype svarene sine dersom spørsmålene ble oppfattet som uklare, eller ikke var beskrivende for deres situasjon. Antallet fritekstkommentarer er i de fleste undersøkelsene i dette prosjektet begrenset, og dermed håndterbart. Unntaket er undersøkelsen til foresatte med barn på skolen. I den undersøkelsen kom det inn flere hundre kommentarer. Revisor har lest kommentarene, men i arbeidet med å sammenfatte dem, har revisor anvendt et KI-verktøy som er integrert i Survey Exact.

Et annet viktig ledd i arbeidet med å sikre rapportens validitet, er faktasjekken. I faktasjekken får kommunen mulighet til å gjennomgå rapportens datagrunnlag i sin helhet, og kommunen kan komme med innspill der de ser feil, mangler og/eller misforståelser. På denne måten sikrer vi at rapportens konklusjoner ikke er basert på nettopp feil, mangler eller misforståelser. I dette prosjektet ble faktasjekken gjennomført under sommerens ferieavvikling. Kommunen fikk dermed nesten tre uker til å gjennomføre faktasjekken. Rapporten ble sendt til prosjektets kontaktperson i kommunen, og faktasjekken pågikk fra 15. juli til 5. august 2026. Etter dette ble rapporten sendt på høring til kommunedirektøren, som også fikk anledning til å komme med merknader.

Når det gjelder reliabilitet, har det vært viktig å kvalitetssikre at data fra intervjuer, spørreundersøkelser, dokumentanalyser og mappegjennomgangene er anvendt på en måte som gir et mest mulig korrekt bilde av forholdene som undersøkes. Et viktig ledd i dette arbeidet, er kvalitetskontrollene rapporten gjennomgår av oppdragsansvarlig revisor. Videre inkluderer revisjonen alle data som konklusjonene bygger på, i selve rapporten. På den måten kan enhver leser selv gå inn å vurdere dataene, og på den måten etterprøve resultatene. Det styrker også reliabiliteten at rapporten redegjør for hvilke kilder den bygger på, herunder hvilke dokumenter som er gjennomgått, hvilke personer som er intervjuet, hvem som har besvart spørreundersøkelsene, og hvilke skoler og barnehager som er inkludert i mappeundersøkelsen (samt tidsavgrensningen for mappene som er samlet inn). Denne åpenheten gjør det mulig å etterprøve undersøkelsens grunnlag og vurderinger.

3 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er de krav, normer og standarder som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres og vurderes i forhold til. Revisjonskriteriene knyttet til dette forvaltningsrevisjonsprosjektet vil ta utgangspunkt i aktuelt lovverk og rammeplaner, samt en forvaltningsrevisjon fra 2018 med samme tema i Arendal kommune. De følgende delkapitlene tar for seg det aktuelle fundament for revisjonskriterier tilknyttet barnehager, skoler og skolefritidsordninger. I tillegg refereres det til aktuelt innhold fra den tidligere forvaltningsrevisjonen.

Aktuelt lovverk tilknyttet barnehagene

3.1.1 Barnehageloven

I barnehagelovens § 1 står det blant annet nedfelt at «*Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap*». Videre beskriver loven ulike deler av barnehagens virksomhet som er relevant for denne forvaltningsrevisjonen.

Lovens § 2 a beskriver barnehagens plikt til å samarbeide med skolen om overgangen fra barnehage til skole. Her står det:

«Barnehagen skal samarbeide med skolen om barnas overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning, jf. opplæringslova § 4-7 og privatskolelova § 5-5. Samarbeidet skal bidra til at barna får en trygg og god overgang. Barnehagen må ha tillatelse fra barnets foreldre for å utlevere personopplysninger om barnet til skolen.»

Barnehageloven har et eget kapittel med tittelen «Kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø». Dette kapittelet ble tilføyd loven fra og med januar 2021. § 41 beskriver barnehagenes nulltoleranse og forebyggende arbeid som følger:

«Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser. Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna».

§ 42 beskriver videre plikten til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Dette kalles også «aktivitetsplikten». Denne plikten innebærer at alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det, og de skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal videre melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller. Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken. Plikten innebærer også at:

«Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse

som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering».

Barnehagen er videre pliktig til å lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå:

- hvilke problemer tiltakene skal løse
- hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- når tiltakene skal gjennomføres
- hvem som skal gjennomføre tiltakene
- når tiltakene skal evalueres.

Loven presiserer også at «undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks».

I kapittelet om det psykososiale miljøet er det også en paragraf om «Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn» (§ 43). Denne plikten gjelder dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om, eller kjennskap til, at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering. Da plikter vedkommende straks å melde fra til barnehagens styrer, og styreren skal melde fra til barnehageeieren. Plikten gjelder også dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering. Dette skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Kapittel 8 er et relativt nytt tillegg til barnehageloven, og formålet med dette, er å sikre barnehagebarn et trygt og godt miljø, samt å forebygge krenkelser. Regelverket støtter dermed tidlig innsats for å håndtere problemer som kan starte i barnehagen. I etterkant av lovendringen ble det i 2023 gjennomført en evaluering. Evalueringen viser blant annet utfordringer i forståelsen av krenkelser og forståelsen av aktivitetsplikten. Når det gjelder aktivitetsplikten, knyttes dette til at noen oppfatter at aktivitetsplikten handler om å fange opp og følge opp barn som ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, mens andre oppfatter at aktivitetsplikten handler om å fange opp og følge opp barn som utsettes for krenkelser. En slik forståelse strider, ifølge evalueringen, imot presiseringer i lovens forarbeider om hvordan bestemmelsen er ment å skulle forstås.¹⁶ I sum kan dette føre til ulik praksis og håndtering av nulltoleranse og forebyggende arbeid i barnehagene. I evalueringsrapporten konkluderes det også med at barnehagene har variert tilgang på støttemateriell og at det etterspørres kompetanse og systematisk opplæring både blant ansatte, hos styrerne, i kommunene og blant statsforvalterne.¹⁷

¹⁶ Evalueringsrapport skrevet av Deloitte (2023) med tittelen «Barnehagesektorens forståelse, implementering og etterlevelse av barnehageloven kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø». https://www.udir.no/contentassets/64c9d423627f4f55aa3a912b2898de19/deloitte_2024_evaluering_barnehagesektorens-forstaelse-implementering-og-etterlevelse-av-barnehageloven-kapittel-viii.pdf

¹⁷ Fra artikkel i Utdanningsnytt «Barnehageansatte er usikre på hva som er en krenkelse av barn»

3.1.2 Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Barnehagens arbeid er også forankret i rammeplanen. Denne planen ble sist endret i 2021 og inneholder flere detaljer om hvordan barnehagene skal jobbe for å imøtekomme lovkravene.

Når det gjelder barnehagens ansvar for å sikre barnehagebarna et trygt og godt miljø, sier rammeplanen blant annet:

«Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse.»

Og: *«Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt.»*

For å imøtekomme disse generelle kravene, hviler det et stort ansvar på barnehagens ansatte og dette konkretiseres på ulike måter videre i rammeplanen.

Når det gjelder overgangen mellom barnehagen og skolen (evt. SFO), understreker rammeplanen at barnehagen, i samarbeid med foreldre og skolen, skal legge til rette for at barna får en trygg og god overgang. For å lykkes med dette sier rammeplanen at barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeidet om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. En viktig forutsetning er videre at de eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem motivasjon for å begynne på skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og samtidig møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner. Rammeplanen understreker at barnehagen må ha samtykke fra foreldrene for å dele opplysninger om enkeltbarn med skolen, og at barna skal få bli kjent med hva som skjer i skolen og skolefritidsordningen før oppstart på skolen.

Aktuelt lovverk tilknyttet skolene

3.1.3 Opplæringsloven

Når det gjelder det psykososiale miljøet på skolene, er dette særlig regulert i opplæringslovens kapittel 12. Dette kapittelet har overskriften «Skolemiljøet til elevane» og virkeområdet er både skolen, leksehjelpsordningen og skolefritidsordningen. Oppl. § 12-2 og § 12-3 slår fast at alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø, og at skolen ikke skal godta krenkende oppførsel, som for eksempel mobbing, vold, diskriminering og trakassering. I oppl. § 12-4 beskrives skolens aktivitetsplikt og dokumentasjonsplikt. Dette konkretiseres som følger:

«Alle som arbeider på skolen, skal følge med på korleis elevane har det, og om mogleg gripe inn dersom nokon krenkjer ein elev. Alle som arbeider på skolen, skal melde frå til rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har

eit trygt og godt skolemiljø. Det gjeld også når ein elev seier sjølv at ho eller han ikkje har det trygt og godt. Skolen skal snarast undersøkje saka og rette opp situasjonen med eigna tiltak. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen i alvorlege tilfelle.

Skolen skal lage ein skriftleg plan for tiltaka i ei sak. I planen skal det stå

- a. kva problem tiltaka skal løyse*
- b. kva tiltak skolen har planlagt*
- c. når tiltaka skal gjennomførast*
- d. kven som skal gjennomføre tiltaka*
- e. når tiltaka skal evaluerast*

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til andre ledd, i den forma og det omfanget som er nødvendig.»

Oppl. § 12-5 beskriver den skjerpede plikten dersom en som arbeider på skolen, krenker en elev. I slike tilfeller skal vedkommende straks melde fra til rektor, og rektor skal videre melde fra til kommunen, med mindre meldingen helt åpenbart er grunnløs. Dersom mistanken retter seg mot en i skolens ledelse, skal vedkommende melde fra til kommunen direkte. Til slutt omhandler oppl. § 12-6 statsforvalteren sin håndhevelse av plikten til å sikre et trygt og godt psykososialt skolemiljø i enkeltsaker.

I følge Udir¹⁸ betyr uttrykket «*alle som arbeider på skolen*» først og fremst alle som er ansatt på skolen, men aktivitetsplikten gjelder også for andre som regelmessig oppholder seg på skolen, selv om de ikke er ansatt der. Dette kan være personer som er ansatt hos en ekstern tjenesteleverandør, men som likevel er i en situasjon der de har kontakt med, eller observerer elever. Eksempler på dette er vaktmestere, renholdere, kantinemedarbeidere og aktivitetsledere i SFO. Dette inkluderer også personer i andre ansettelsesforhold i kommunen eller fylkeskommunen, slik som helsesykepleiere og ansatte i pedagogisk-psykologisk tjeneste. En person trenger heller ikke å motta lønn for arbeidet for å være omfattet av aktivitetsplikten. Også frivillige, lærlinger og praksisstudenter har en aktivitetsplikt. Aktivitetsplikten gjelder forøvrig ikke for personer som mer tilfeldig befinner seg på skolen.

3.1.4 Proposisjon 57 (2022-2023)

I Prop. 57 L (2022–2023)¹⁹ drøftes lovkravene som omhandler aktivitetsplikten.

Aktivitetsplikten inneholder flere delplikter som proposisjonen presiserer som følger:

1. **Plikten til å følge med:** Dette punktet innebærer blant annet at en skole ikke kan unnskylde seg med å vise til at skolen ikke visste hva som foregikk, eller ikke hadde mistanke om at en elev ikke hadde det trygt og godt på skolen.
2. **Plikten til å gripe inn:** Dette handler primært om å gjøre noe for å stoppe en pågående situasjon som oppfattes som relativt akutt. Ofte vil det handle om å omgående stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp

¹⁸ [6. Skolen har en aktivitetsplikt | udir.no](https://www.udir.no/6-skolen-har-en-aktivitetsplikt)

¹⁹ [Prop. 57 L \(2022–2023\) - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/prop-57-l-2022-2023)

eller stanse annen fysisk krenking, stanse en utfrysingssituasjon eller stanse og iredettesette elever som krenker andre elever verbalt. Plikten avgrenser seg til inngrep som er mulige for den ansatte å gjennomføre, både med hensyn til elevene og til seg selv. Grensen for å gripe inn er at den ansatte ikke skal stå i fare for å skade seg selv eller krenke elever for å få stanse situasjonen. Nødrett og nødverge kan likevel unntaksvis gi grunnlag for å overskride også denne grensen.

3. **Plikt til å melde ifra:** Her presiseres det at departementet ikke ser det som tjenlig at det skal lovreguleres hvor raskt det skal meldes ifra. Tidspunktet for en melding må stå i forhold til alvorlighetsgraden, og i praksis kan det derfor variere akkurat når noe meldes inn. Viktigheten av å ha klare interne retningslinjer for hvilke saker det skal meldes fra om straks, og eventuelle intervaller for andre saker, understrekes. Eksempler som nevnes på hva som blir regnet som alvorlige saker er: saker der krenkingen er særlig voldelig eller på andre måter svært integritetskrenkende, saker der flere elever har krenket en enkeltelev, samt saker der skoleledelsen over noe tid ikke har maktet å løse en sak. I tillegg kan også digital mobbing og trusler meldes fra til skoleeier.
4. **Plikt til å undersøke:** Her understrekes det at alle mistanker om, eller kjennskap til, at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal undersøkes snarest. Det samme gjelder dersom en elev selv sier ifra om at det ikke føles trygt og godt på skolen. Når undersøkingsplikten blir utløst, skal skolen snarest gjennomføre nødvendige undersøkelser, noe som betyr å innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd. Det skal også avdekkes om dette gjelder mer enn én elev. Departementet viser videre til at det skal gjennomføres en objektiv helhetsvurdering av om en elev er blitt krenket. Det innebærer at man ikke utelukkende kan bygge på den subjektive forståelsen av dette.
5. **Plikt til å sette inn tiltak:** Skolen er pliktig til å sette inn tiltak som er egnet til å sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Målet med dette er å unngå noen tvil om at eleven skal få hjelp dersom eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Skolen skal derfor aldri avvise eller underkjenne opplevelsen en elev har av utrygghet eller mistrivsel. Tiltakene skolen setter inn må tilpasses den konkrete saken, og skolen må stadig evaluere tiltakene for å sikre at de har oppnådd formålet.

Aktuelt lovverk tilknyttet skolefritidsordningen

3.1.5 Opplæringsloven

I opplæringsloven § 4-5 står det om skolefritidsordningen. Her står det nedfelt at kommunen skal ha tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for elever på 1.-4.trinn, og for elever med særlige behov på 1.-7.trinn. Kommunen kan kreve at foreldrene skal dekke kostnadene av skolefritidsordningen. Kommunen skal legge til rette for lek og kultur- og fritidsaktivitet i skolefritidsordningen. Aktivitetene skal være tilpasset alderen, funksjonsevnen og interessene til barna. I skolefritidsordningen skal barna få omsorg og bli passet godt på, og barn med nedsatt funksjonsevne skal få gode utviklingsvilkår.

Når skolefritidsordningen er tilknyttet skoler, skal rektor være leder, men kommunen kan gjøre unntak fra dette kravet. Kommunen kan også benytte private til å drive skolefritidsordningen.

Kommunen gir selv forskrift om skolefritidsordningen. Forskriften skal ha regler om:

- a. eierforhold
- b. hvem som er opptaksmyndighet
- c. opptakskriterium
- d. opptaksperiode og oppsigelse
- e. foreldrebetaling
- f. leke- og oppholdsareal
- g. daglig oppholdstid og årlig åpningstid
- h. personalet og ledelse.

3.1.6 Opplæringsforskriften

Skolefritidsordningen reguleres også i «Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskrifta) § 2-2 til og med § 2-5. Her står det nedfelt at:

- Kommunen skal gi 12 timer gratis skolefritidsordning per uke for elever på 1.-3.trinn (§ 2-2).
- Kommunen skal gi tilbud om gratis skolefritidsordning for elever med særlige behov på 5. til 7. trinn (§ 2-3).
- Kommunen skal etter søknad redusere foreldrebetalingen for skolefritidsordningen på 1. til 4. trinn slik at den per elev utgjør maksimalt seks prosent av inntektene til husholdet (ut fra to oppfylte vilkår) (§ 2-4).
- Kommunen kan, uten hinder av taushetsplikten, innhente grunnlaget for siste fastsetting av formue- og inntektsskatt for husholdet fra skattestyresmaktene for å dokumentere inntektene til husholdet det siste året (§ 2-5).

3.1.7 Rammeplanen

Til sist reguleres også skolefritidsordningen i «Forskrift om rammeplan for skolefritidsordningen».²⁰ I rammeplanens punkt 1 står det blant annet:

«Opplæringslovens kapittel 9A om elevenes skolemiljø gjelder også for SFO, bortsett fra de unntakene som følger av § 9A-1. Kapittel 9A handler om retten til et trygt og godt fysisk og psykososialt miljø i SFO og plasserer ansvaret for barnas trygghet hos de voksne. Personalet i SFO er også omfattet av meldeplikten til barnevernet, jf. barnevernloven § 6-4. Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. gjelder også for SFO.»

Videre omhandler punkt 2.3 temaene trygghet, omsorg og trivsel, og her er det nedfelt at:

«SFO skal ivareta og møte barnas behov for omsorg, trygghet, trivsel, tilhørighet og anerkjennelse. Omsorg er en forutsetning for barns trygghet og trivsel og for utvikling av empati. I SFO skal det enkelte barn bli sett og få støtte til å utvikle empati og vise omsorg for andre. Barn skal både få omsorg og gis muligheter for å gi omsorg.»

Og videre:

²⁰ Denne forskriften er laget til den gamle opplæringsloven, men ifølge Udir gjelder den også for den nye loven. [Rammeplan for SFO | udir.no](#)

«SFO skal fremme barnas fysiske og psykiske helse og bidra til at de opplever glede og mestring. SFO skal støtte utviklingen av trygge og gode relasjoner barna imellom, mellom barna og personalet og mellom personalet og barnas foreldre. SFO skal fremme inkludering og bidra til at alle barna har mulighet til å utvikle vennskap. Barna skal få støtte til å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Barna skal ha mulighet til både aktivitet og hvile i løpet av tiden de tilbringer i SFO.»

Rammeplanens kapittel fire framhever også at SFO aktivt skal bidra til å danne fellesskap der alle barn kan delta og få en opplevelse av å høre til. Her står det også at *«Personalet skal observere barnas lek og aktiviteter, vurdere om alle barn gis muligheter for deltagelse og med utgangspunkt i barnas interesser legge til rette for at alle barn kan delta»*.

I kapittel 5.2 omtales overgangen fra barnehage til skole og SFO. Her skal SFO bidra til å skape en god og trygg overgang fra barnehage til skole. Det er skoleeier som har hovedansvaret for samarbeidet, og det framheves at det er en fordel om barna får mulighet til å bli kjent med det fysiske miljøet og personalet i SFO før skolestart. Særlig gjelder dette barn som starter i SFO før sin første skoledag.

Kvalitetsutvikling i SFO omtales i rammeplanens kapittel seks. Her står det blant annet at *«eier skal legge til rette for at SFO har muligheter til å planlegge og evaluere virksomheten, drive kompetanseheving og reflektere over innhold og arbeidsmåter.»* Videre heter det at:

«SFO skal være et fellesskap og en lærende organisasjon som jevnlig vurderer og videreutvikler sin praksis. SFO skal legge til rette for at hele personalet reflekterer over faglige og etiske spørsmål i tilknytning til rammeplanens verdier og innhold og hvordan de kan være gode rollemodeller for barna.»

Dette kapittelet understreker også viktigheten av at barnets beste skal være fokus, og at foreldre skal kunne bidra inn i kvalitetsutviklingsarbeidet.

3.1.8 Stortingsmelding 6 (2019-2020)

Stortingsmeldingen «Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO»²¹ poengterer blant annet at kravene om et systematisk og kontinuerlig arbeid for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, også gjelder SFO. Det betyr at de ansatte på SFO har et ansvar for å følge med på at barna har et trygt og godt miljø. Ledelsen ved SFO og i skolen må derfor jobbe sammen for å planlegge arbeidet for et godt psykososialt miljø. Stortingsmeldingen sier videre at ansatte må få mulighet til å øke kompetansen sin, slik at de sikrer et godt og trygt miljø for barna. SFO-ansatte bør derfor diskutere sammen med skolen hvordan regler og reaksjoner skal praktiseres, slik at det blir god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO. SFO bør også inkluderes når blant annet skolemiljø-programmer eller aktiviteter skal settes i gang.

²¹ [Meld. St. 6 \(2019–2020\) - regjeringen.no](#)

Fra forvaltningsrevisjonen utført i 2018

I problemstillingene denne revisjonen skal besvare, ligger det inne spørsmål knyttet til en forvaltningsrevisjon som ble utført i Arendal kommune i 2018. Denne revisjonen hadde temaet «*Psykososialt miljø i skole og barnehage*».

I rapporten fra 2018 konkluderer revisor blant annet med at barnehagene i Arendal har rutinebeskrivelser knyttet til det systematiske og forebyggende arbeidet for et godt barnehagemiljø. I tillegg har barnehagene rutiner for håndtering av enkeltsaker. Revisjonen bemerker utover dette at det i Arendal, basert på den forelagte dokumentasjon, kan synes å være lite mobbing i barnehagene. Dette skjer samtidig med at forskning viser at omtrent 12% av alle barnehagebarn opplever mobbing på landsbasis.

Den samme rapporten viser videre at skolene i Arendal, i likhet med barnehagene, også har utarbeidet ulike styringsdokumenter og rutinebeskrivelser knyttet til systematisk og forebyggende arbeid med mobbing og psykososialt miljø. Disse dokumentene er utarbeidet både av kommunen som skoleeier, og av den enkelte skole. Revisjonen konkluderer i 2018 med at skolenes sikring av kompetanse er tilfredsstillende når det gjelder lærernes ansvar etter bestemmelsene i opplæringsloven. Revisjonen mener likevel at det foreligger et forbedringspotensial blant skolene knyttet til kompetansesikring blant øvrig personell på skolen.

Revisjonen fra 2018 vurderer også arbeidet til Arendal kommune sitt beredskapsteam. I rapporten beskriver revisjonen at beredskapsteamet har et stort arbeidstrykk og økende arbeidsmengde. Rapporten påpeker også at det ligger en forventning, både blant skolene og blant foreldre, om at de skal kunne henvende seg til teamet for bistand og hjelp tidlig i prosesser knyttet til mobbesaker. Revisjonen i 2018 påpeker derfor at det er behov for å se nærmere på mandatet, arbeidsoppgavene og ressursene til beredskapsteamet, slik at teamet kan fungere så godt som mulig.

I rapporten fra 2018 kommer det videre frem at revisjonen mener at det er et forbedringspotensial blant skolene knyttet til utarbeidelse av aktivitetsplaner. Helt konkret peker rapporten på at flere aktivitetsplaner har vage og lite konkrete tiltak. Aktivitetsplanene har også ulike oppsett og det kan være vanskelig å finne frem til vesentlig informasjon i henhold til kravene til skriftlig plan i lovverket.

I tillegg påpeker revisjonen svakheter blant flere skoler knyttet til oppfølging av saker. Dette begrunnes med en praksis der skolene det gjelder, viderefører tiltak etter evaluering, uten å skriftliggjøre nye rammer for evaluering og oppfølging. Dette resulterer i at tiltakene kan fremstå som lite konkrete, og ansvaret for oppfølging forvitrer og blir sporadisk og tilfeldig. På bakgrunn av dette konkluderer revisjonen med at skolene bør etablere rutiner for de tilfellene hvor aktivitetsplanen ikke har oppnådd ønsket effekt, og at arbeidet med tiltak dermed må videreføres.

På bakgrunn av rapporten fra 2018, utarbeidet revisjonen tre anbefalinger. I sin bestilling av prosjekt i 2025, ønsket kontrollutvalget at revisjonen skal undersøke hvordan kommunen har fulgt opp to av disse tre anbefalingene. De to anbefalingene er:

- Revisjonen anbefaler at administrasjonen foretar en gjennomgang av beredskapsteamets mandat og ressursbehov, sett i forhold til skolenes og foreldrenes forventninger.
- Revisjonen anbefaler at administrasjonen iverksetter et arbeid for å sikre at aktivitetsplaner inneholder de formkrav som stilles etter loven, særlig knyttet til beskrivelse av tiltak og rutiner for evaluering og videreføring av tiltak.

Rapporten fra 2018 legger derfor også noe av grunnlaget for de problemstillingene og revisjonskriteriene denne revisjonen jobber etter.

Konkrete revisjonskriterier

Revisjonens konkrete revisjonskriterier baserer seg på denne gjennomgangen av aktuelt lovverk og aktuell bakgrunnsinformasjon. Revisjonskriteriene er også formulert med utgangspunkt i prosjektets problemstillinger. Tabell 1 viser en oversikt over problemstillingene dette prosjektet baserer seg på, samt aktuelle underspørsmål og revisjonskriterier revisjonen søker å finne svar på.

Tabell 1: Oversikt over problemstillingene og tilhørende revisjonskriterier

Problemstillinger	Underspørsmål	Revisjonskriterier
I hvilken grad ivaretar skolene og barnehagene i Arendal aktivitetsplikten?	Hvordan arbeider Arendal kommune for at alle ²² ansatte skal ha tilstrekkelig forståelse omkring sitt ansvar og plikter når det kommer til å ta en aktiv del av arbeidet med å sikre et trygt og godt skole- og barnehagemiljø?	Arendal kommune har gode rutiner for å sikre at ansatte på skoler og i barnehager forstår sitt ansvar ift. aktivitetsplikten: - Dokumenter - Personalmøter - Andre internkontrollrutiner - Implementering Ansatte i barnehagene vet hva aktivitetsplikten er. Ansatte i barnehagene vet at de er pliktig til å lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak og hva planen skal inneholde. Ansatte på skolene vet at de skal følge med på hvordan elevene har det og om mulig gripe inn dersom noen krenker en elev. Ansatte på skolen vet at de skal melde ifra til rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektorene på skolen vet at de skal melde ifra til kommunen i alvorlige tilfeller. Ansatte i skolen vet at det skal lages en skriftlig plan for tiltak i en sak og hva innholdet i planen skal være.

²² For å oppfylle dette kravet inkluderes også ansatte i Arendal Eiendom i denne undersøkelsen.

Problemstillinger	Underspørsmål	Revisjonskriterier
	I hvilken grad sikres ansatte i SFO den samme kompetansen som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø?	Arendal kommune har gode rutiner for å sikre at ansatte i SFO har samme kompetanse som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø. Arendal kommune legger til rette for at SFO har muligheter til å være en lærende organisasjon som planlegger og evaluerer virksomheten, driver kompetanseheving og reflekterer over innhold og arbeidsmåter. Herunder reflekterer over faglige og etiske spørsmål i tilknytning til rammeplanens verdier og innhold og hvordan de kan være gode rollemodeller for barna. Ledelsen ved SFO og i skolen har rutiner som gjør at de jobber sammen for å planlegge arbeidet for et godt psykososialt miljø. - SFO-ansatte bør diskutere sammen med skolen hvordan regler og reaksjoner skal praktiseres, slik at det blir god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO. - SFO bør også inkluderes når blant annet skolemiljø-programmer eller aktiviteter skal settes i gang. Ansatte i SFO opplever selv at de har tilstrekkelig kompetanse til å bidra til å sikre et trygt og godt skolemiljø.
	I hvilken grad har Arendal kommune fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til beredskapsteamets mandat og ressursbehov?	Arendal kommune har fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til beredskapsteamets mandat og ressursbehov sett i forhold til skolenes og foreldrenes forventninger.
	I hvilken grad har Arendal kommune fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til aktivitetsplaner, særlig knyttet til beskrivelse av tiltak og	Arendal kommune sikrer at aktivitetsplaner inneholder de formkrav som stilles etter loven, særlig knyttet til beskrivelsen av tiltak og rutiner for evaluering og videreføring av tiltak.

Problemstillinger	Underspørsmål	Revisjonskriterier
	rutine for evaluering og videreføring av tiltak?	
I hvilken grad sørger skolene og barnehagene i Arendal for trygge og gode overganger mellom barnehage og skole og mellom barneskole og ungdomsskole?		Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barnehage og skole. Det skal særlig vektlegges at barna får mulighet til å bli kjent med det fysiske miljøet og personalet på SFO før skolestart. Særlig gjelder dette barn som starter i SFO før sin første skoledag. Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barneskolen og ungdomsskolen (dette er ikke definert i lovverket).
I hvilken grad sikrer Arendal kommune, at man i de saker man lykkes godt med å løse saker som omhandler mobbing og/eller krenkelser, utveksler erfaringer på tvers av skoler og barnehager?		Arendal kommune har rutiner som sikrer en god informasjonsflyt mellom skoler og mellom barnehager. Dette gjelder særlig i saker der noen skoler/barnehager har lyktes godt med å løse saker tilknyttet det psykososiale miljøet.

Del 2: Faktagjennomgang og delkonklusjoner

I denne delen av rapporten blir hvert underspørsmål, med tilhørende revisjonskriterier, gjennomgått i sin helhet (se Tabell 1 for oversikt). Hver gjennomgang begynner med å presentere alle de innsamlede faktaene (dataene), som kan bidra til å belyse det aktuelle kriteriet. Etter denne faktagjennomgangen, følger en delkonklusjon og en kort begrunnelse for den presenterte delkonklusjonen.

I rapportens Del 3 sammenfattes alle delkonklusjoner, og revisjonen presenterer sine overordnende konklusjoner og anbefalinger.

4 Ansattes forståelse av sitt ansvar

Dette kapittelet fokuserer på det første underspørsmålet i undersøkelsen. Dette spørsmålet lyder som følger: «*Hvordan arbeider Arendal kommune for at alle ansatte skal ha tilstrekkelig forståelse omkring sitt ansvar og plikter når det kommer til å ta en aktiv del av arbeidet med å sikre et trygt og godt skole- og barnehagemiljø?*» Dette spørsmålet har videre sju revisjonskriterier, og det følgende delkapittelet vil presentere data som belyser hvert av disse kriteriene. Til slutt kommer en analyse og drøfting av dette underspørsmålet, samt delkonklusjoner for hvert tilhørende revisjonskriterium.

Revisjonskriterium 1

Det første revisjonskriteriet som skal belyses er «*Arendal kommune har gode rutiner for å sikre at ansatte på skoler og i barnehager forstår sitt ansvar ift. aktivitetsplikten: Dokumenter, personalmøter, internkontrollrutiner og implementering*».

4.1.1 Intervjuer og sentrale dokumenter

I intervjuene med både kommunens kommunalsjef for oppvekst, skolesjef og barnehagesjef, kommer det frem at det kommunen har felles kvalitetsplaner for barnehagene og for skolene. Skolene sin overordnende plan, «*Arendalsskolens kvalitetsplan for skolemiljø*», ble sist oppdatert i august 2024. Denne inneholder detaljerte beskrivelser av skolene og ansattes ansvar og plikter, samt aktuelle rutiner og årshjul som skal sikre at arbeidet med skolemiljø følges opp.

Kvalitetsplanen inneholder en mal for hvordan en aktivitetsplan skal se ut, samt en mal med overskriften «*Mal for melding om mottatt bekymring om skolemiljøet*». Denne planen ligger tilgjengelig for alle på kommunens hjemmeside. På kommunens hjemmeside er det også et kontaktskjema for å melde ifra om mobbing, dersom noen opplever at en elev i skolen ikke har det trygt og godt.

Kommunens skolesjef forklarer at selv om kommunen har en overordnet plan, har likevel hver skole egne planer, primært gjennom sine årshjul. Den overordnede kvalitetsplanen danner dermed en felles plattform for det systematiske arbeidet, i form av rutiner og prosedyrer, men skolene har samtidig en viss grad av frihet i forhold til hvordan dette løses praktisk og organisatorisk på den enkelte skole. Skolesjefen oppsummerer dette som følger:

«Hovedutfordringen er ikke mangel på rutiner, men at skolene må navigere i et omfattende og detaljert regelverk, planer og prosedyrer som samlet sett stiller høye krav til struktur i hverdagen».

Skolesjefen sier videre at skolene arbeider godt og systematisk, og at et nylig tilsyn fra statsforvalteren bekrefter dette. Ifølge Statsforvalteren sin rapport (datert 31.oktober 2025), ble det gjennomført et tilsyn ved Strømmen oppvekstsenter der tema var om «*Arendal kommune sin internkontroll sikrer at Strømmen oppvekstsenter ivaretar undersøkelsesplikten etter opplæringsloven*». I denne foreløpige rapporten konkluderer Statsforvalteren med at de har avdekket brudd på regelverket. I Statsforvalteren sin sluttrapport for tilsynet (datert 15.februar 2026), konkluderer for øvrig Statsforvalteren med at enkelte områder i arbeidet med å sikre at internkontrollen ivaretar undersøkelsesplikten, er i en startfase. Basert på redegjørelser og dokumentasjon av praksis fra Arendal kommune, finner Statsforvalteren det likevel sannsynlig at internkontrollen sikrer at undersøkelsesplikten ivaretas.

Når det gjelder skolene, spiller også, ifølge skolesjefen, kommunens skolemiljøteam en rolle i det systematiske arbeidet. Skolesjefen beskriver dette ved å forklare at et av formålene med teamet, er å besøke skolene, arbeide forebyggende, samle informasjon på tvers og utarbeide analyser som viser hvor innsatsen bør rettes. Målet er altså å bistå skolene i det systematiske arbeidet, og sikre god oppfølging av skoleeiers plikter hos ansatte og ledere i alle skolene. Ifølge skolesjefen er skolemiljøteamet en støttefunksjon i skoleeiers internkontroll og skal bidra med forebygging, analyser og oppfølging. Målet er dermed at teamet skal bidra til at kommunen tidlig kan avdekke behov og sette inn tiltak ved skoler som måtte ha utfordringer i det systematiske arbeidet. Dette gir skoleeier mulighet til å utøve sitt lovpålagte ansvar for internkontroll på en mest mulig effektiv og prosessorientert måte.

Barnehagene har også en egen kvalitetsplan for arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet med tittelen «*Kvalitetsplan for et trygt og godt barnehagemiljø*». Denne ble sist oppdatert i 2021, og den ligger tilgjengelig på kommunens hjemmeside. Kvalitetsplanen inneholder en oversikt over aktuelt lovgrunnlag, samt flere maler for rutiner, blant annet for hvordan en aktivitetsplan kan settes opp. Barnehagesjefen uttaler i intervju at den overordnede kvalitetsplanen danner en ramme, men at det er viktig at den enkelte barnehage omsetter dette til lokale forhold i form av egne planer, rutiner og prosedyrer. Dersom det oppstår konkrete saker i en barnehage, har kommunen rutiner for at denne informasjonen kommer til barnehagesjefen. Barnehagesjefen (eier) går da i dialog med leder i barnehagen, og i enkelte tilfeller kobles barnehagemyndigheten på. Ved alvorlige tilfeller brukes i tillegg fagpersoner fra Beredskapsteam og juss.

Kommunalsjefen opplyser om at kommunens hjemmeside har informasjon til foresatte med fremgangsmåte om man skal melde fra, dersom de har et barn som ikke har det trygt og godt. Videre finnes det et system for at man gjennom foreldremøter informerer foresatte om hvilke rettigheter de har, og hvilke plikter barnehagen har. Det er erfart at det kommer henvendelser til barnehagesjefen, men da er det gjerne saker som er forsøkt løst på et lavere nivå.

Kommunalsjefen opplyser også om at kommunen har et nytt internkontrollsystem kalt «Moava». Oppgavene i dette internkontrollsystemet, delegeres til ansatte fra nærmeste

leder. Når en oppgave er delegert, mottar den ansatte et varsel på e-post med lenke til oppgaven. Ved å klikke på lenken åpnes oppgaven direkte i nettleseren, uten at den ansatte trenger å logge inn i systemet. I oppgaven får den ansatte nødvendig informasjon om aktuelt regelverk, samt eventuelle lokale planer eller rutiner dersom leder har lagt ved dette. Når den ansatte vurderer at innholdet er gjennomgått og kravene er oppfylt, bekreftes dette i systemet. Leder får da oversikt over hvem som har gjennomført oppgaven. Dette gjennomføres én gang årlig. Leder kan imidlertid justere tidspunktet slik at det passer best mulig med virksomhetens drift og øvrige planer.

På kommunenivå er det mulig å se hvilke ansatte som har fått delegert en oppgave, hvem som har gjennomført, hvem som mangler, og hvem som har mottatt påminnelser. Dette forutsetter imidlertid at leder faktisk delegerer oppgaven til sine ansatte. Dersom gjøremålet ikke delegeres, har ikke kommunen systemstøtte for å dokumentere hvilke ansatte som faktisk har satt seg inn i innholdet.

Kommunalsjefen påpeker videre at siden internkontrollsystemet er forholdsvis nytt, er kommunen fortsatt i en implementeringsfase. Kommunalsjefens oppfatning er at kommunen foreløpig ikke er gode nok til å bruke delegeringsfunksjonen systematisk. Enkelte ledere oppgir at temaene er gjennomgått i personalmøter, eller at de selv har markert gjøremålet som gjennomført uten individuell delegering til ansatte. Det innebærer at kommunen ikke har tilstrekkelig dokumentasjon på i hvilken grad ansatte faktisk har gjort seg kjent med kravene i opplæringsloven og barnehageloven. Dette vurderer kommunalsjefen som en svakhet, og det er noe kommunen skal følge opp videre i ledermøter våren 2026. Dette er også basert på erfaringer man har gjort seg basert på nylig tilsyn. Alle som ikke bekrefter fullført gjøremål, skal for øvrig purres på av sin nærmeste leder.

Kommunalsjefen opplyser at skolene i Arendal er forpliktet til å følge egne skoleregler.²³ Disse reglene ble fastsatt av bystyret i Arendal kommune i mars 2025, og de skal bidra til:

«At elevene i Arendal-skolen har et trygt og godt skolemiljø som skaper trivsel, inkludering og gir et godt grunnlag for læring. Reglene skal bidra til å utvikle elevenes sosiale ferdigheter, og til å bygge positive relasjoner elevene imellom og mellom elever og ansatte.»

I reglene står det beskrevet både rettigheter og plikter for elevene, samt en konkretisering av mulige tiltak og sanksjoner ved brudd på kommunens ordens- og oppførselsregler.

I intervjuene kommer det fram at det psykososiale miljøet på skoler og i barnehager er et naturlig tema både på planleggingsdager, på personalmøter og på ledermøter i kommunen.

Revisjonen har gjennomført intervju med en ansatt i stab oppvekst og utdanning, som har bred erfaring fra kommunens arbeid med det psykososiale miljøet på skoler og i barnehager. Hun er blant annet en del av kommunens beredskapsteam. Hun opplyser om at kommunen har tre ulike team, som særlig har fokus på psykososialt miljø. For det første har kommunen et skolemiljøteam. Dette teamet jobber både forebyggende og i etterkant av hendelser, men

²³ Forskrift om skoleregler for Arendal-skolen, Arendal kommune, Agder - Lovdata

målet er at dette skal være et team der kommunen kan komme tidlig inn i situasjoner. Dette er videre et team som skolene kan kontakte ved behov, men det er også slik at teamet selv kan kontakte skolene for å undersøke hvordan skolene jobber med skolemiljø og for å følge opp aktuelle saker. Kontakten, og initiativet til kontakt, kan dermed gå begge veier. I tillegg til skolemiljøsaker, skal teamet bla. arbeide med forebyggende arbeid og internkontroll.

Det andre teamet er et mobilt skoleteam. Dette teamet kan kobles på når en elev, av ulike årsaker, ikke har det bra. Dette teamet arbeider dermed mer individrettet, og teamet bidrar når en skole har problemer med å løse vanskelige saker selv. I slike tilfeller er det skolene selv som ber om hjelp fra det mobile skoleteamet. Dette teamet jobber som regel over tid, og de bruker mye ressurser på å bygge tillit og relasjoner. I tillegg jobber de med veiledning av personalet.

Det siste teamet er beredskapsteamet. Dette teamet fungerer på en litt annen måte enn de to andre. Det viktigste skillet er at dette er et team der innbyggere i kommunen selv kan ta kontakt. Dette er dermed et generelt tilbud som retter seg både mot foreldre og foresatte på skolene og i barnehagene, og i tillegg kan skoler og barnehager selv ta kontakt ved behov. De fleste sakene som kommer inn til dette teamet, er saker som av ulike grunner har stoppet opp. Slike saker har dermed ofte pågått lenge før beredskapsteamet blir koblet på. Det innebærer som regel at de involverte opplever sakene som vanskelige. I intervjuet kommer det frem at beredskapsteamet har få saker hvert år, men de som jobber i beredskapsteamet opplever tilbudet som viktig for de som tar kontakt.

I intervjuet kommer det også frem at alle skoler skal ha en skolemiljø-knapp på sin hjemmeside. De sakene som meldes inn der, går i første rekke til rektor på den aktuelle skolen. Dersom skolen selv ikke har tatt tak i meldingen på en tilfredsstillende måte, blir kommuneadministrasjonen inkludert. Dette skjer ikke automatisk, men hvis meldinger ikke følges opp, går de alltid videre i systemet og blir tatt hånd om høyere opp i kommuneadministrasjonen. Det blir også påpekt at kommunen er i en prosess der de samler informasjon fra andre kommuner om hvordan de jobber inn mot det psykososiale miljøet på skoler. På den måten kan Arendal kommune samle relevante erfaringer og bygge videre på dette i sitt eget arbeid.

I barnehagene jobbes det også med å skape et trygt og godt barnehagemiljø på flere ulike måter. I intervjuet kommer det frem at hver barnehage har de sine egne planer. I tillegg blir kommunens overordnede plan for et trygt og godt barnehagemiljø gjennomgått for personalet hver høst. Det psykososiale barnehagemiljøet er også fast tema på styremøter og ledermøter, og arbeidet med dette ligger inne i barnehagenes årshjul. I tillegg må alle ansatte signere på at de har mottatt informasjon om hvordan de skal jobbe med det psykososiale miljøet i barnehagene. Dette skjer gjerne før oppstart på høsten hvert år. Dersom det oppstår konkrete saker i en barnehage, er det ikke rutine at kommuneadministrasjonen alltid skal kobles på, men hvis barnehagen trenger hjelp, kan de ta kontakt med medarbeidere i staben for barnehagene i administrasjonen. Videre opplyses det om at kommunen på barnehagenivå ikke har den samme team-strukturen som skolene har, men beredskapsteamet jobber opp mot både skolene og barnehagene. Sånn sett har kommunen flere dedikerte ressurser direkte rettet mot skolene, sammenlignet med barnehagene, per nå.

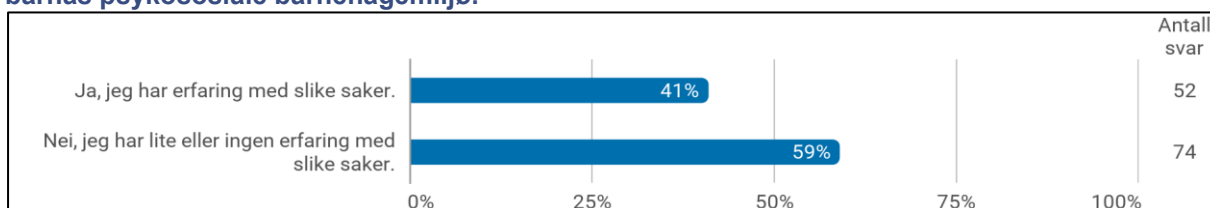
4.1.2 Spørreundersøkelsene

I denne revisjonen er det som nevnt gjennomført tre spørreundersøkelser blant kommunens ansatte i skole- og barnehagesektoren. Når det gjelder kriterier om kommunens rutiner og spørsmålet om de ansatte opplever at de forstår sitt ansvar, gir de ulike undersøkelsene følgende svar fra de respondentene som deltok.

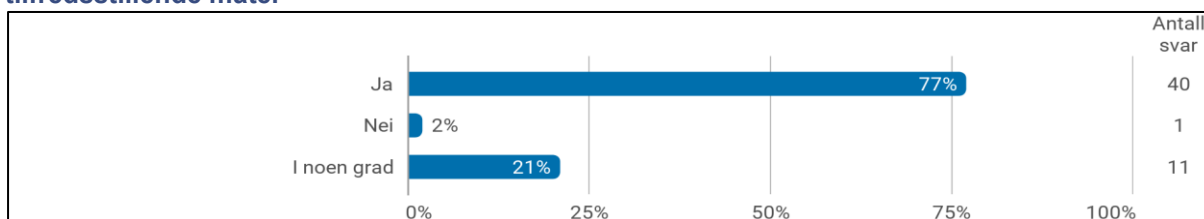
4.1.2.1 Ansatte i barnehagene

I barnehagene oppgir 41% av de ansatte at de har erfaring med mobbesaker eller lignende saker som berører barnas psykososiale barnehagemiljø. Av disse (tilsvarer 52 ansatte), svarer 77% (40 personer) at de mener barnehagen håndterte dette på en tilfredsstillende måte. Én respondent svarer at barnehagen ikke håndterte situasjonen på en tilfredsstillende måte.

Skjerm bilde 29: Jeg har selv erfaring med mobbesaker eller andre lignende saker som berører barnas psykososiale barnehagemiljø.

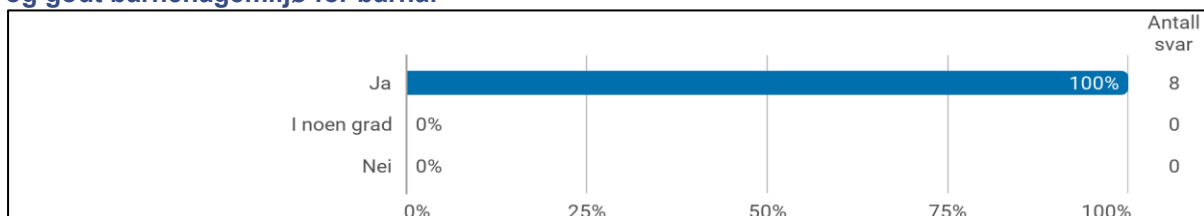

Skjerm bilde 30: I den/de sakene jeg tenker på, mener jeg barnehagen håndterte sakene på en tilfredsstillende måte.

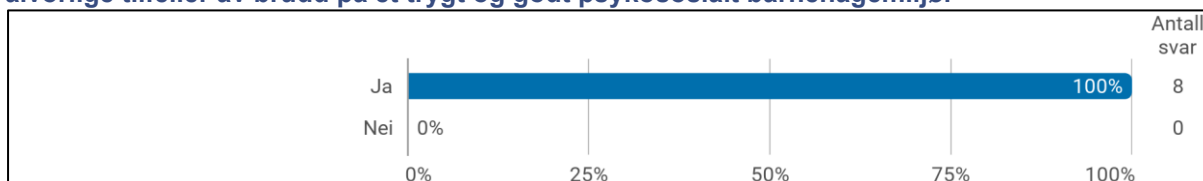

Videre viser undersøkelsen at alle styrere opplever at Arendal kommunen jobber godt for å sikre et godt og trygt barnehagemiljø for barna. Alle styrere føler seg også trygge på hva de skal gjøre dersom de får kjennskap til alvorlige tilfeller av brudd på et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Skjerm bilde 31: Som styrer er min erfaring at Arendal kommune jobber godt for å sikre et trygt og godt barnehagemiljø for barna.

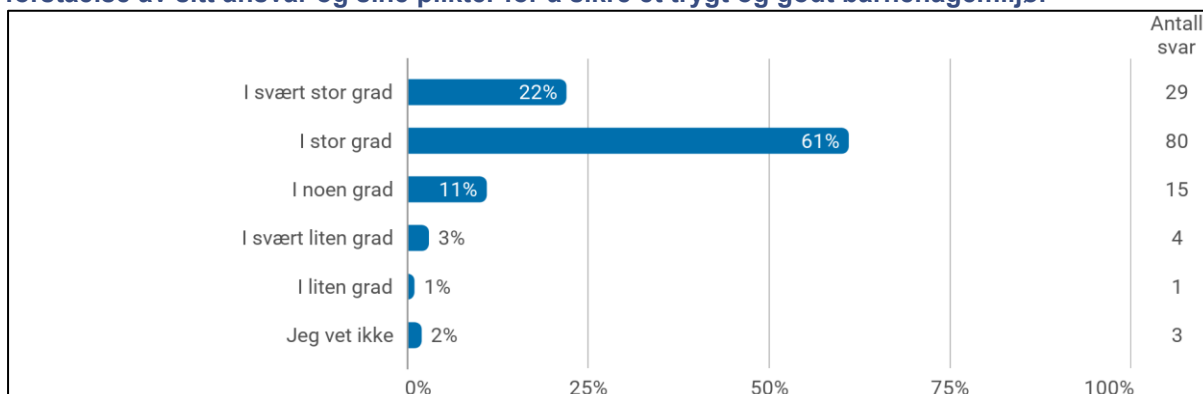

Skjermbilde 32: Som styrer er jeg trygg på hva jeg skal gjøre dersom jeg får kjennskap til alvorlige tilfeller av brudd på et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

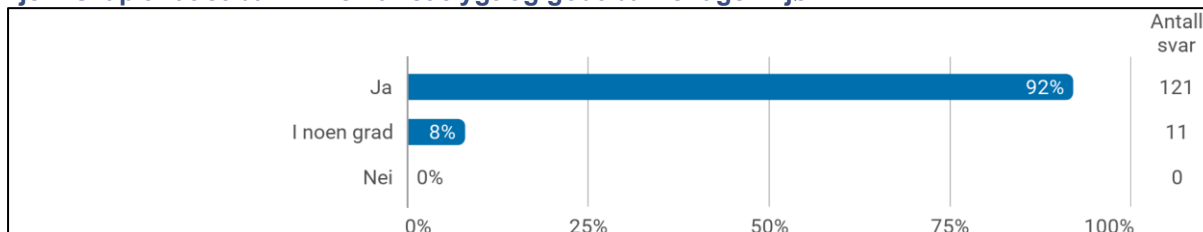
Når det gjelder alle ansatte i barnehagene, svarer 83% at Arendal kommune sørger for at ansatte har tilstrekkelig forståelse av sitt ansvar og sine plikter for å sikre et trygt og godt barnehagemiljø.

Skjermbilde 33: Jeg opplever at Arendal kommune sørger for at alle ansatte har tilstrekkelig forståelse av sitt ansvar og sine plikter for å sikre et trygt og godt barnehagemiljø.

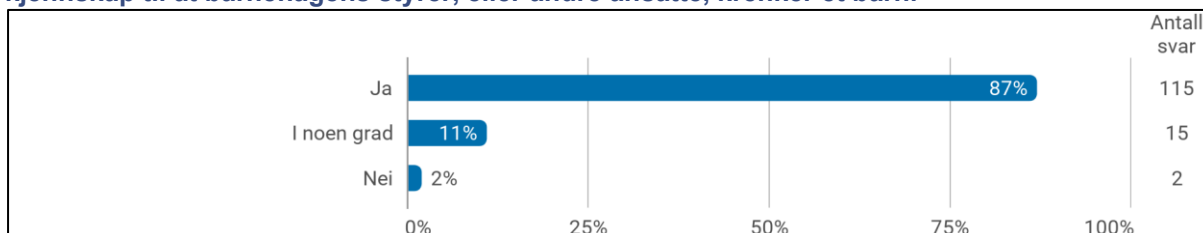

Videre føler 92% av de ansatte seg trygge på hva de skal gjøre dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Mens 87% er trygge på hva de skal gjøre dersom en annen ansatt krenker et barn.

Skjermbilde 34: Jeg føler meg trygg på hva jeg skal gjøre dersom jeg får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

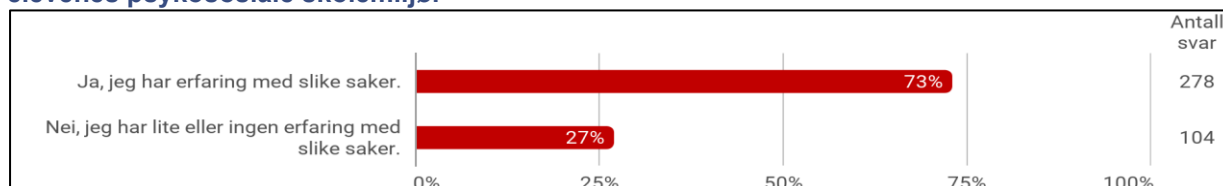
Skjermbilde 35: Jeg føler meg trygg på hva jeg skal gjøre dersom jeg får mistanke om eller kjennskap til at barnehagens styrer, eller andre ansatte, krenker et barn.

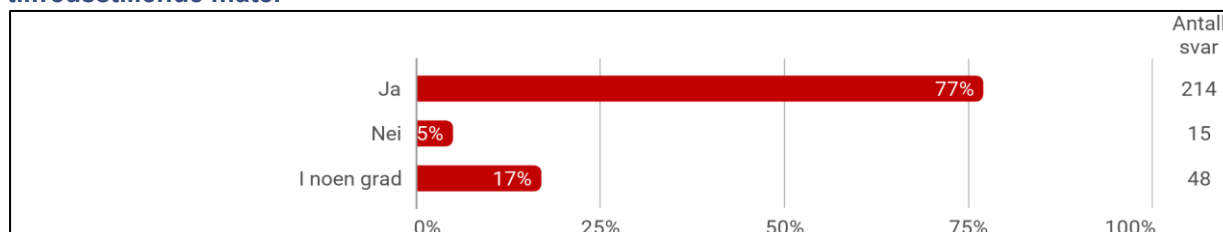
4.1.2.2 Ansatte på skolene

I spørreundersøkelsen blant ansatte på skolene, svarer 73% av respondentene at de har erfaring fra saker som berører elevens psykososiale skolemiljø. Dette utgjør 278 respondenter. Av disse svarer 214 (77%) at skolen håndterte saken på en tilfredsstillende måte, 48 (17%) ansatte svarer at skolen i noen grad håndterte det på en tilfredsstillende måte, mens 15 personer (5%) svarer at skolen ikke håndterte situasjonen på en tilfredsstillende måte.

Skjerm bilde 36: Jeg har selv erfaring med mobbesaker eller andre lignende saker som berører elevenes psykososiale skolemiljø.

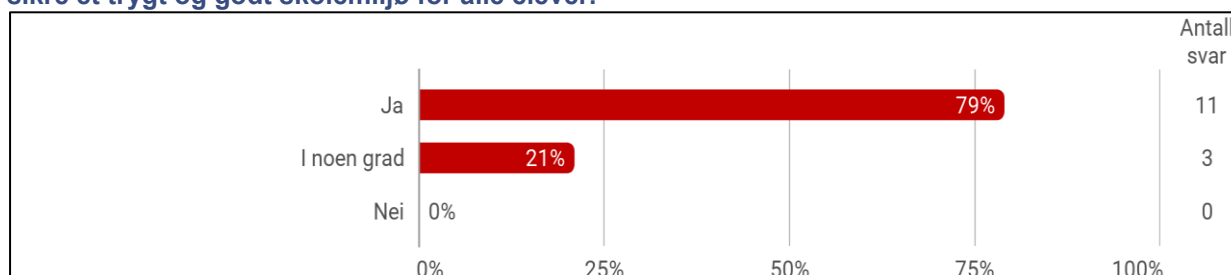

Skjerm bilde 37: I den/de sakene jeg tenker på, mener jeg skolen håndterte sakene på en tilfredsstillende måte.

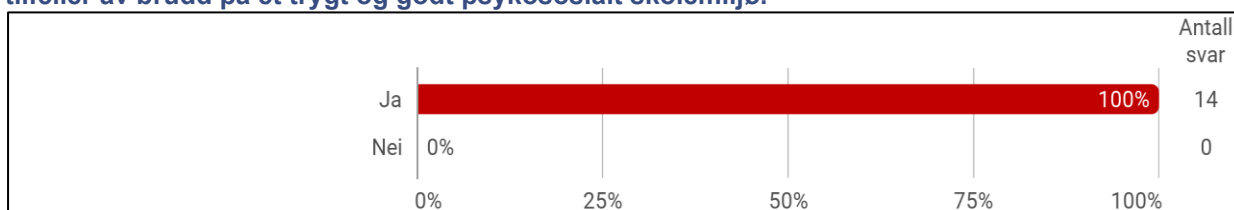
Blant kommunens rektorer, opplever de fleste at Arendal kommune arbeider godt for å sikre et trygt og godt skolemiljø for alle elever (11 rektorer). Tre rektorer svarer imidlertid at kommunen i noen grad arbeider godt med dette.

Skjerm bilde 38: Min samlede erfaring som rektor er at Arendal kommune arbeider godt for å sikre et trygt og godt skolemiljø for alle elever.

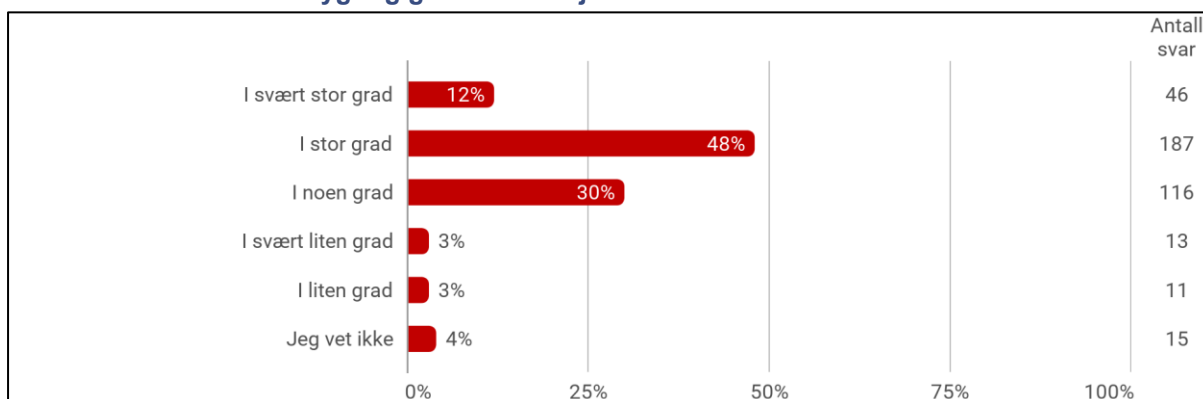
Videre svarer alle rektorer at de selv føler seg trygge på hva de skal gjøre, dersom de får kjennskap til alvorlige tilfeller av brudd på et trygt og godt skolemiljø.

Skjerm bilde 39: Som rektor vet jeg hva jeg skal gjøre dersom jeg får kjennskap til alvorlige tilfeller av brudd på et trygt og godt psykososialt skolemiljø.

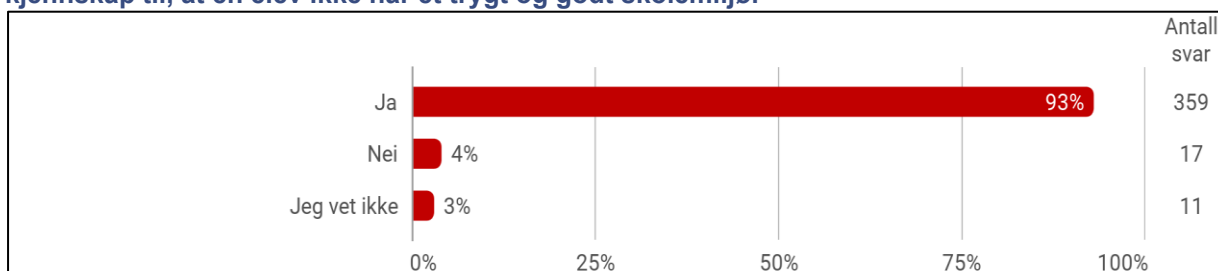
Blant øvrige ansatte er det flere nyanser.

Skjerm bilde 40: Jeg opplever at Arendal kommune arbeider godt for å sikre at alle ansatte har tilstrekkelig forståelse av sitt ansvar og sine plikter, slik at alle ansatte kan ta aktiv del i arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø.

93% av de ansatte på skolene føler seg trygge på hva de skal gjøre dersom de får mistanke om, eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. 4% av de ansatte (17 personer), svarer at de ikke vet hva de skal gjøre. Av disse 17 er 10 personer lærere eller pedagoger på en skole.

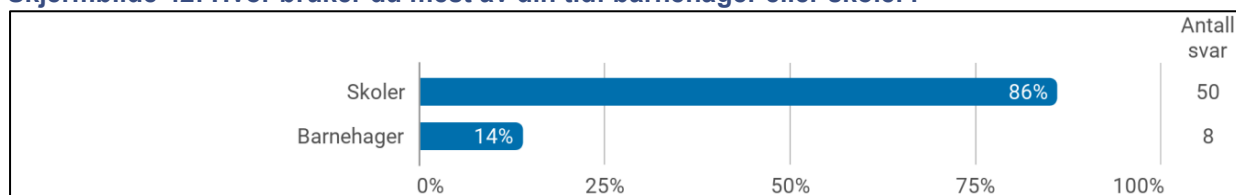
Skjerm bilde 41: Jeg føler meg trygg på hva jeg skal gjøre dersom jeg får mistanke om, eller kjennskap til, at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

4.1.2.3 Spørreundersøkelse blant ansatte i Arendal Eiendom

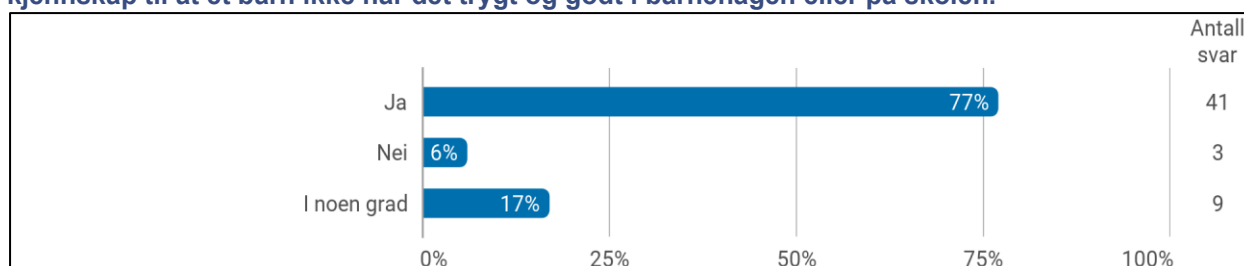
Ansatte i Arendal Eiendom jobber både i barnehager og på skolene. 86% av respondentene i revisjonen sin undersøkelse svarer at de bruker mest tid på skolene.

Skjermbilde 42: Hvor bruker du mest av din tid: barnehager eller skoler?

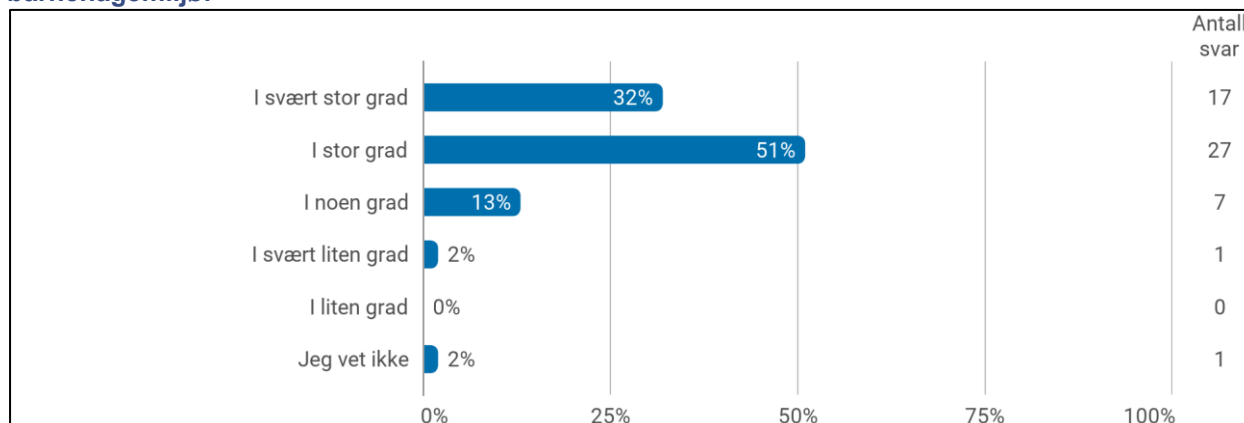
Blant ansatte i Arendal Eiendom oppgir 77% av respondentene at de er trygge på hva de skal gjøre dersom de får kjennskap til at et barn ikke har det trygt og godt. 17% av respondentene svarer «i noen grad» på samme spørsmål, mens 6% svarer nei (tilsvarer tre respondenter).

Skjermbilde 43: Alt i alt føler jeg meg trygg på hva jeg, som ansatt, skal gjøre dersom jeg får kjennskap til at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen eller på skolen.

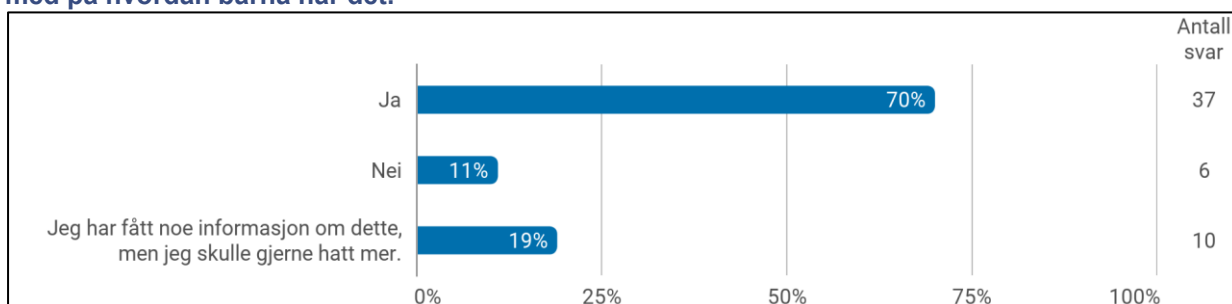
Videre svarer 83% av respondentene at kommunen arbeider godt for å sikre at ansatte skjønner sitt ansvar i forhold til det psykososiale miljøet på skoler og i barnehager.

Skjermbilde 44: Jeg opplever at Arendal kommune arbeider godt for å sikre at alle ansatte har tilstrekkelig forståelse av sitt ansvar og sine plikter for å sikre et trygt og godt skole- og barnehagemiljø.

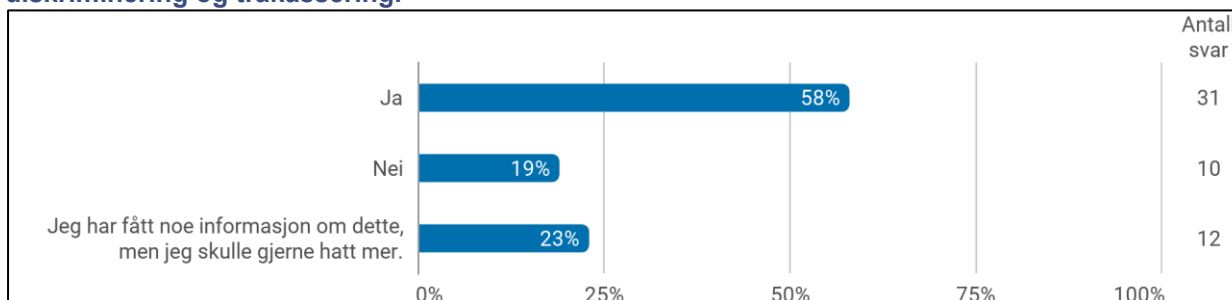

De fleste ansatte (70% av respondentene) opplever at de har fått tilstrekkelig med informasjon knyttet til sin plikt til å følge med. Når det gjelder plikten til å gripe inn er det langt flere ansatte som uttrykker at de enten ikke har fått informasjon om dette, eller at de skulle ønske de kunne få mer informasjon.

Skjermbilde 45: Jeg opplever at jeg har fått tilstrekkelig informasjon om min plikt til å følge med på hvordan barna har det.

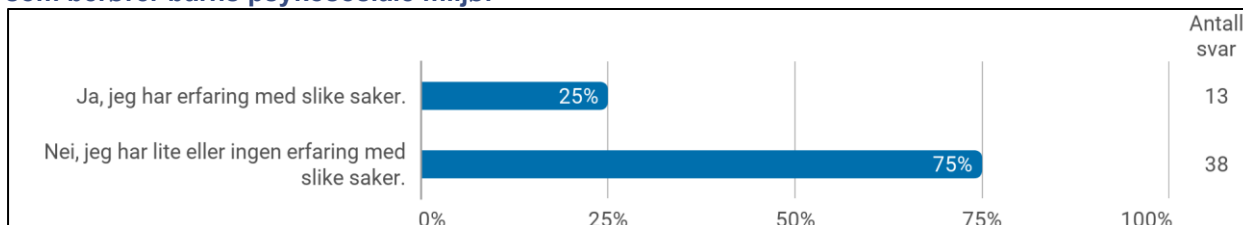

Skjermbilde 46: Jeg opplever at jeg har fått tilstrekkelig informasjon om min plikt til (om mulig) å gripe inn dersom et barn blir utsatt for krenkelser som utestengning, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

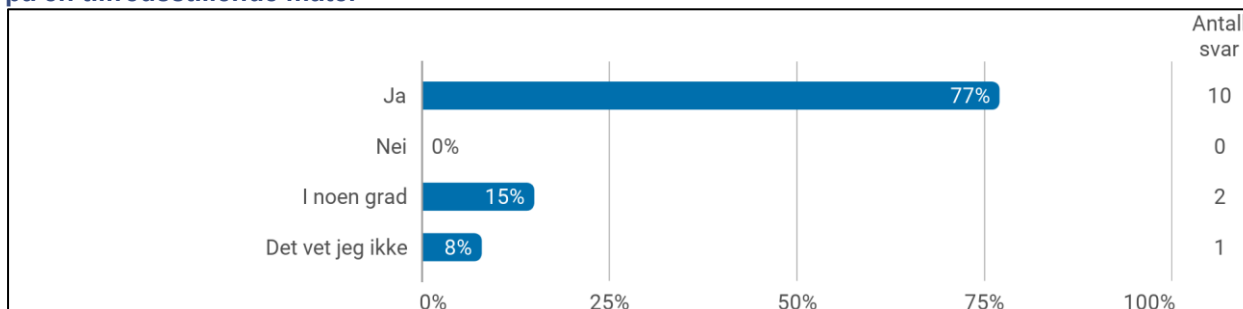

25% av respondentene i Arendal Eiendom, oppgir at de har erfaring med mobbesaker. Dette tilsvarer 13 personer. Av disse 13, mener 10 personer at saken ble håndtert på en tilfredsstillende måte.

Skjermbilde 47: Jeg har selv erfaring (som ansatt) med mobbesaker eller andre lignende saker som berører barns psykososiale miljø.

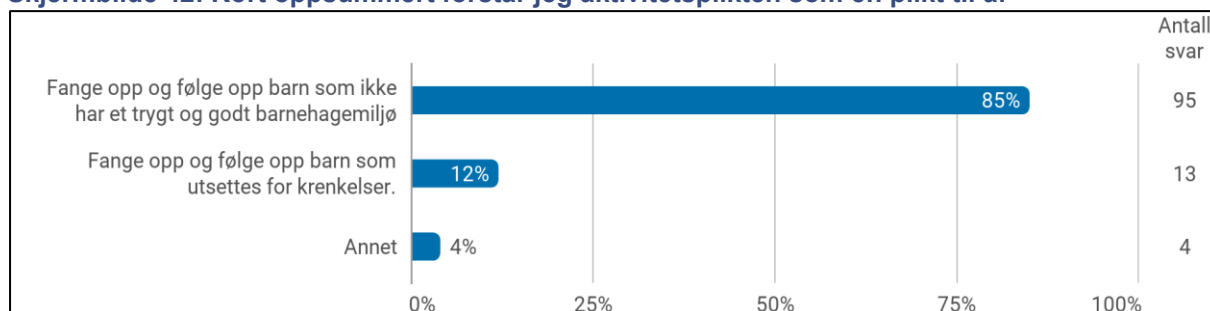
Skjermbilde 48: I den/de sakene jeg tenker på, mener jeg skolen/barnehagen håndterte sakene på en tilfredsstillende måte.

Revisjonskriterium 2

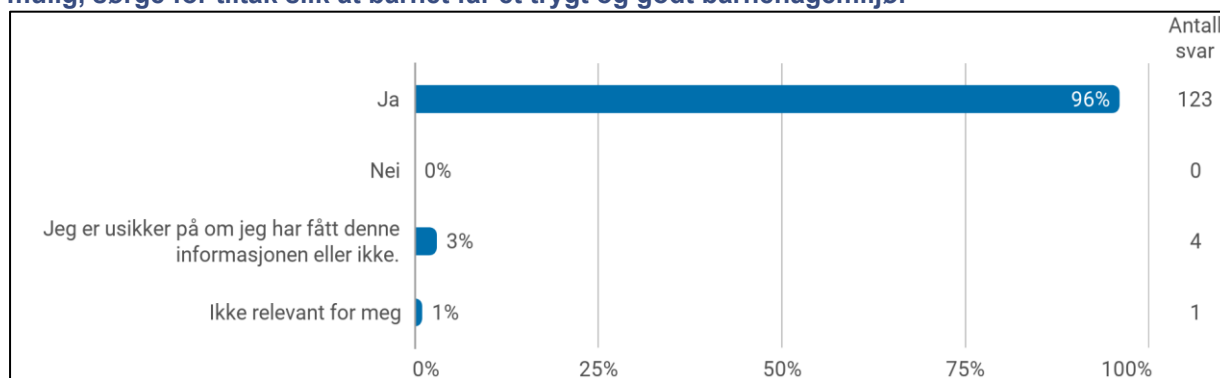
Det andre revisjonskriteriet retter seg mot de ansatte i barnehagene. Kriteriet er formulert som følger: «*Ansatte i barnehagene vet hva aktivitetsplikten er*». Undersøkelser viser at det forekommer ulike forståelser blant ansatte i barnehagene, om hva aktivitetsplikten er (se mer i kapittel 1.4.1). På den ene siden oppfattes aktivitetsplikten som å handle om å fange opp og følge opp barn som ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. På den andre siden oppfattes aktivitetsplikten til å handle om å fange opp og følge opp barn som utsettes for krenkelser. Det argumenteres for at dette er en vesentlig forskjell, siden sistnevnte innebærer en avgrensning av aktivitetsplikten. I revisjonen sin undersøkelse svarer 85% at aktivitetsplikten handler om å fange opp barn som ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, mens 12% mener at den handler om å fange opp barn som utsettes for krenkelser.

Skjerm bilde 42: Kort oppsummert forstår jeg aktivitetsplikten som en plikt til å:

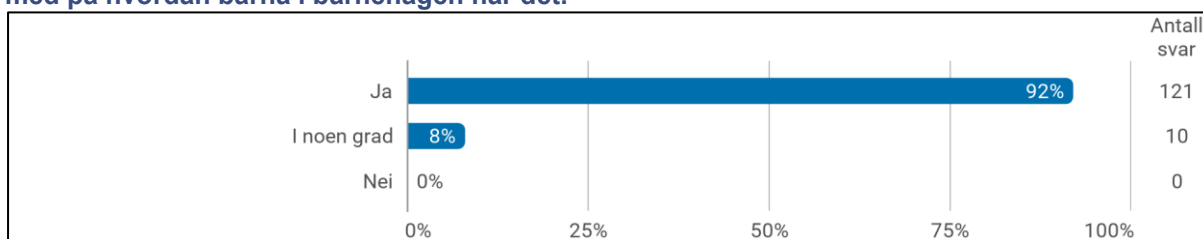

Videre sier 96% av respondentene at de er gjort kjent med undersøkelsesplikten, mens 92% oppgir at de opplever å ha fått tilstrekkelig informasjon om sin plikt til å følge med på hvordan barna i barnehagen har det. Til slutt i denne bolken svarer 87% av respondentene at de er gjort kjent med at barnehagen selv kan sette i gang undersøkelser for å avdekke om et barn har et trygt og godt barnehagemiljø, eller ikke.

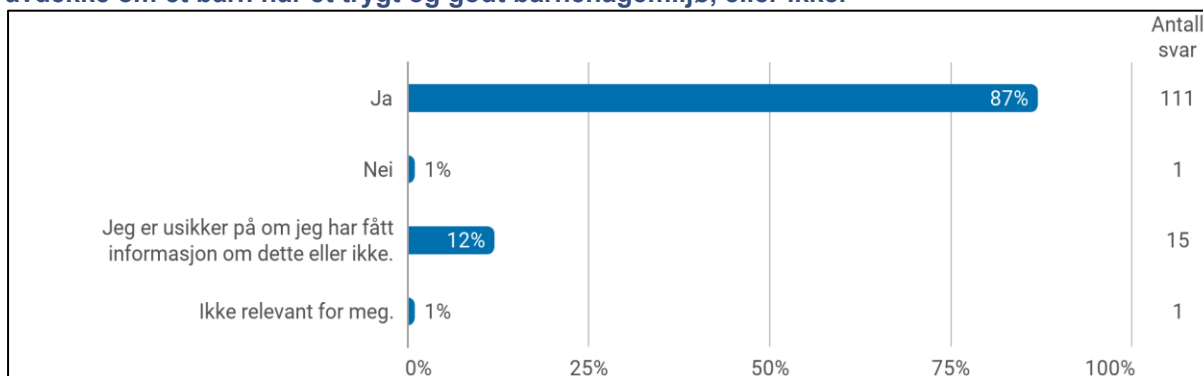
Skjerm bilde 43: Jeg er gjort kjent med at dersom et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, så skal barnehagen undersøke saken og så langt som det er mulig, sørge for tiltak slik at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø.

Skjermbilde 44: Jeg opplever at jeg har fått tilstrekkelig informasjon om min plikt til å følge med på hvordan barna i barnehagen har det.

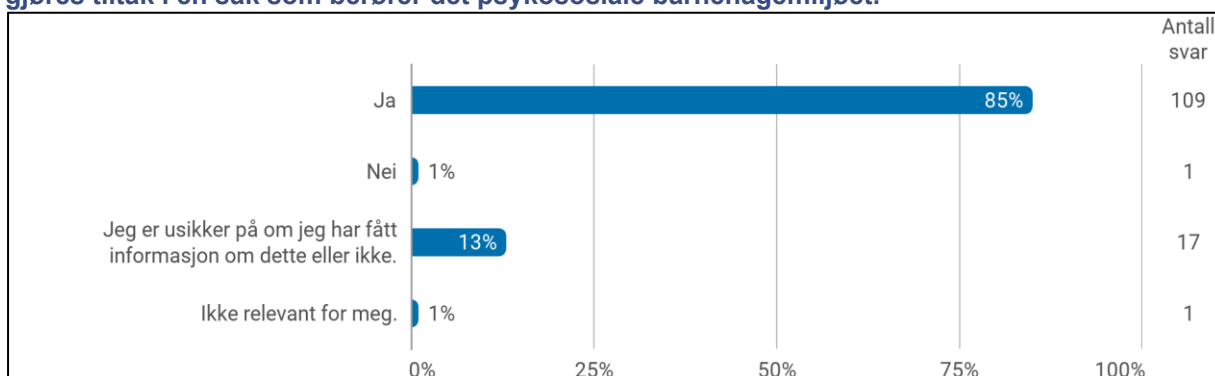
Skjermbilde 45: Jeg er gjort kjent med at barnehagen selv kan sette i gang undersøkelser for å avdekke om et barn har et trygt og godt barnehagemiljø, eller ikke.

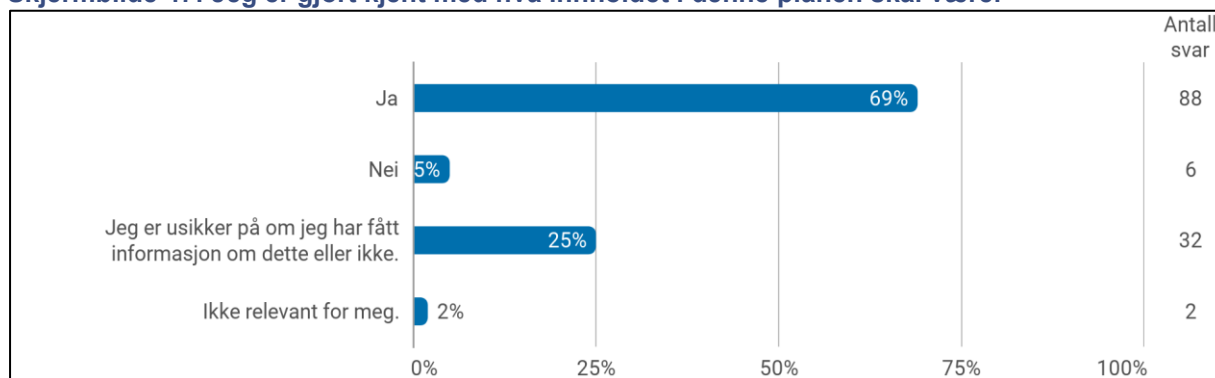
Revisjonskriterium 3

Neste revisjonskriterium retter seg også mot ansatte i barnehagene, og kriteriet er formulert som følger: «Ansatte i barnehagene vet at de er pliktig til å lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak og hva planen skal inneholde». I undersøkelsen svarer 85% av respondentene at de er klar over dette. Videre sier 69% at de er gjort kjent med hva innholdet i planen skal være.

Skjermbilde 46: Jeg er gjort kjent med at barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak som berører det psykososiale barnehagemiljøet.

Skjerm bilde 47: Jeg er gjort kjent med hva innholdet i denne planen skal være.

Henholdsvis 13% og 25% svarer at de er usikre på om de har fått informasjon om dette eller ikke. Det kommer ikke fram opplysninger i kommentarfeltet som videre belyser disse tallene.

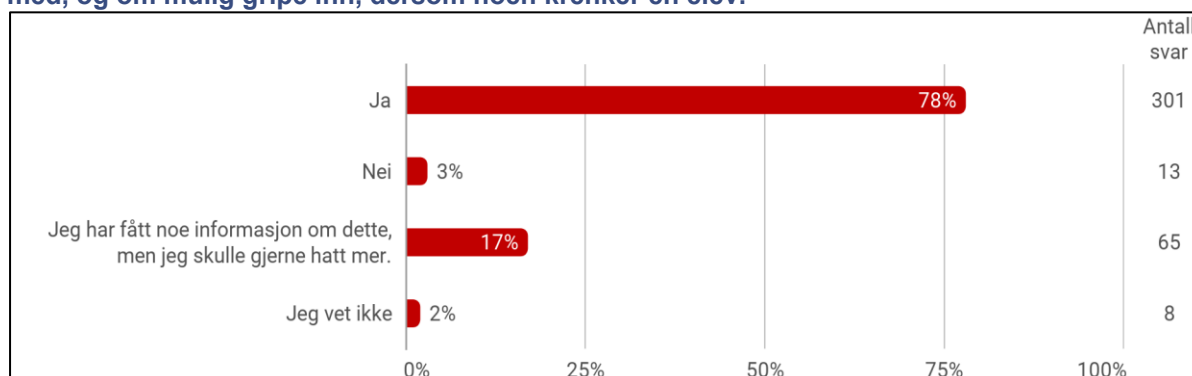
Revisjonskriterium 4

Det neste kriteriet handler om ansatte på skolene. Spørsmålet her knytter seg til om de som er ansatt der, vet at de skal følge med på hvordan elevene har det og om mulig gripe inn dersom noen krenker en elev. Her gjengir vi svar fra undersøkelsen gjort blant ansatte på skolene, samt ansatte i Arendal Eiendom.

4.1.3 Ansatte på skolen

På skolene svarer 78% av respondentene at de har fått tilstrekkelig informasjon om sin plikt til å følge med, og om mulig gripe inn, dersom noen krenker en elev. 13 ansatte, eller 3% av respondentene, svarer at de ikke har fått tilstrekkelig informasjon om dette, mens 17% kunne tenke seg mer informasjon.

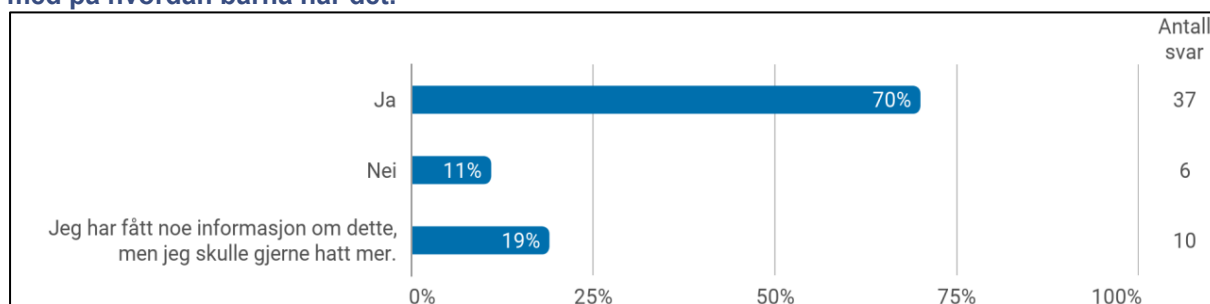
Skjerm bilde 48: Jeg opplever at jeg har fått tilstrekkelig informasjon om min plikt til å følge med, og om mulig gripe inn, dersom noen krenker en elev.

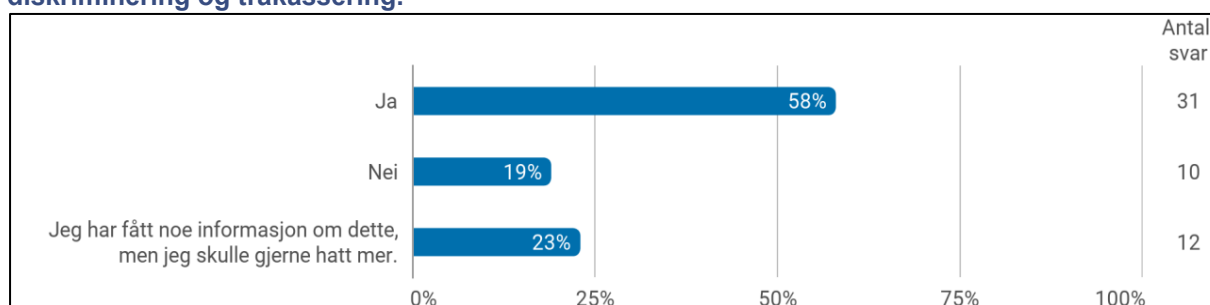
4.1.4 Ansatte Arendal Eiendom

Av de ansatte i Arendal Eiendom, svarer 70% av respondentene at de har fått tilstrekkelig informasjon om den plikten de har til å følge med på hvordan barna har det. Videre svarer 58% at de har fått tilstrekkelig informasjon om sin plikt til å gripe inn dersom et barn blir utsatt for krenkelser. 23% av respondentene oppgir at de har fått noe informasjon om dette, men at de gjerne kunne fått mer.

Skjermbilde 49: Jeg opplever at jeg har fått tilstrekkelig informasjon om min plikt til å følge med på hvordan barna har det.

Skjermbilde 50: Jeg opplever at jeg har fått tilstrekkelig informasjon om min plikt til (om mulig) å gripe inn dersom et barn blir utsatt for krenkelser som utestengning, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

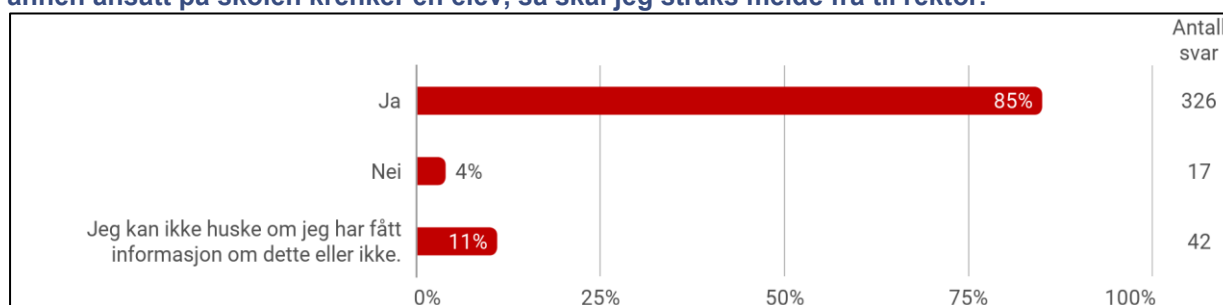

Revisjonskriterium 5

Dette revisjonskriteriet sier «Ansatte på skolen vet at de skal melde ifra til rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø». Som tidligere nevnt, oppgir 93% av respondentene at de føler seg trygge på hva de skal gjøre dersom de får mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt.

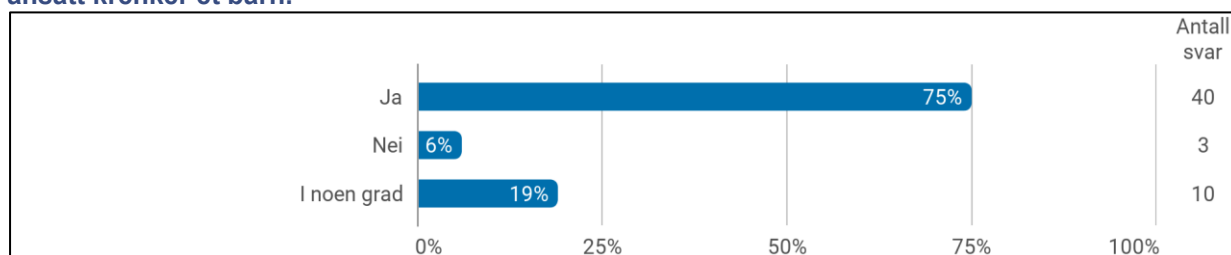
85% av de ansatte på skolene svarer også bekreftende på at de er informert om at dersom de får mistanke om, eller kjennskap til, at en *annen ansatt* på skolen krenker en elev, så skal de straks melde fra til rektor. 11% (eller 42 ansatte) oppgir at de ikke kan huske om de har fått beskjed om dette eller ikke, men i kommentarfeltet kommer det frem at dette ikke nødvendigvis viser at de ikke vet at de skal melde slike situasjoner til rektor.

Skjermbilde 51: Jeg er informert om at dersom jeg får mistanke om, eller kjennskap til, at en annen ansatt på skolen krenker en elev, så skal jeg straks melde fra til rektor.

Blant ansatte i Arendal Eiendom, svarer 75% av respondentene at de føler seg trygge på hva de skal gjøre dersom de mistenker at en *annen ansatt* krenker et barn.

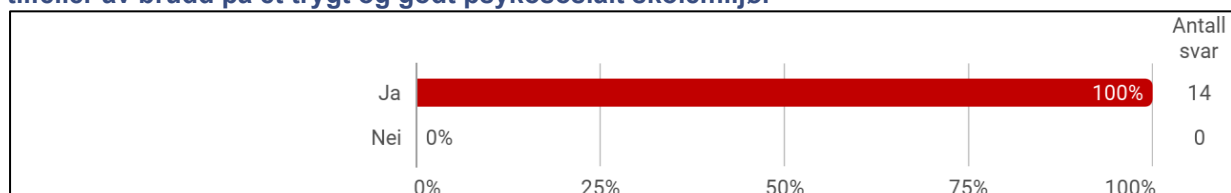
Skjermbilde 52: Jeg føler meg trygg på hva jeg skal gjøre dersom jeg mistenker at en annen ansatt krenker et barn.

Revisjonskriterium 6

I dette kriteriet er spørsmålet om rektorene på skolen vet at de skal melde ifra til kommunen i alvorlige tilfeller. Her svarer alle rektorene at de vet hva de skal gjøre hvis de får kjennskap til alvorlige tilfeller av brudd på et trygt og godt psykososialt skolemiljø.

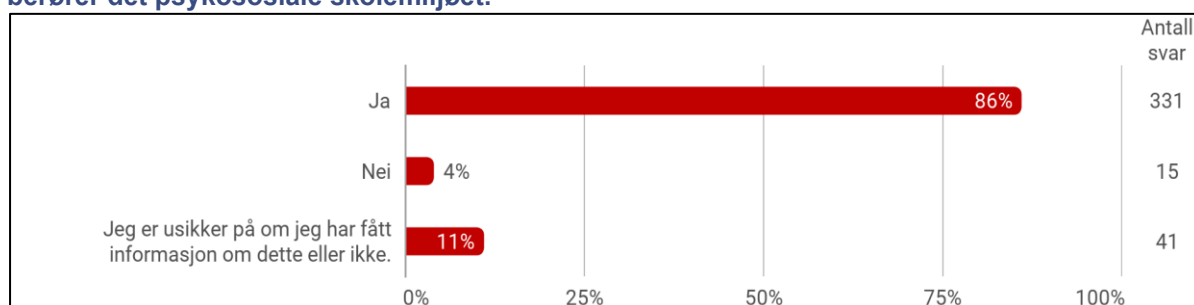
Skjermbilde 53: Som rektor vet jeg hva jeg skal gjøre dersom jeg får kjennskap til alvorlige tilfeller av brudd på et trygt og godt psykososialt skolemiljø.

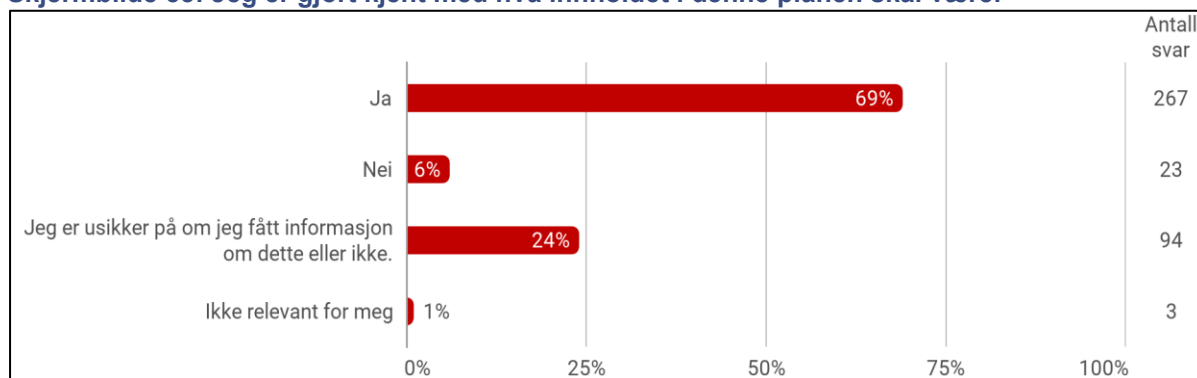
Revisjonskriterium 7

Det siste kriteriet i denne delen av rapporten er «*Ansatte i skolen vet at det skal lages en skriftlig plan for tiltak i en sak og hva innholdet i planen skal være*». Her svarer 86% av de ansatte at de er gjort kjent med at det skal lages en skriftlig plan. Videre oppgir 69% av respondentene at de er gjort kjent med hva innholdet i denne planen skal være.

Skjermbilde 54: Jeg er gjort kjent med at skolen skal lage en skriftlig plan for tiltak i saker som berører det psykososiale skolemiljøet.

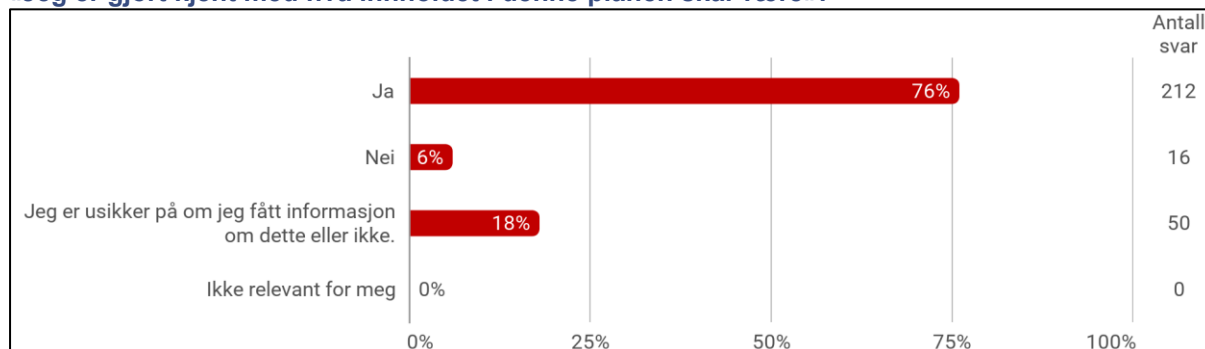

Skjerm bilde 55: Jeg er gjort kjent med hva innholdet i denne planen skal være.

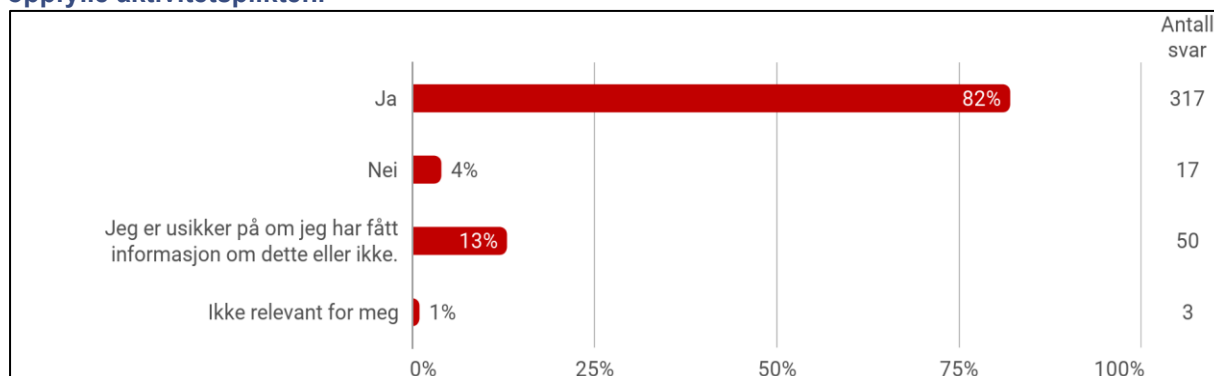
Av de 24% (eller 94 personene) som er usikre på om de har fått informasjon om hva innholdet i planen skal være, viser analyser av datamaterialet at litt over halvparten av disse (50 personer), er ansatte som oppgir at de har erfaring fra mobbesaker.

Skjerm bilde 56: Svar fra ansatte som oppgir at de har erfaring med mobbesaker, på påstanden «Jeg er gjort kjent med hva innholdet i denne planen skal være».²⁴

Til slutt svarer 82% at de er gjort kjent med at skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten.

Skjerm bilde 57: Jeg er gjort kjent med at skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten.

²⁴ Filter i SurveyXact: Svar fra ansatte som oppgir at de har erfaring med mobbesaker.

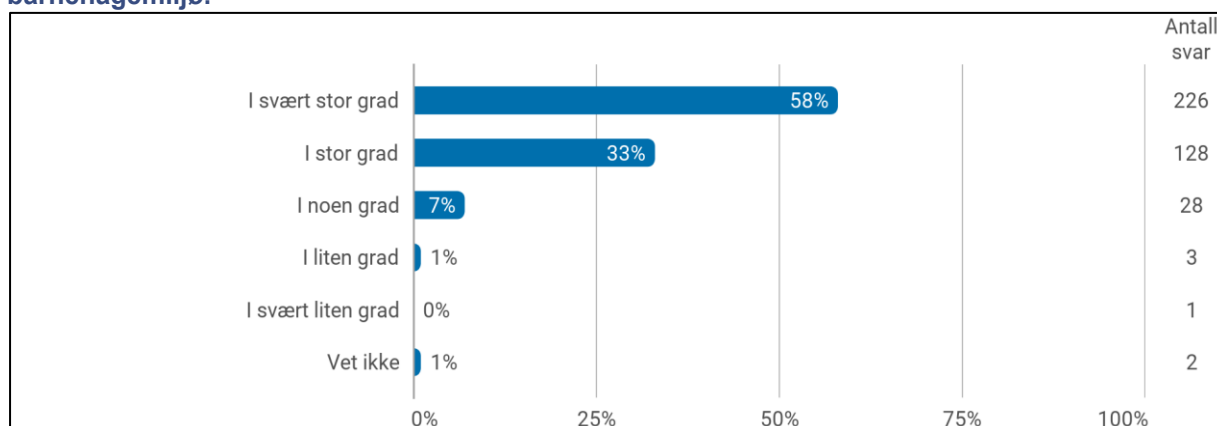
Revisjonens foreldreundersøkelse

I foreldreundersøkelsen fikk foreldre og foresatte mulighet til å si noe om hvordan de opplever håndteringen av psykososiale utfordringer, både i barnehager og på skoler. Dette gir en annen vinkling inn mot underproblemstillingen: «*Hvordan arbeider Arendal kommune for at alle ansatte skal ha tilstrekkelig forståelse omkring sitt ansvar og plikter når det kommer til å ta en aktiv del av arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø?*» Spørsmålet blir da om foreldre opplever at de ansatte i skoler og i barnehager har tilstrekkelig forståelse rundt sitt ansvar.

4.1.5 Foreldre med barn i barnehage

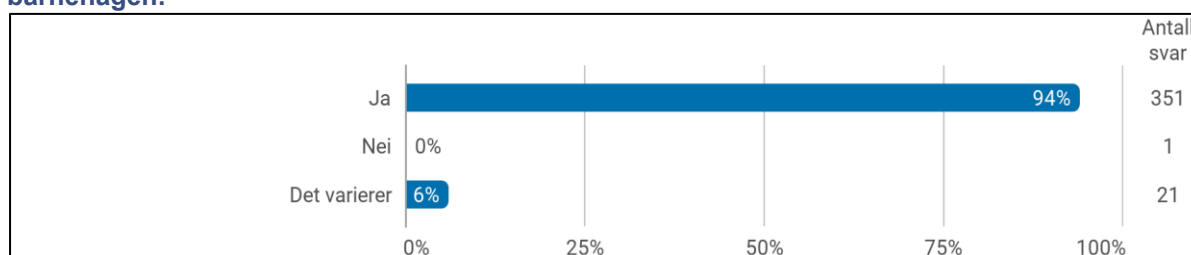
Blant foreldre til barnehagebarn, svarer 91% av respondentene at de er fornøyd med det arbeidet barnehagen gjør for å sikre barna et trygt barnehagemiljø.

Skjerm bilde 67: Jeg er fornøyd med det arbeidet min barnehage gjør for å sikre barna et trygt barnehagemiljø.

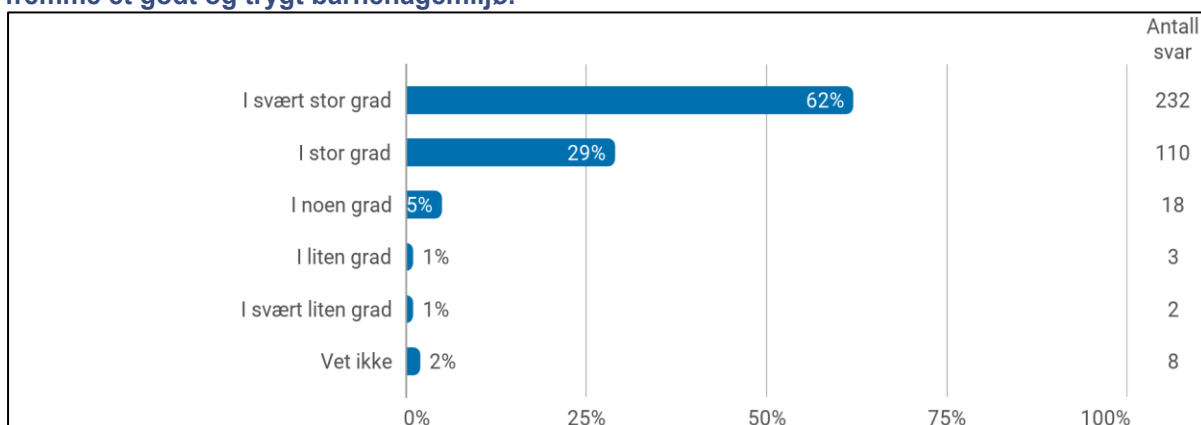
Videre svarer 94% at de opplever at barna, i det store og hele, er trygge i barnehagen.

Skjerm bilde 68: Jeg opplever at mitt/mine barn i det store og hele føler seg trygge i barnehagen.

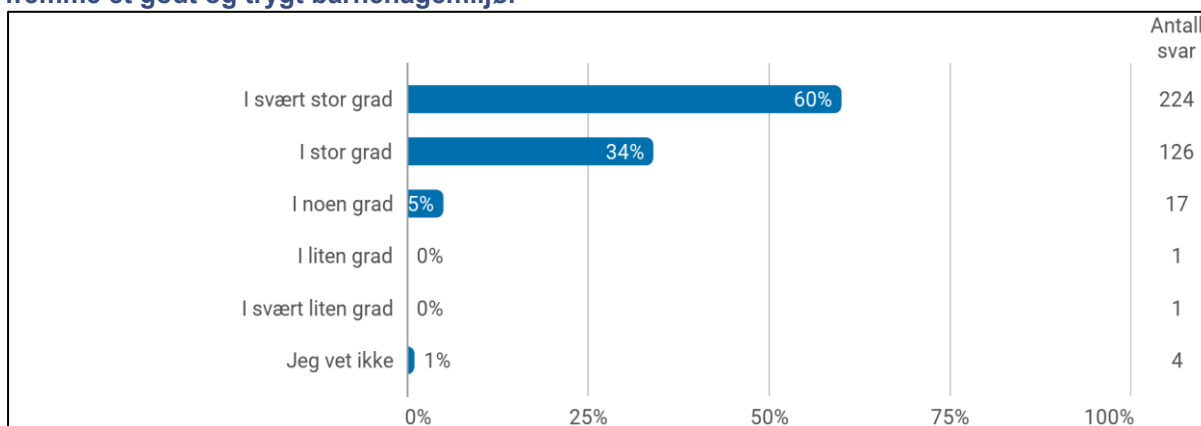

91% av respondentene sier videre at de er trygge på at barnehagens styrer gjør det hun eller han skal, for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø, mens 94% svarer at de er trygge på at andre ansatte gjør dette.

Skjermbilde 69: Jeg føler meg trygg på at virksomhetsleder/styrer gjør det han/hun skal for å fremme et godt og trygt barnehagemiljø.

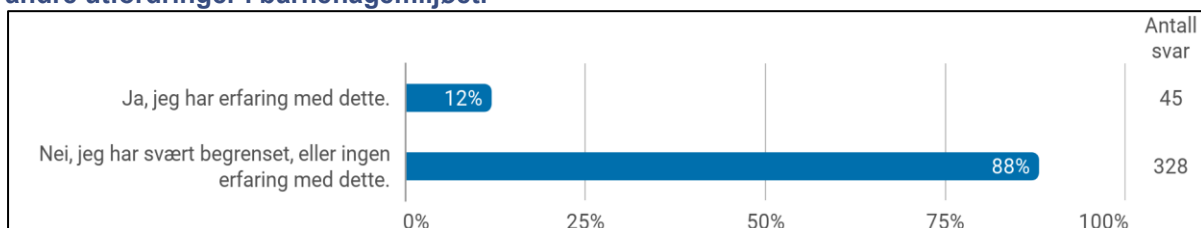

Skjermbilde 70: Jeg føler meg trygg på at de andre ansatte i barnehagen gjør det de skal for å fremme et godt og trygt barnehagemiljø.

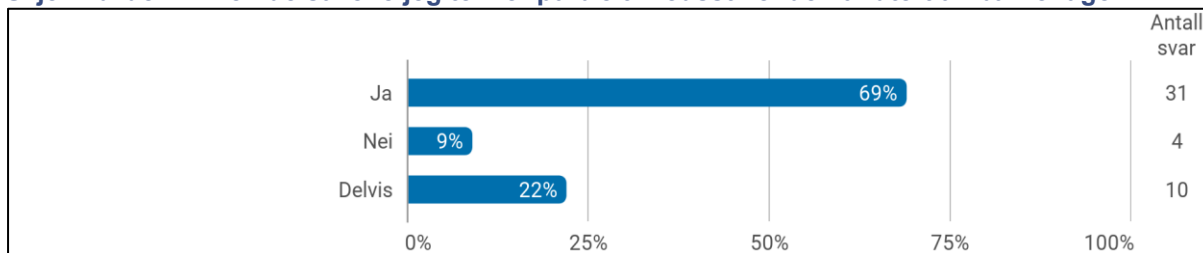

12% av respondentene oppgir at de har erfaring med mobbesaker eller andre utfordringer i barnehagemiljøet. Dette tilsvarer 45 personer. Av disse 45, svarer 31 personer (69%) at barnehagen håndterte situasjonen på en tilfredsstillende måte. 10 personer er mindre fornøyde med håndteringen, mens fire personer mener saken ikke ble tilfredsstillende håndtert.

Skjermbilde 71: Jeg har erfaringer med at mitt/mine barn har vært involvert i mobbesaker eller andre utfordringer i barnehagemiljøet.

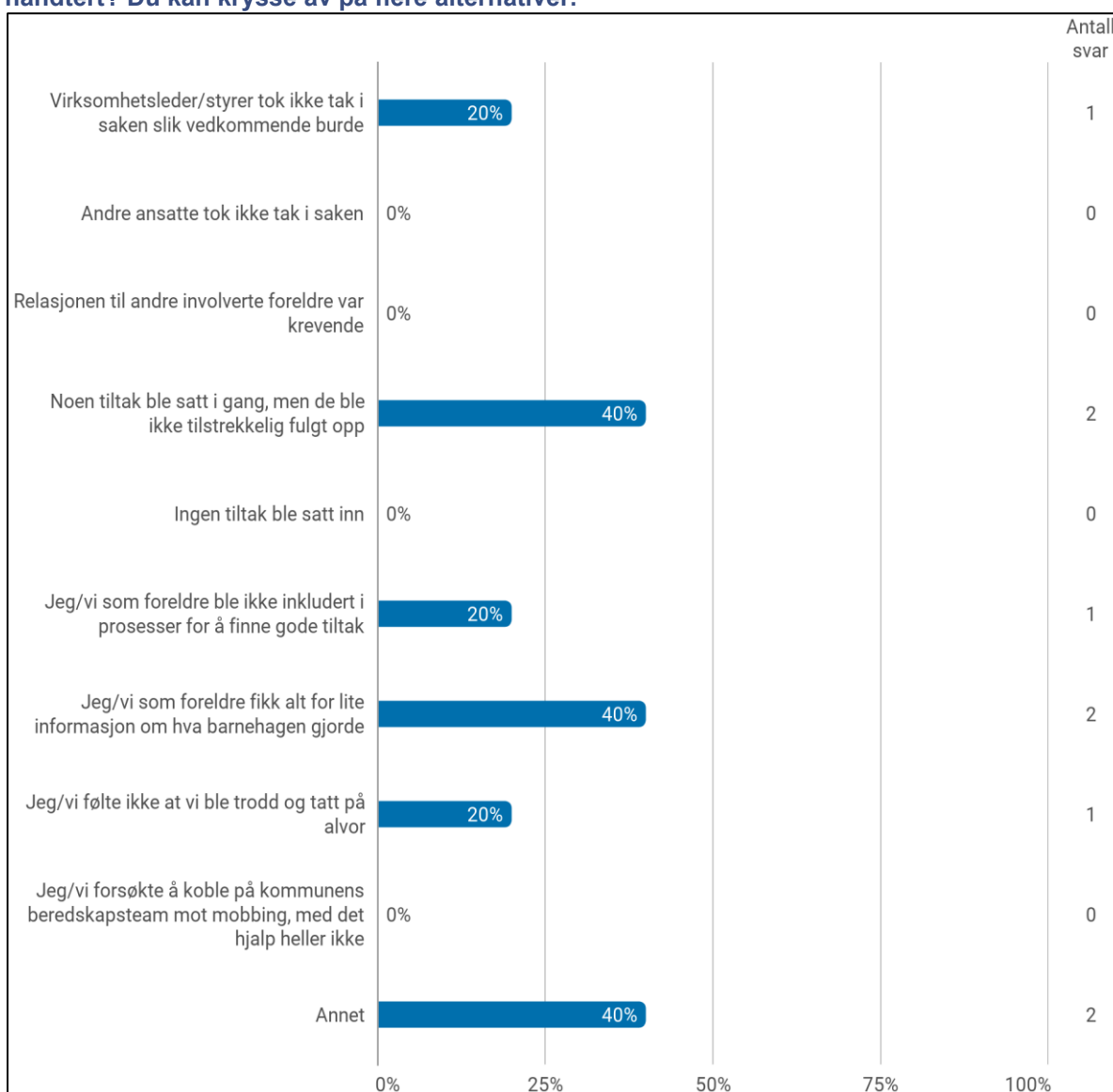

Skjermbilde 72: Den/de sakene jeg tenker på ble tilfredsstillende håndtert av barnehagen.

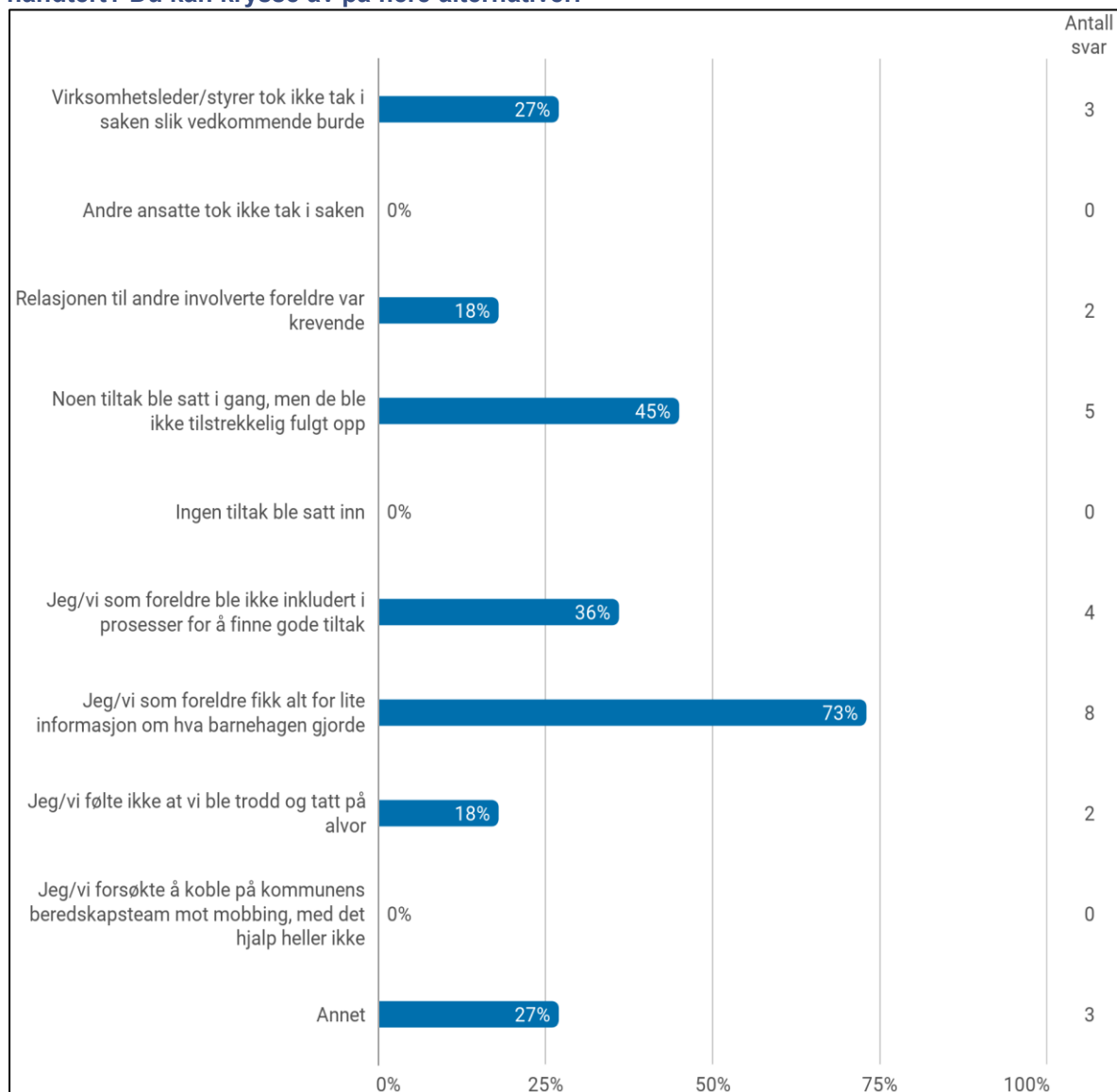

Av de 14 respondentene som ikke er fornøyd med håndteringen, pekes det særlig på at informasjonen ut til foreldrene ikke var god nok, og at selv om tiltak ble satt i gang, så ble de ikke fulgt opp i tilstrekkelig grad over tid.

Skjermbilde 73: Hva mener du er årsakene til at saken/sakene ikke ble tilfredsstillende håndtert? Du kan krysse av på flere alternativer.

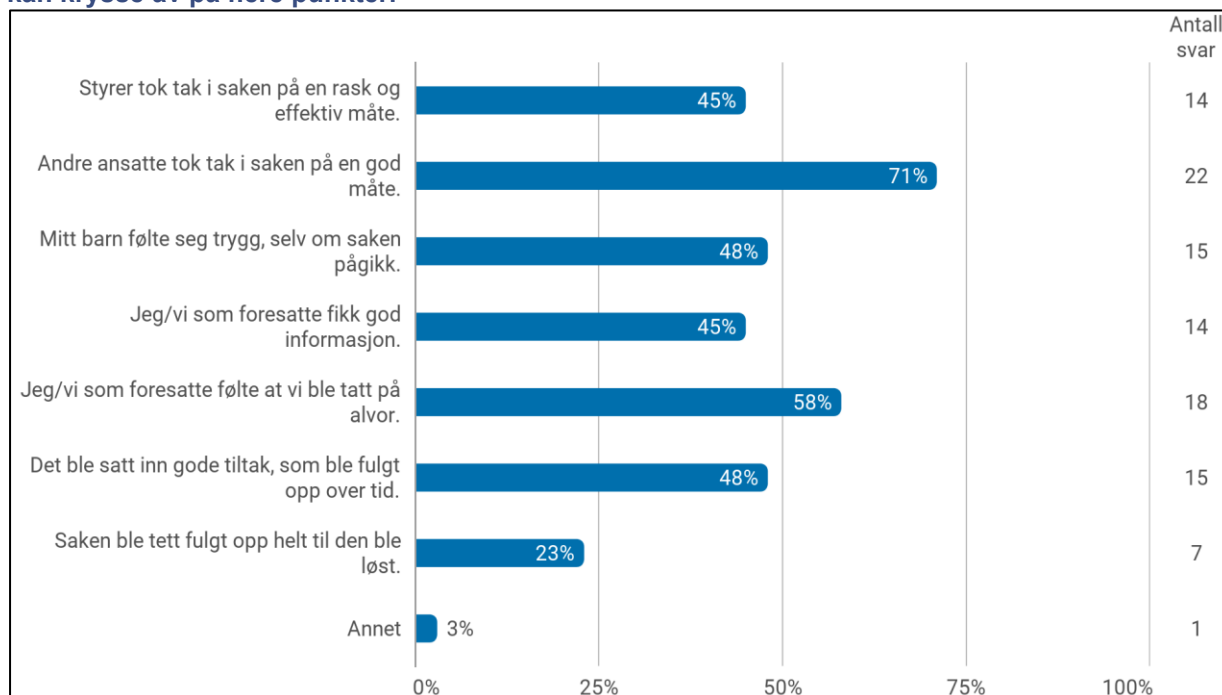

Skjermbilde 74: Hva mener du er årsakene til at saken/sakene bare delvis ble tilfredsstillende håndtert? Du kan krysse av på flere alternativer.

Når det gjelder årsaker til at en sak ble godt håndtert, peker respondentene særlig på at de ansatte tok tak i saken på en god måte, og at foreldre opplevde å bli tatt på alvor.

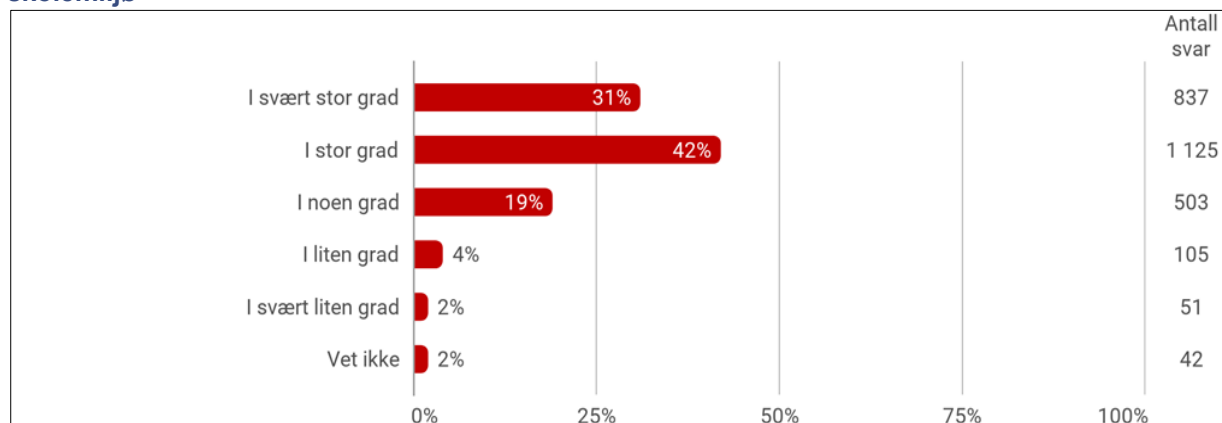
Skjerm bilde 75: Hva mener du er årsakene til at saken ble godt håndtert av barnehagen? Du kan krysse av på flere punkter.

4.1.6 Foreldre med barn i skolen

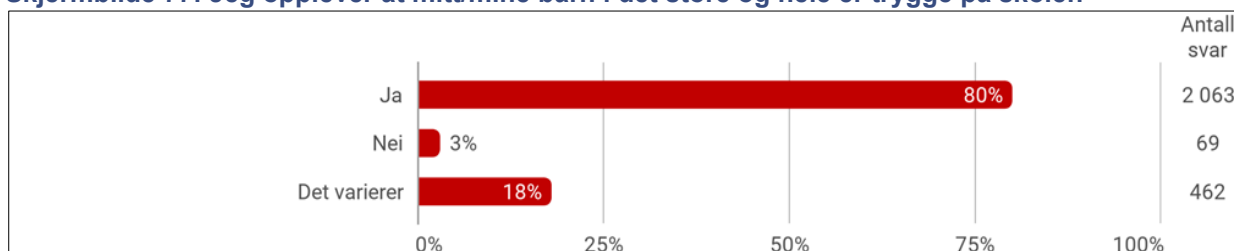
På et overordnet plan sier 73% av respondentene at de er fornøyde med det arbeidet skolen gjør for å sikre barna et trygt skolemiljø.

Skjerm bilde 76: Jeg er fornøyd med det arbeidet min skole gjør for å sikre barna et trygt skolemiljø

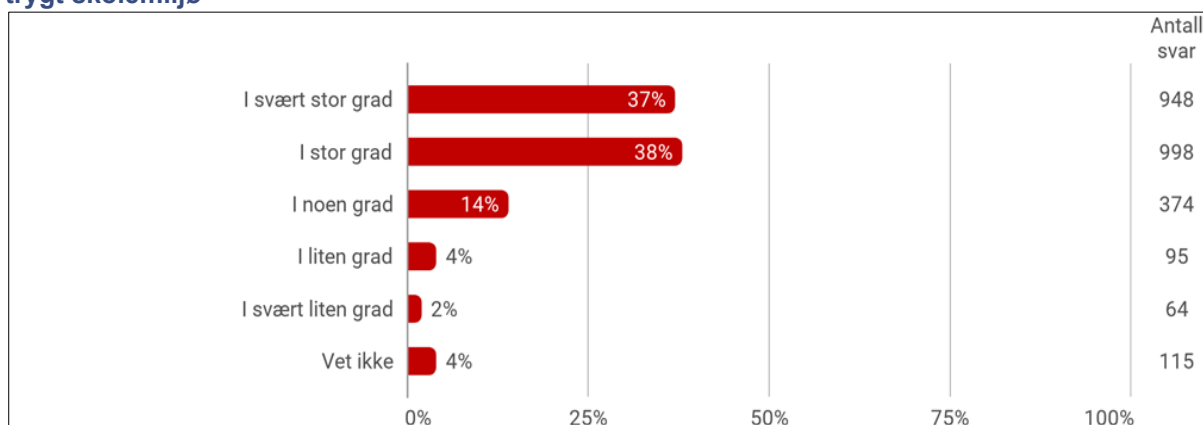
Videre sier 80% av respondentene at de opplever at barna er trygge på skolen.

Skjermbilde 77: Jeg opplever at mitt/mine barn i det store og hele er trygge på skolen

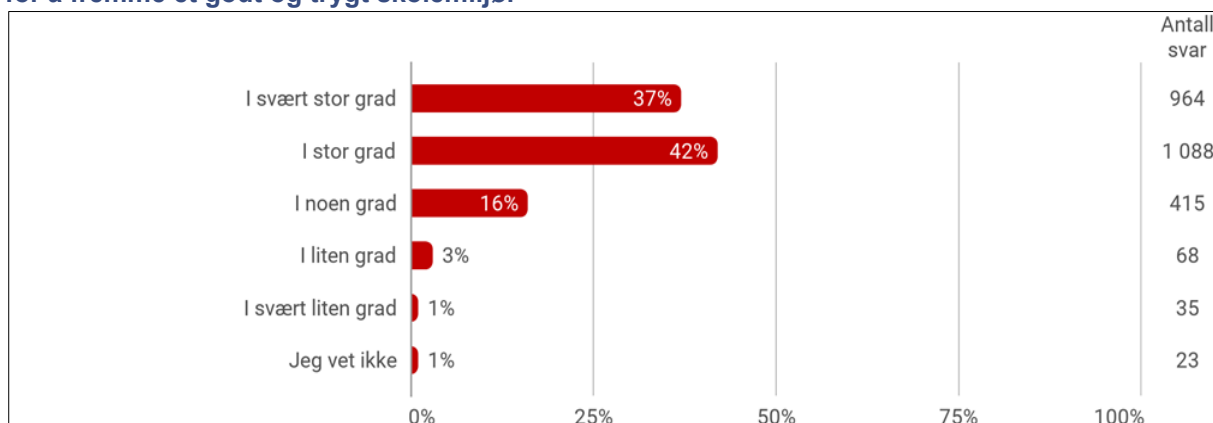

75% av respondentene sier at de føler seg trygge på at rektor gjør det han eller hun skal, for å fremme et trygt og godt skolemiljø, mens 79% føler seg trygge på at lærere og andre ansatte gjør det de skal i forhold til dette.

Skjermbilde 78: Jeg føler meg trygg på at rektor gjør det han/hun skal for å fremme et godt og trygt skolemiljø

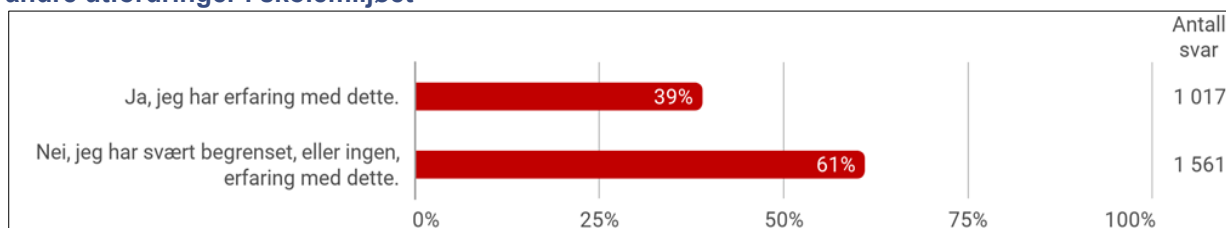

Skjermbilde 79: Jeg føler meg trygg på at lærere og andre ansatte på skolen gjør det de skal for å fremme et godt og trygt skolemiljø.

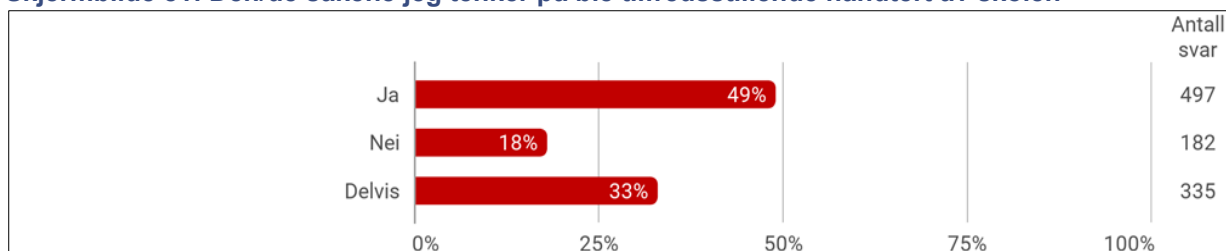

Videre oppgir 39% av respondentene at de har erfaring med mobbe- eller skolemiljøutfordringer. Av disse foreldrene svarer henholdsvis 49% at de er fornøyde med skolens håndtering, 33% svarer at de er delvis fornøyde, mens 18% (tilsvarende 182 foreldre) ikke er fornøyd med hvordan saken de tenker på ble håndtert.

Skjermbilde 80: Jeg har erfaringer med at mitt/mine barn har vært involvert i mobbesaker eller andre utfordringer i skolemiljøet

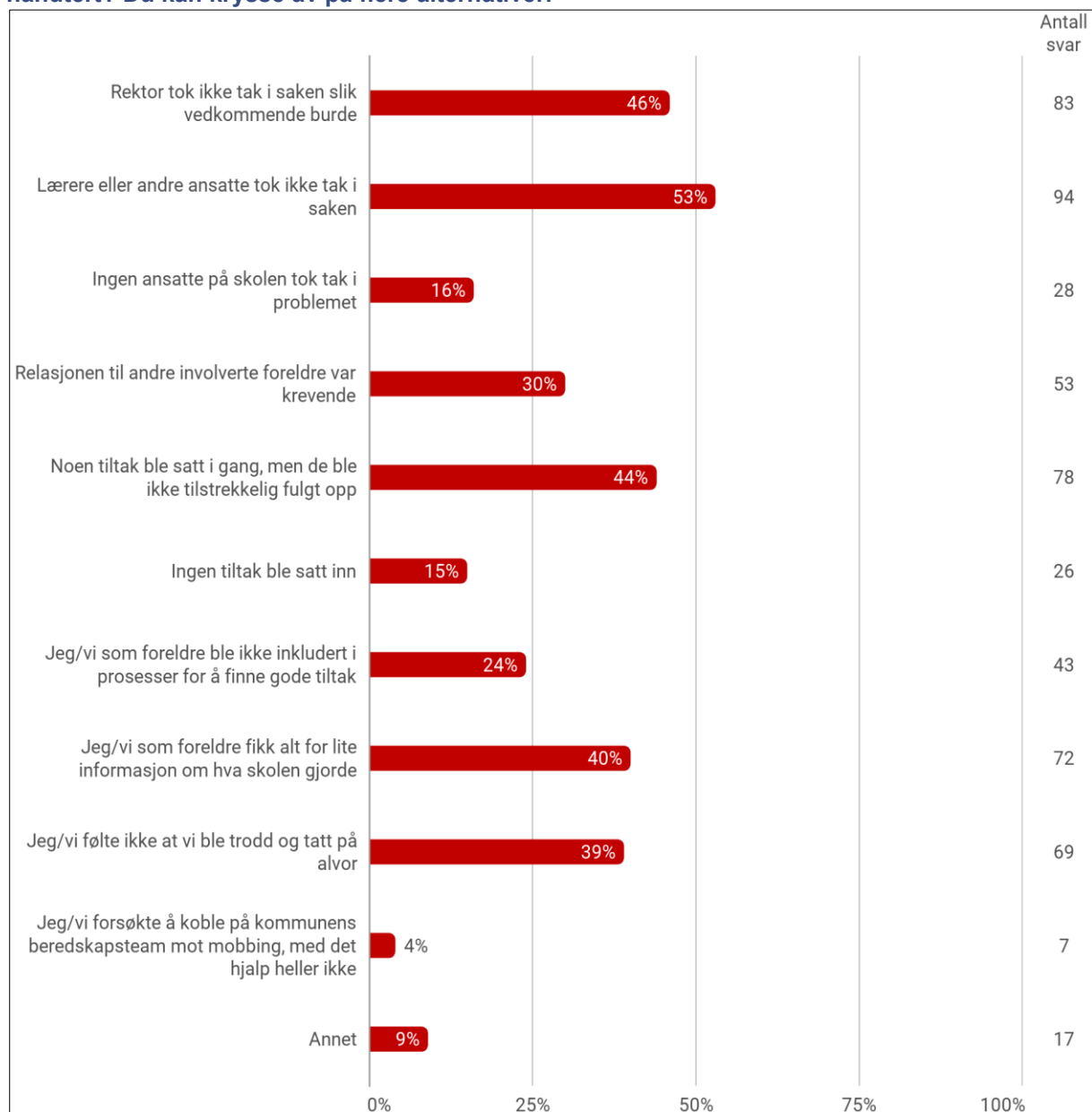

Skjermbilde 81: Den/de sakene jeg tenker på ble tilfredsstillende håndtert av skolen

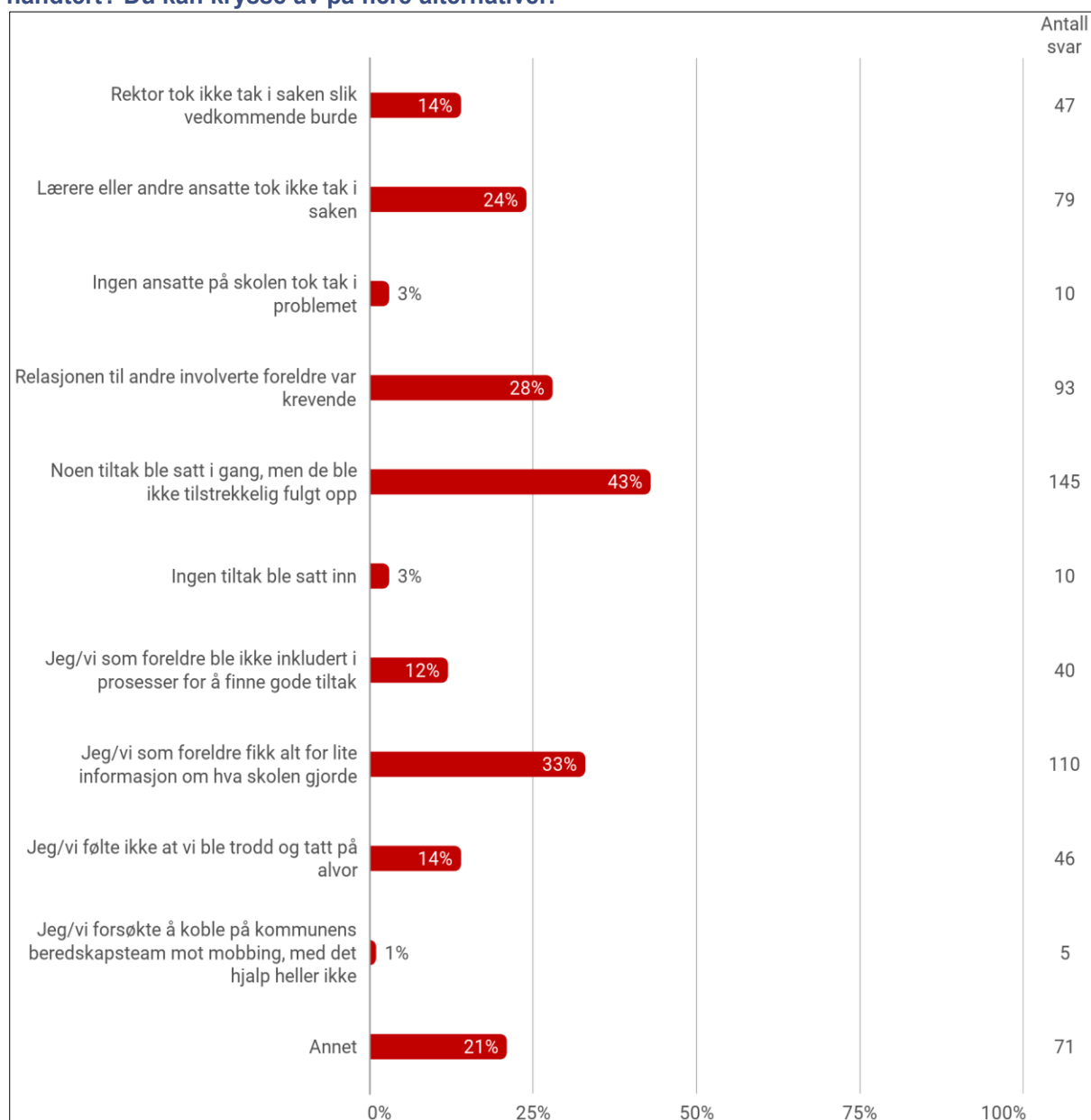

Viktige årsaker til at saker kun delvis ble tilfredsstillende håndtert, eller ikke godt håndtert i det hele tatt, er, ifølge foreldreundersøkelsen, at rektor, eller andre ansatte, ikke tok tak i saken, tiltak ble ikke fulgt opp over tid i tilstrekkelig grad, og foreldre opplever at de fikk for lite informasjon.

Skjermbilde 82: Hva mener du er årsakene til at saken/sakene ikke ble tilfredsstillende håndtert? Du kan krysse av på flere alternativer.

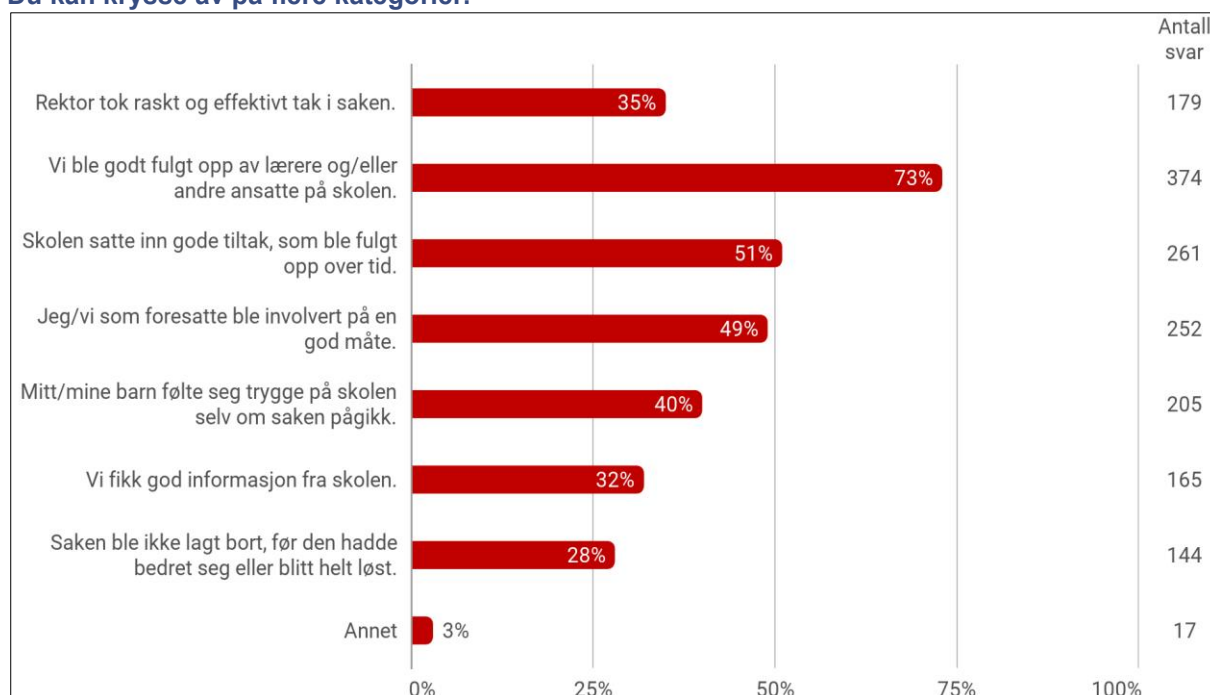

Skjermbilde 83: Hva mener du er årsakene til at saken/sakene bare delvis ble tilfredsstillende håndtert? Du kan krysse av på flere alternativer.

I de tilfellene der foreldre opplevde at en sak ble tilfredsstillende fulgt opp, oppgir foreldre følgende årsaker til dette:

Skjerm bilde 84: Hva mener du er årsakene til at saken ble tilfredsstillende håndtert av skolen? Du kan krysse av på flere kategorier.

Delkonklusjon 1

I denne delen av rapporten har fokuset vært på spørsmålet «*Hvordan arbeider Arendal kommune for at alle ansatte skal ha tilstrekkelig forståelse omkring sitt ansvar og plikter når det kommer til å ta en aktiv del av arbeidet med å sikre et trygt og godt skole- og barnehagemiljø?*».

Revisor forstår spørsmålet som en vurdering av om kommunen har etablert tiltak som sikrer at ansatte i skoler og barnehager kjenner til og etterlever sitt ansvar for det psykososiale skole- og barnehagemiljøet. Den overordnede konklusjonen på dette er at Arendal kommune i noen grad har etablert tiltak som sikrer at ansatte i skoler og barnehager kjenner til og etterlever sitt ansvar på dette området. Denne konklusjonen er basert på at de fleste revisjonskriterier kun delvis oppfylles, og det er dermed rom for forbedringer. Se flere detaljer i Tabell 2.

Tabell 2: Oversikt over revisors vurderinger

Under-spørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
Hvordan arbeider Arendal kommune for at alle ansatte skal ha tilstrekkelig forståelse omkring sitt	Arendal kommune har gode rutiner for å sikre at ansatte på skoler og i barnehager forstår sitt ansvar ift aktivitetsplikten: - Dokumenter - Personalmøter	På et overordnet nivå har både barnehager og skoler i kommunen kvalitetsplaner. Disse to planene fremstår som detaljerte og godt gjennomarbeidet, og de inneholder også konkrete maler	Delvis Kommunen har etter revisors vurdering etablert planer, rutiner og et internkontrollsystem. Spørsmålet er likevel

Under-spørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
ansvar og plikter når det kommer til å ta en aktiv del av arbeidet med å sikre et trygt og godt skole- og barnehagemiljø?	- Andre internkontrollrutiner - Implementering	og rutiner for hvordan ulike situasjoner skal løses. I intervjuene kommer det fram at det psykososiale miljøet på skoler og i barnehager er et tema både på planleggingsdager, på personalmøter og på ledermøter i kommunen. Kommunen har et internkontrollsystem, Moava. På kommunenivå er det mulig å se hvilke ansatte som har fått delegert en oppgave, hvem som har gjennomført, hvem som mangler, og hvem som har mottatt påminnelser. Dette forutsetter imidlertid at leder faktisk delegerer oppgaven til sine ansatte. Dersom gjøremålet ikke delegeres, har ikke kommunen systemstøtte for å dokumentere hvilke ansatte som faktisk har satt seg inn i innholdet. Kommunalsjefens oppfatning er at kommunen foreløpig ikke er gode nok til å bruke delegeringsfunksjonen systematisk, og kommunen har ikke tilstrekkelig dokumentasjon på i hvilken grad ansatte faktisk har gjort seg kjent med kravene i opplæringsloven og barnehageloven. Moava er fremdeles i en implementeringsfase. Dette synliggjøres også i tilsyn. Statsforvalteren konkluderer med at enkelte områder i arbeidet med å sikre at internkontrollen ivaretar undersøkelsesplikten, er i en startfase. De mener likevel det er sannsynlig at internkontrollen sikrer at undersøkelsesplikten ivaretas. I spørreundersøkelsene blant ansatte i barnehagene, svarer 77% av respondentene, med erfaring fra mobbesaker o.l. at barnehagen håndterte sakene på en tilfredsstillende måte. Videre svarer alle styrere bekreftende på påstanden «Som styrer er jeg trygg på hva jeg skal gjøre dersom jeg får kjennskap til alvorlige tilfeller av brudd på et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.»	om dette sikrer tilstrekkelig god praksis blant ansatte. De fleste ansatte (77% i både barnehager og skoler), mener mobbesaker er blitt håndtert på en tilstrekkelig måte. De fleste ansatte opplever også at de er trygge på hva de skal gjøre. Samtidig uttrykker flere ansatte usikkerhet ift. f.eks. plikten til å gripe inn, og ansatte opplever ikke at <u>alle</u> saker blir håndtert på en tilfredsstillende måte (se tall i forrige avsnitt). Dette er etter revisors vurdering forhold som kan indikere at man ikke har lykkes fullt ut med implementering av de etablerte rutiner og planer. På skolene er det også kun 60% av de ansatte som sier at de opplever at Arendal kommune arbeider godt for å sikre at ansatte har tilstrekkelig forståelse av sitt ansvar og sine plikter på dette området. Dette er etter revisors vurdering ikke tilfredsstillende. For ansatte i barnehagene, er dette tallet 83% noe som etter revisors vurdering også kunne vært høyere, men som samtidig viser at man i større grad har lykkes med dette arbeidet i barnehagene På noen parameter scorer barnehagene noe bedre enn skolene. Det er samtidig langt flere ansatte som har

Under-spørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
		83% av alle respondentene oppgir at de opplever at Arendal kommune sørger for at alle ansatte har tilstrekkelig forståelse av sitt ansvar og sine plikter for å sikre et trygt og godt barnehagemiljø. Videre oppgir 92% av de ansatte, at de føler seg trygge på hva de skal gjøre dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. I spørreundersøkelsen blant skolens ansatte, svarer 77% av respondentene med erfaring fra mobbesaker o.l., at skolen håndterte sakene på en tilfredsstillende måte. 11 av 14 rektorer sier at deres samlede erfaring, er at Arendal kommune arbeider godt for å sikre et trygt og godt skolemiljø for alle elever. 3 av 14 rektorer er bare delvis enige i denne påstanden. Ingen svarer «nei». Alle rektorer svarer at de selv vet hva de skal gjøre dersom de får kjennskap til alvorlige tilfeller av brudd på et trygt og godt psykososialt skolemiljø. Blant øvrige ansatte på skolene svarer 60% at de opplever at Arendal kommune arbeider godt for å sikre at alle ansatte har tilstrekkelig forståelse av sitt ansvar og sine plikter. 30% svarer «I noen grad» på samme spørsmål. 93% av de ansatte på skolene føler seg trygge på hva de skal gjøre dersom de får mistanke om, eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. 4% av de ansatte (17 personer), svarer at de ikke vet hva de skal gjøre. Blant de ansatte i Arendal Eiendom svarer 77% av respondentene at de er trygge på hva de skal gjøre dersom de får kjennskap til at et barn ikke har det trygt og godt. 17% av respondentene svarer «i noen grad» på samme spørsmål, mens 6% svarer nei (tilsvarer tre respondenter). Videre svarer 83% av respondentene at kommunen arbeider godt for å sikre at ansatte skjønner sitt ansvar i forhold til det	erfaring med mobbesaker på skolene, sammenlignet med barnehagene. Dette reflekteres også i foreldre-undersøkelsen der 91% av respondentene oppgir at de er fornøyde med det arbeidet barnehagen gjør for å sikre barna et trygt barnehagemiljø. Mens tallet er 73% blant foreldre og foresatte på skolene. Videre er det relativt mange foreldre, med barn på skolene, som ikke er fornøyde med hvordan saker i skolemiljøet blir håndtert. Revisors samlede vurdering er at man på den ene siden har etablert et rammeverk som synes å være et tilfredsstillende utgangspunkt for arbeidet med å sikre at de ansatte forstår sitt ansvar. Samtidig viser tilbakemeldingene i spørreundersøkelsene at kommunen ikke fullt ut har lyktes med implementeringen.

Under-spørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
		psykososiale miljøet på skoler og i barnehager. 70% av de ansatte i Arendal Eiendom svarer at de opplever å ha fått tilstrekkelig informasjon om sin plikt til å følge med på hvordan barna har det, mens 11% svarer «nei» på samme spørsmål. Videre sier 58% at de har fått tilstrekkelig informasjon om sin plikt til (om mulig) å gripe inn dersom et barn blir utsatt for krenkelser som utestengning, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. På dette spørsmålet svarer 19% (10 ansatte) «nei». Foreldreundersøkelsen viser at 91% av respondentene er fornøyde med det arbeidet barnehagen gjør for å sikre barna et trygt barnehagemiljø. Blant foreldre for skolebarn, sier 73% av respondentene at de er fornøyde med det arbeidet skolen gjør for å sikre barna et trygt skolemiljø. Videre viser foreldreundersøkelsen i barnehagene at 12% (45 personer) av respondentene har erfaring med mobbesaker eller andre utfordringer i barnehagemiljøet. Av disse 45, svarer 31 personer (69%) at barnehagen håndterte situasjonen på en tilfredsstillende måte. 10 personer er mindre fornøyde med håndteringen, mens fire personer mener saken ikke ble tilfredsstillende håndtert. Blant foreldre med barn på skolene, viser undersøkelsen at 39% av respondentene oppgir å ha erfaring med mobbe- eller skolemiljøutfordringer. Av disse foreldrene svarer henholdsvis 49% at de er fornøyde med skolens håndtering, 33% svarer at de er delvis fornøyde, mens 18% (tilsvarer 182 foreldre) ikke er fornøyd med hvordan saken de tenker på ble håndtert. Foreldre har mindre tillit til ansatte på skolene, sammenlignet med ansatte i barnehagene: 91% av respondentene i barnehagene	

Under-spørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
		oppgir at de er trygge på at barnehagens styrer gjør det vedkommende skal, for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø, mens 94% svarer at de er trygge på at andre ansatte gjør dette. Blant foreldre med skolebarn, oppgir 75% av respondentene at de føler seg trygge på at rektor gjør det han eller hun skal, for å fremme et trygt og godt skolemiljø, mens 79% føler seg trygge på at lærere og andre ansatte gjør det de skal i forhold til dette.	
	Ansatte i barnehagene vet hva aktivitetsplikten er.	I revisjonen sin undersøkelse svarer 85% at aktivitetsplikten handler om å fange opp barn som ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, mens 12% mener at den handler om å fange opp barn som utsettes for krenkelser. Videre sier 96% av respondentene at de er gjort kjent med undersøkelsesplikten, mens 92% oppgir at de opplever å ha fått tilstrekkelig informasjon om sin plikt til å følge med på hvordan barna i barnehagen har det. Til slutt svarer 87% av respondentene at de er gjort kjent med at barnehagen selv kan sette i gang undersøkelser for å avdekke om et barn har et trygt og godt barnehagemiljø, eller ikke. Foreldreundersøkelsen i barnehagene viser at 91% av respondentene oppgir at de er trygge på at barnehagens styrer gjør det hun eller han skal, for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø, mens 94% svarer at de er trygge på at andre ansatte gjør dette.	Delvis Revisor vurderer at de fleste ansatte oppgir at de vet hva aktivitetsplikten er, men det er rom for forbedring. Det er særlig viktig at alle ansatte har samme forståelse av hva aktivitetsplikten innebærer, jmf. rapport gjengitt i kapittel 1.
	Ansatte i barnehagene vet at de er pliktig til å lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak og hva planen skal inneholde.	85% av respondentene oppgir at «Jeg er gjort kjent med at barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak som berører det psykososiale barnehagemiljøet.» Videre sier 69% at de er gjort kjent med hva innholdet i planen skal være.	Delvis Revisor vurderer at flere ansatte trenger å trygges i hva innholdet i planen skal være.

Under-spørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
		Henholdsvis 13% og 25% svarer at de er usikre på om de har fått informasjon om dette.	
	Ansatte på skolene vet at de skal følge med på hvordan elevene har det og om mulig gripe inn dersom noen krenker en elev.	På skolene svarer 78% av respondentene at de har fått tilstrekkelig informasjon om sin plikt til å følge med, og om mulig gripe inn, dersom noen krenker en elev. 13 ansatte, eller 3% av respondentene, svarer at de ikke har fått tilstrekkelig informasjon om dette, mens 17% kunne tenke seg mer informasjon, enn det de allerede har fått. Jmf. det som tidligere er nevnt ift. ansatte i Arendal Eiendom: 70% av de ansatte svarer at de opplever å ha fått tilstrekkelig informasjon om sin plikt til å følge med på hvordan barna har det, mens 11% svarer «nei» på samme spørsmål. Videre sier 58% at de har fått tilstrekkelig informasjon om sin plikt til (om mulig) å gripe inn dersom et barn blir utsatt for krenkelser som utestengning, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. På dette spørsmålet svarer 19% (10 ansatte) «nei».	Delvis Revisor vurderer det som positivt at 93% av de ansatte på skolene, føler seg trygge på hva de skal gjøre dersom de får mistanke om, eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. På samme tid kan det argumenteres for at standarden bør ligge enda høyere. Relativt mange ansatte ønsker mer informasjon omplikten til «å følge med» og «gripe inn». Dette indikerer ikke automatisk manglende kompetanse, men er likevel et signal til kommunen om at ansatte kan ha behov for mer informasjon og/eller faglig påfyll, som ledd i arbeidet med å trygge de ansatte i dette.
	Ansatte på skolen vet at de skal melde ifra til rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.	Som nevnt oppgir 93% av respondentene blant de skoleansatte, at de føler seg trygge på hva de skal gjøre dersom de får mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt. 85% av de ansatte på skolene svarer også bekreftende på at de er informert om at dersom de får mistanke om, eller kjennskap til, at en annen ansatt på skolen krenker en elev, så skal de straks melde fra til rektor. 11% oppgir at de ikke kan huske om de har fått beskjed om dette eller ikke, men i kommentarfeltet kommer det frem at dette ikke nødvendigvis viser at de ikke vet at de skal melde slike situasjoner til rektor.	Oppfylt/ Delvis oppfylt Spørsmålet testes bl.a. ved å spørre om ansatte vet at de skal melde fra til rektor om krenking fra ansatte mot barn. De fleste er klar over dette. 93% sier også at de generelt er trygge på hva de skal gjøre. Spørsmålet er da om dette er tilfredsstillende mtp. alvorligheten av at noen ansatte likevel oppgir at de ikke er informert om dette. Ideelt sett er det

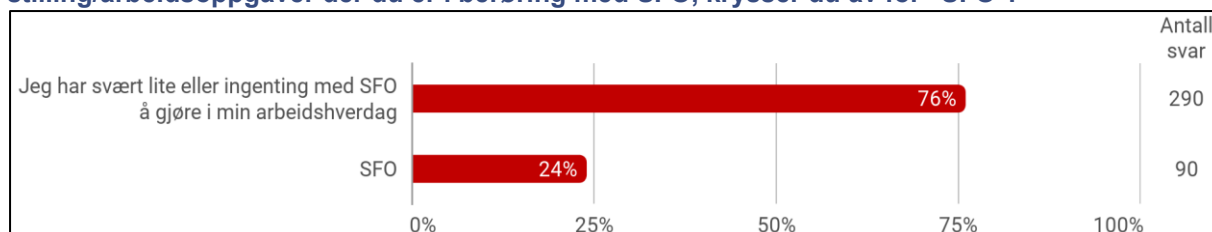
Under-spørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
		Blant ansatte i Arendal Eiendom, svarer 75% av respondentene at de føler seg trygge på hva de skal gjøre dersom de mistenker at en annen ansatt krenker et barn.	Ønskelig med 100% trygghet på at saker skal meldes til rektor, og at alle ansatte dermed kan bekrefte at de har fått informasjon om dette.
	Rektorene på skolene vet at de skal melde ifra til kommunen (eller fylkeskommunen) i alvorlige tilfeller.	Alle rektorene bekrefter at de vet hva de skal gjøre i alvorlige tilfeller.	Oppfylt
	Ansatte i skolen vet at det skal lages en skriftlig plan for tiltak i en sak og hva innholdet i planen skal være.	86% av de ansatte oppgir at de er gjort kjent med at det skal lages en skriftlig plan. Videre oppgir 69% av respondentene at de er gjort kjent med hva innholdet i denne planen skal være. 24% svarer at de er usikre på om de har fått informasjon om hva innholdet skal være, eller ikke. Analyser av datamaterialet viser at over halvparten av disse 24%, er ansatte som også angir at de har erfaring med mobbesaker. Det er dermed ikke plausibelt å anta at manglende informasjon om hva innholdet i planen skal være, utelukkende er knyttet til ansatte uten erfaring med mobbesaker. Til slutt svarer 82% at de er gjort kjent med at skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten.	Delvis Revisjonen vurderer at flere ansatte burde kjenne til hva innholdet i en aktivitetsplan skal være.

5 SFO

I denne delen av undersøkelsen er fokuset på spørsmålet: «I hvilken grad sikres ansatte i SFO den samme kompetansen som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø?». Til dette spørsmålet er det definert fire revisjonskriterier. I de følgende avsnittene, blir aktuelle data presentert for hvert av disse kriteriene. Kapittelet avslutter med å gi en konklusjon på dette spørsmålet.

Av 380 respondenter i spørreundersøkelse blant ansatte i kommunens skoler, svarer 24% (90 personer), at de har tilknytning til SFO. De fleste grafene som vises i dette kapittelet, refererer derfor til denne gruppen ansatte, og ikke skolens øvrige ansatte.

Skjerm bilde 58: Vi har noen spørsmål som er mer direkte knyttet til SFO. Dersom du har en stilling/arbeidsoppgaver der du er i berøring med SFO, krysser du av for "SFO".

Revisjonskriterium 1

Det første kriteriet som skal gjennomgås i dette kapittelet er «Arendal kommune har gode rutiner for å sikre at ansatte i SFO har samme kompetanse som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø».

5.1.1 Intervjuer

I intervjuet med kommunens skolesjef oppgis det at kompetanse og involvering blant ansatte på SFO, er en del av den overordnede kvalitetsplanen i Arendal kommune. I tillegg har SFO også egne planer på de respektive skolene. På spørsmål fra revisor om ansatte på SFO selv opplever å ha tilstrekkelig kompetanse, svarer skolesjefen at det har vært møteplasser hvor det kommer signaler om at egen kompetanse oppleves som tilstrekkelig. Det har i tillegg vært prosesser som har skapt arenaer for diskusjon og læring. Som eksempel vises det til felles sommer-SFO mellom ulike skoler.

Kommunalsjefen påpeker at kommunens SFO'er har fokus på å samkjøre seg med skolene, og de nyreviderte skolereglene gjelder også for SFO. Videre sier kommunalsjefen at kommunen har systemer for å sikre systematikk og kompetanse blant de ansatte på SFO når det kommer til arbeidet med skolemiljø. Det gjennomføres blant annet én internkontroll i løpet av året, som også favner SFO, og både lærere og fagarbeidere skal gjøres kjent med aktuelle krav. Foreldre skal også være kjent med hvilke lover og regler som gjelder – både for skole og SFO.

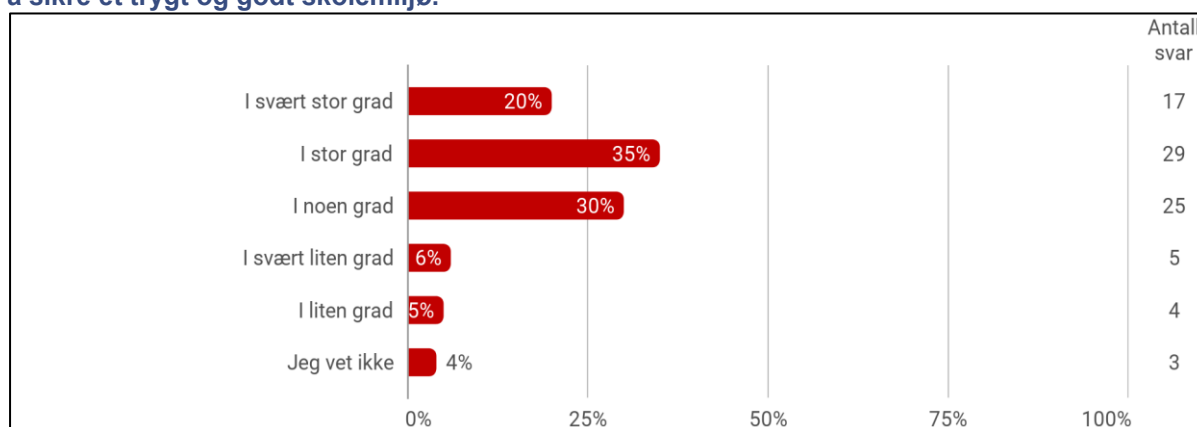
Kommunalsjefen opplyser også om at SFO-ledere nå er mer involvert i det systematiske arbeidet mot ledere i oppvekst, enn det som var tilfelle tidligere. Dette innebærer to årlige samlinger. I tillegg samles SFO-ledere én gang i måneden. SFO-leder har også jevnlig møter med rektor, avhengig av behov og struktur. Kommunalsjefen har en tydelig og uttalt

forventning om at SFO-leder skal inngå i skolens ledergruppe. Videre sier kommunalsjefen at SFO er en arena hvor ansatte møter elevene i en annen kontekst enn klasserommet. Dette stiller dermed også andre krav til de ansatte.

5.1.2 Undersøkelsen blant ansatte i skolen

På spørsmål om skolens rutiner for å sikre kompetanse for ansatte på SFO, svarer 55% av respondentene med tilknytning til SFO, positivt på dette. 30% svarer for øvrig «I noen grad», mens til sammen 11% svarer negativt (ni ansatte).

Skjerm bilde 59: Min opplevelse er at skolen har gode rutiner for å sikre at ansatte i SFO skal ha samme kompetanse som øvrige ansatte, når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø.

5.1.3 Fra foreldreundersøkelsen (foresatte med barn på skolene)

I foreldreundersøkelsen blir det ikke stilt direkte spørsmål knyttet til SFO. Mange foreldre nevner likevel SFO i sine kommentarer. Under følger alle de kommentarene som omhandler SFO, og som sier noe om hvordan SFO fungerer med tanke på skolemiljø.²⁵

- Stor forskjell mellom skole og SFO. Skolen jobber godt og har god dialog med foresatte og barn, mindre grad på SFO.
- Skolen er bra, men SFO er dårlig. Mange av de ansatte er passive og virker litt livstrøtte. NN-skole sitt SFO-tilbud tilfredsstillende ikke kravene til et trygt skolemiljø, især ikke for barn som er utrygge/har utfordringer. Dette skyldes ikke bemanning, men organisering (ledelse) og manglende motivasjon hos de ansatte.
- Samarbeidet med kontaktlærer er strålende, men det går trått å få svar på spørsmål til SFO og rektor.
- SFO og skolen må jobbe tett sammen for å forebygge og håndtere mobbing. Det som skjer på skolen, påvirker også tiden på SFO. Ofte får vi spørsmål om hendelsene skjer på skolen eller på SFO, men for oss spiller det ingen rolle hvor det skjer. Det viktigste er at barnet vårt ikke har det bra. Vi har fått informasjon om at barnet vårt har blitt mobbet. Vi har også fått informasjon om hvordan mobbesaker håndteres, både gjennom kontakt med læreren og via informasjon som ligger

²⁵ Dette er direkte sitater, men kommentarene er anonymisert der det har vært nødvendig. Det betyr for eksempel at navn på skoler er tatt ut av teksten, for å sikre at respondenter ikke kan gjenkjennes i datamaterialet.

tilgjengelig på nettsider. Skolen og læreren har hjulpet mye, og vi opplever at saken blir tatt på alvor. SFO er også blitt informert av oss.

- På SFO føler barnet mitt seg ikke trygt. Men uansett må det være der på grunn av arbeidstiden min.
- Opplever at lærere går lengre enn langt for å forsikre seg om at barnet mitt har det bra på skolen. De er tidlig inne dersom det er noe som bør undersøkes nærmere - og de har et godt samarbeid med SFO - sånn at de kan følge opp eventuelle ting fra SFO til skole og vice versa.
- NN skole gjør en utmerket jobb for å fremme trygt og godt skolemiljø. Alle kjenner alle. Foreldre, lærere og barn. Her blir mann sett og hørt, og daglige muligheter for å slå av en rask prat ved behov. Passelig miljø som ikke er for stort og uoversiktlig. Barnet mitt gleder seg til å komme på skolen og SFO på NN.
- Min opplevelse er at lærerne sikrer trygge rammer i større grad enn de voksne på SFO.
- Min datter stortrives på skolen og har fått trygge og gode lærere. Hun trives i friminuttene og på SFO hvor det er gode lekearealer, og hvor de får vært mye ute.
- Manglende kommunikasjon og oppfølging av rutiner mellom skole og SFO.
- Lærere og ansatte ved skolen har jeg stor tillit til og trygghet på. Ansatte på SFO i mer varierende grad.
- Jeg tenker at bemanning på SFO er viktig.
- Ja, barna er selvstendige og skal forholde seg til regler og rutiner for hvor de oppholder seg på skolen, men det er flere tilbakemeldinger på at SFO ikke har fått med seg alvorlige hendelser.
- Jeg har inntrykk av at lærere gjør det de kan, men at det er for mange barn i SFO til å holde oversikt og kontroll.
- Ikke nok voksne som kan følge opp det som skjer ute i skole- og Sfo-tiden.
- Hvis vi skal skille SFO og skole, er dette svarene mine. Jeg har noe dårligere opplevelse rundt SFO.
- Er bekymra for de ansatte på SFO. Lederen tar ikke situasjoner alvorlig nok. (...) Mitt barn ønsker ikke å være så mye på SFO og ender opp gråtende, men vi har dessverre ikke så mye annet valg mtp jobb og lang reisevei. Mange SFO-ansatte står med ryggen til barn og prater, hvis de er mange nok til stede i det hele tatt. (...) Vi har tidligere sendt inn bekymring til AK, teamet mot mobbing.
- Eksepsjonelt trygge lærere og medarbeidere både på skole og sfo.
- Blir mer usikker på ansatte på SFO. De er lite imøtekommende til oss som henter, sier sjelden hei eller tar initiativ til en prat. Barnet mitt gjenforteller at når en har bedt om hjelp pga. utestenging i lek, at det må en ordne opp i selv og det er ikke lett hvis du er den som blir utestengt. Ønsker mer fokus på at ansatte har fokus på mer skjult utestenging/ekskludering og ikke bare tenker på forebygging av mobbing.
- Skolen og SFO fulgte ikke opp hverandres hendelser. SFO tok ikke tak i hendelsene, fulgte ikke opp. Vi forutsatte at skolen og SFO sørger for rapportering, men det gjorde de ikke. Situasjonen varte lengre og var mer alvorlig enn den hadde trengt å være. Vanskeliggjorde kommunikasjon mellom oss og lærerne.
- Lærerne på skolen er helt fantastiske og flinke til å samarbeide, men det er SFO leder og en-to til som er litt utfordringer med. Det er SFO som burde gjøres noe med!!! Får inntrykk av at rektor ikke gjør nok for å få ansatte på SFO til å gjøre en bedre innsats.

- Sak mellom enkelt elev(er) i klassen og mitt barn. Det ble informert om ved samtale med lærer, avdelingsleder og mitt barn. Foreldre til barna tok initiativ utenfor skolen for å snakke sammen om situasjonen og komme frem til hva vi kunne gjøre for å bedre situasjonen. Lærere og assistenter iverksatte tiltak umiddelbart og fant løsninger på skolen/SFO.
- Mitt barn ble hengt ut foran andre barn på SFO. SFO-leder og kontaktlærer tok tak i det med en gang, og på kort tid bedret situasjonen seg.
- (...) Å ha trygge voksne rundt seg på skolen og SFO + oss foreldre som støtte hjemme, i de tøffe tingene har hjulpet. Kontaktlærerne har vært gode i disse situasjonene, og vi har holdt jevn og god dialog med dem.
- Økt tilstedeværelse ved SFO vil nok være viktig for at flere foreldre kjenner på ivaretagelse og trygghet. Denne overgangen fra barnehage til skole med mange flere barn per voksen, er skremmende for foreldre, spesielt i de tilfeller hvor det oppstår hendelser der ikke voksne på SFO har sett det. Det vil i større grad bli fanget opp med flere voksne.
- (...) Det samme gjelder å samle tjenester som SFO til én skole i ferier, oppleves også som svært utrygt og uforutsigbart for både elever og foreldre.
- Vi opplever lærerne som genuint interesserte i barnas beste. Vi har fått god oppfølging når det har vært behov. Samtidig er det god dialog med kontaktlærere og SFO i hverdagen.
- Vi er fornøyde med NN skole. De ansatte har mye erfaring og er veldig dyktige. Vi ønsker likevel bedre koordinering mellom skole og SFO.
- Veldig god dialog med lærer og leder/ansatte på SFO, der de fanger opp, informerer foreldre og iverksetter tiltak, med tilhørende evaluering. Bra! Vi foreldre må også ta ansvar her.
- Under sammenslåing av ferie SFO føler barnet mitt seg til tider utrygg og usett på skolen, så for å holde på et trygt og godt skolemiljø bør ikke skoler slås sammen.
- Skolen er bra! Men, SFO-ansatte er ikke like gode på å møte, følge opp og aktivisere/følge med på/hjelpe barn som sliter med f.eks. få venner eller som skal tilvenne seg skole. De ansatte oppfører seg som om de bare er der for å krysse inn/ut på i-pader. Savner flere pedagoger som menger seg med barna.
- Opplever ikke at SFO ved skolen arbeider godt nok for et godt miljø/trivsel. Skolen er tipp topp, men SFO er vanskelig å samarbeide med dessverre.
- Mitt barn har det særdeles utrygt i ferier der SFO slås sammen. Det resulterer i at vi må holde barnet hjemme. Vi er sterkt imot å slå sammen skoler og SFO.
- Mitt barn har det særdeles utrygt i ferier der SFO slås sammen. Det resulterer i at vi må holde barnet hjemme. Vi er sterkt imot å slå sammen skoler og SFO.
- Jeg synes rektoren har tatt saken alvorlig og gjort en god jobb. Problemet har vært med kontaktlærer og SFO-personal.
- (...) Flere familier har valgt å holde barna ute av SFO i ferien grunnet misnøye, som og gjør at det blir færre kjente for de som møter opp.
- I den grad det har vært snakk om utestengelse fra lek, har dette kommet fra SFO og ikke skolen.
- Har opplevd størst usikkerhet ved SFO for første klasse. Her kan det med stor fordel gjøres mer for at barna skal komme trygt inn i det fra starten av.
- For mange elever på for få lærere/ansatte er og blir en stor utfordring. Om SFO er med i denne undersøkelsen så er SFO enda verre i forhold til antall voksne vs barn.

- Det må bli mer fokus på dette (skolemiljø) også på SFO.
- De er flinke til å ha gode og trygge voksne som barn lett kan henvende seg til. Det er alltid voksne ute i gul vest i hvert friminutt, og på SFO.
- Bedre dialog og overlapping mellom skole og SFO. SFO bør også ha foreldresamtaler, ikke like ofte som i skolen, men minst en gang per år.
- At SFO-ansatte får opplæring i hvordan ivareta barna på best mulig måte, også vikarier og andre som ikke jobber fullt. De må lære at barna trenger bistand fra voksne hvis det pågår utestenging, det kan man ikke si at barnet skal finne utav selv slik tilfeller har vært på denne skolen.

I sum sier disse kommentarene at de foreldrene som omtaler SFO, som regel er mer fornøyd med skolen enn med SFO. Det betyr likevel ikke at alle kommentarene er kritiske til SFO. Flere foreldre påpeker blant annet at barna trives godt også på SFO, og at SFO samarbeider godt med skolen i oppfølging av konkrete saker. De kritiske kommentarene omhandler særlig:

- Bemanning: Foreldre ser et behov for flere ansatte og høyere tilstedeværelse blant de voksne som er på jobb i SFO.
- Kommunikasjon: Foreldre savner i flere tilfeller bedre kommunikasjon og samarbeid med SFO.
- Overganger og ferier: Foreldre påpeker at flere barn er utrygge når SFO blir slått sammen på tvers av skoler i ferier. De påpeker også at det er behov for bedre overganger mellom skoledagens slutt og SFO.

Revisjonskriterium 2

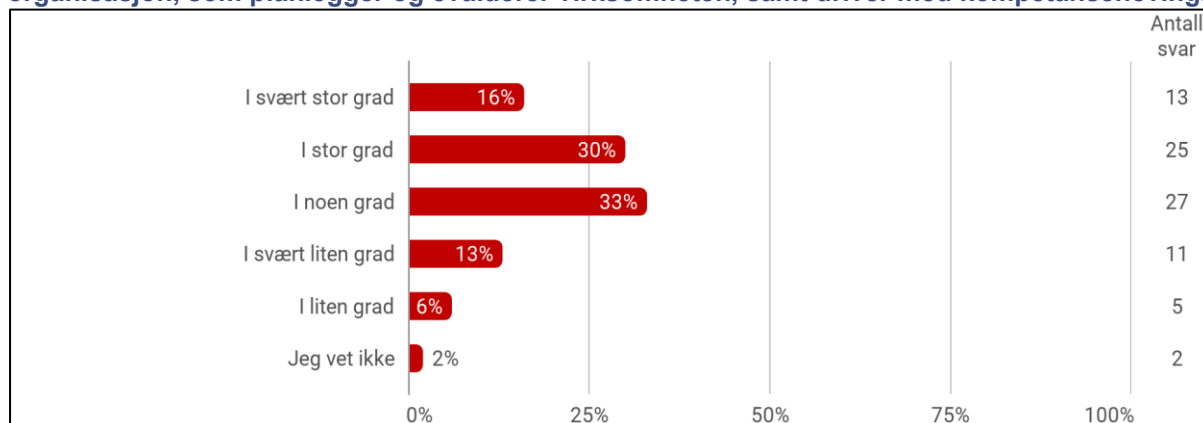
I det neste revisjonskriteriet heter det at «*Arendal kommune legger til rette for at SFO har muligheter til å være en lærende organisasjon som planlegger og evaluerer virksomheten, driver kompetanseheving og reflekterer over innhold og arbeidsmåter. Herunder reflekterer over faglige og etiske spørsmål i tilknytning til rammeplanens verdier og innhold og hvordan de kan være gode rollemodeller for barna*».

I intervjuene sier kommunalsjefen at selv om kommunen ønsker å gi fagarbeidere en arena for erfaringsutveksling og kunnskapsdeling, er dette praktisk krevende. Det er flere forhold som gjør dette utfordrende, men kommunalsjefen påpeker at det er et uttalt ønske å vie dette større oppmerksomhet. Skolesjefen sier noe av det samme og han påpeker at involvering skjer gjennom planleggingsdager for ansatte i >80 % stilling. Dette skal sikre felles praksis og forståelse. En utfordring forklares med at: En barneskolelærer har 19,5 timer undervisning og 33 timer tilstedeværelse, mens en fagarbeider har 37,5 timer og er med eleven hele tiden noe som gir liten tid for deltakelse i møter mm. Dette gir utfordringer med løpende involvering, men hovedsakelig skjer involvering på planleggingsdager. Ut fra den tiden som er gitt, fungerer dette ifølge skolesjefen tilfredsstillende.

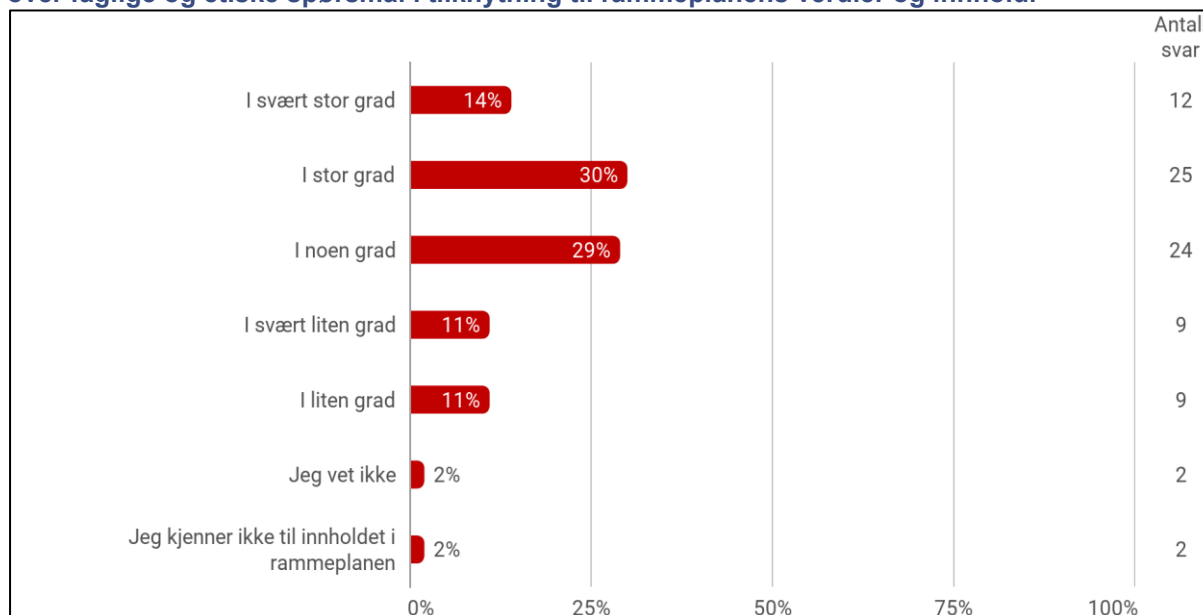
I spørreundersøkelsen viser resultatene en spredning i svar. Henholdsvis 46% (Skjermbilde 87) og 44% (Skjermbilde 88) sier seg fornøyd med skolens arbeid. 33% og 29% av respondentene, svarer «I noen grad», mens 19% og 22% svarer negativt.

Det er lagt inn fire kommentarer som berører dette revisjonskriteriet i undersøkelsen. Disse viser ulike perspektiver. Én respondent beskriver en struktur som innebærer mange møtepunkter og flere muligheter for dialog og refleksjon. Andre påpeker at selv om det finnes gode strukturer, så er tiden for knapp til å jobbe godt nok med dette.

Skjerm bilde 60: Min opplevelse er at skolen legger til rette for at SFO kan være en lærende organisasjon, som planlegger og evaluerer virksomheten, samt driver med kompetanseheving.

Skjerm bilde 61: Min opplevelse er at skolen legger til rette for at ansatte på SFO kan reflektere over faglige og etiske spørsmål i tilknytning til rammeplanens verdier og innhold.

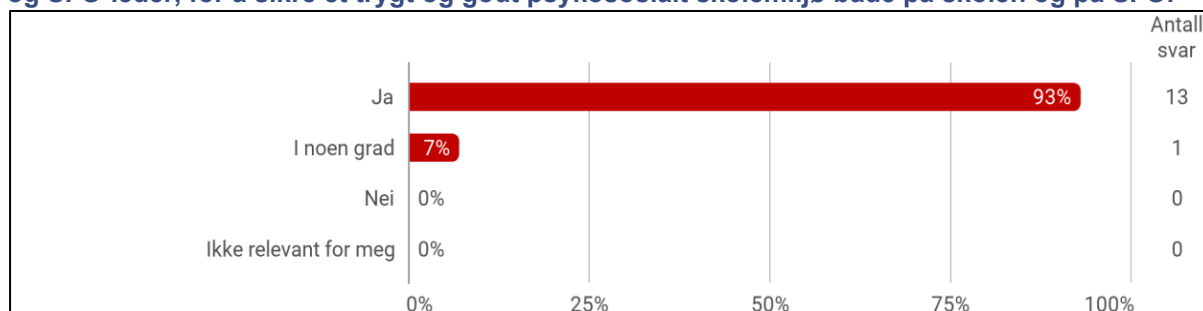
Revisjonskriterium 3

Neste revisjonskriterium fokuserer på samarbeidet mellom SFO-ledelsen og skoleledelsen. Her heter det «*Ledelsen ved SFO og i skolen har rutiner som gjør at de jobber sammen for å planlegge arbeidet for et godt psykososialt miljø.*»

- *SFO-ansatte bør diskutere sammen med skolen hvordan regler og reaksjoner skal praktiseres, slik at det blir god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO.*
- *SFO bør også inkluderes når blant annet skolemiljø-programmer eller aktiviteter skal settes i gang.»*

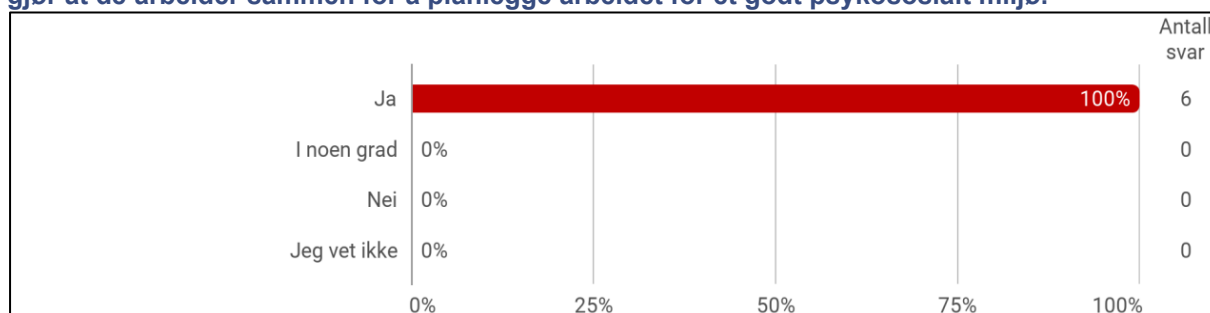
På spørsmål om dette til kommunens rektorer svarer 13 av 14 rektorer at samarbeidet med SFO er godt når det kommer til arbeidet med skolemiljøet. Én rektor svarer «I noen grad».

Skjerm bilde 62: På vår skole er det et godt og systematisk samarbeid mellom meg som rektor og SFO-leder, for å sikre et trygt og godt psykososialt skolemiljø både på skolen og på SFO.

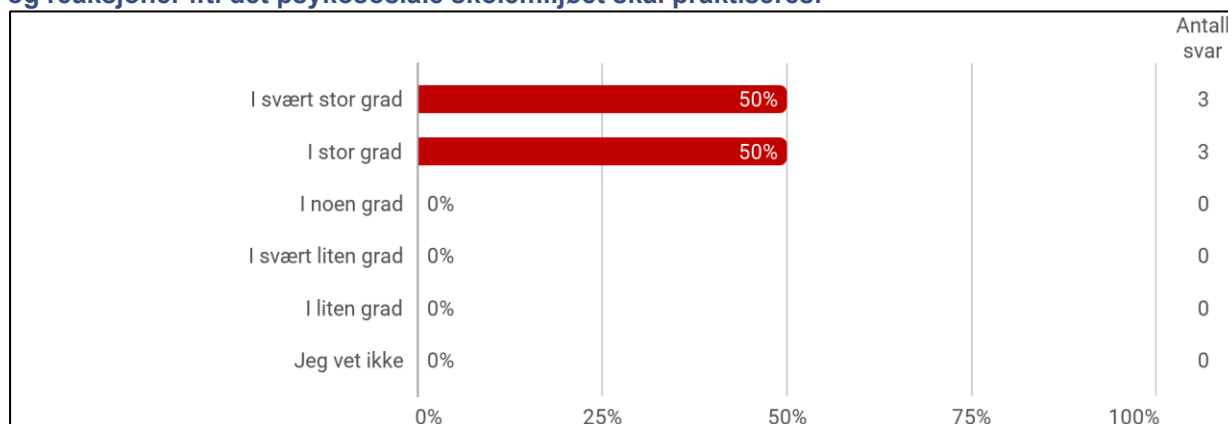
Alle SFO-ledere som deltok i undersøkelsen svarer at de opplever at ledelsen på SFO og ledelsen på skolen har rutiner som gjør at de arbeider sammen for å planlegge arbeidet for et godt psykososialt miljø.

Skjerm bilde 63: Min opplevelse er at ledelsen på SFO og ledelsen på skolen har rutiner som gjør at de arbeider sammen for å planlegge arbeidet for et godt psykososialt miljø.

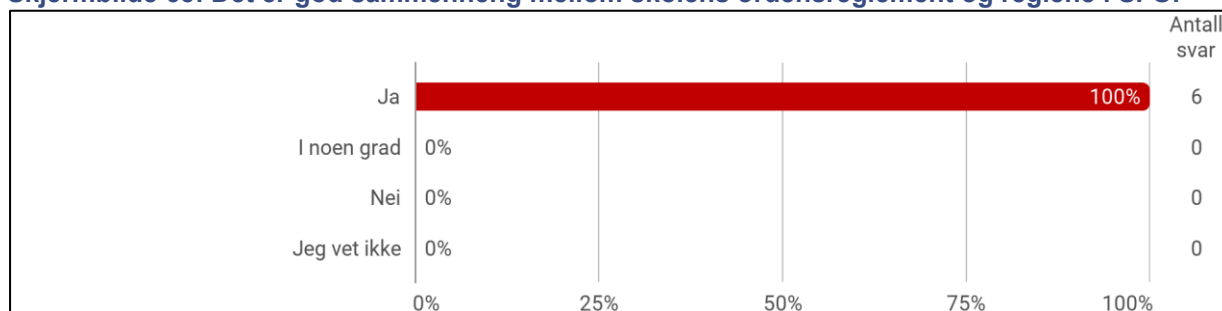

Alle SFO-lederne i undersøkelsen opplever også at SFO-ansatte inkluderes i relevante diskusjoner om skolemiljøet, og alle disse er også enige i at det er en god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO.

Skjerm bilde 64: Min opplevelse er at SFO-ansatte inkluderes i diskusjoner om hvordan regler og reaksjoner ift. det psykososiale skolemiljøet skal praktiseres.

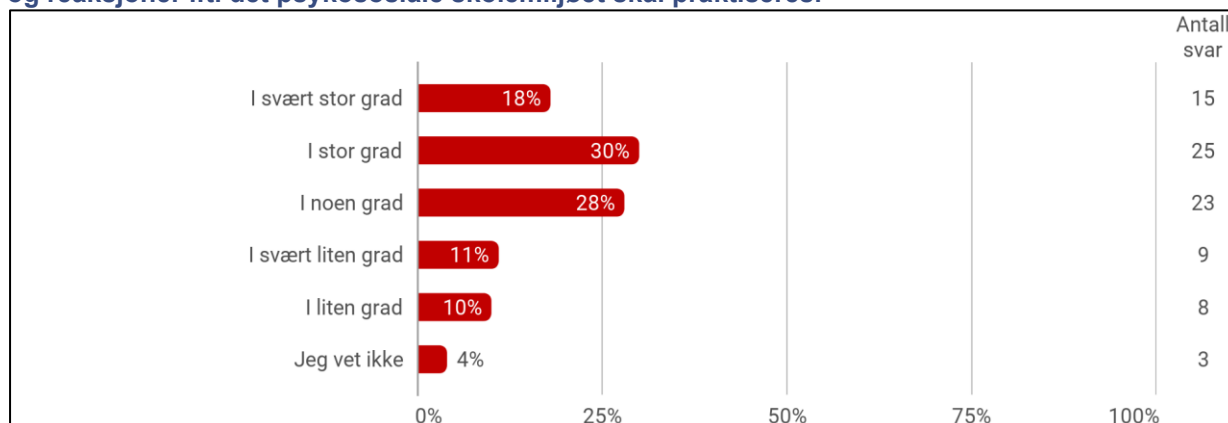

Skjermbilde 65: Det er god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO.

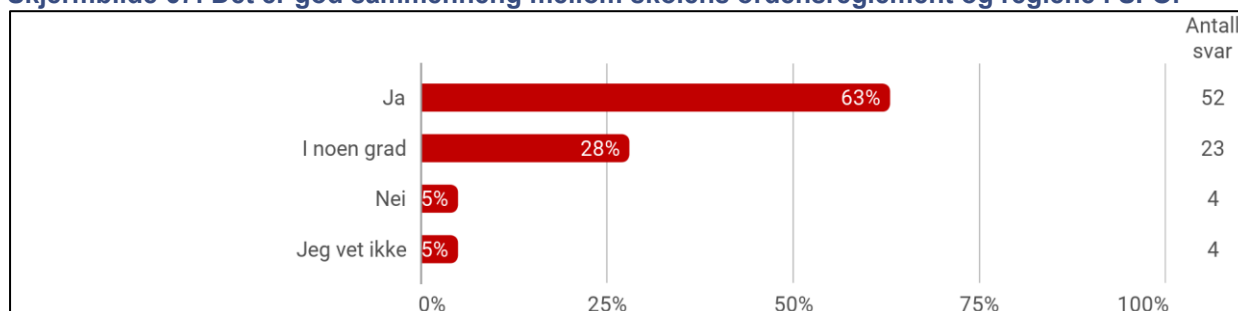
Blant øvrige respondenter med tilknytning til SFO²⁶, svarer 48% at de opplever at SFO-ansatte inkluderes i diskusjoner tilknyttet det psykososiale skolemiljøet, mens 21% (17 ansatte) i liten eller svært liten grad opplever dette.

Skjermbilde 66: Min opplevelse er at SFO-ansatte inkluderes i diskusjoner om hvordan regler og reaksjoner ift. det psykososiale skolemiljøet skal praktiseres.

Videre svarer 63% av de aktuelle respondentene, at det er god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO. 28% svarer «I noen grad».

Skjermbilde 67: Det er god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO.

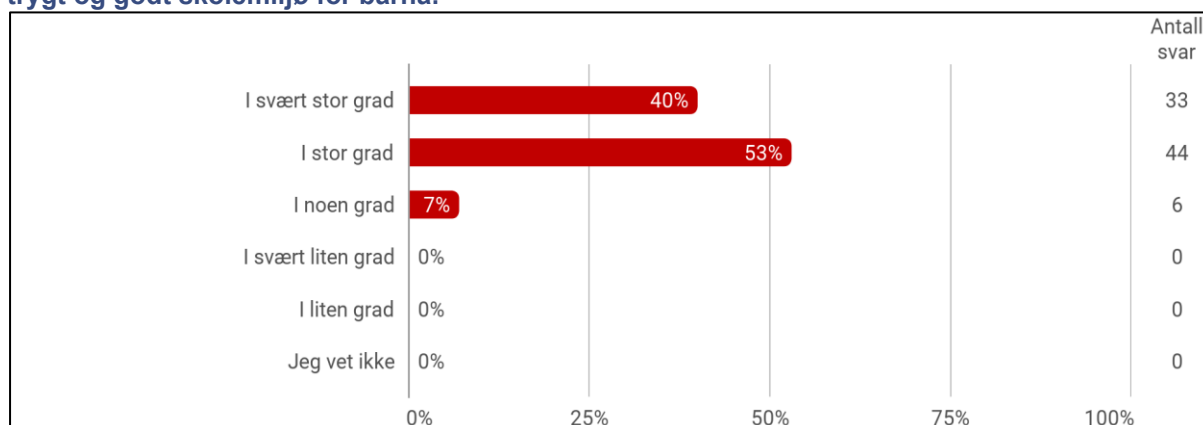

Revisjonskriterium 4

Det siste revisjonskriteriet som særlig er tilknyttet SFO, sier «*Ansatte i SFO opplever selv at de har tilstrekkelig kompetanse til å bidra til å sikre et trygt og godt skolemiljø*». På direkte spørsmål svarer 93% av de aktuelle respondentene at de innehar denne kompetansen.

²⁶ Inkluderer både rektorer og SFO-ledere.

Skjerm bilde 68: Jeg opplever at jeg har den kompetansen jeg trenger for å bidra til å sikre et trygt og godt skolemiljø for barna.

I kommentarfeltet nevnes det ikke mye om dette, men noen spondenter sier her, som også nevnt tidligere, at det finnes strukturer for dialog, refleksjon og kompetanseutvikling, men opplevelsen er at tiden er for knapp. Én respondent sier også at det finnes få kurs rettet mot fagarbeidere, og at dette er et savn blant denne gruppen ansatte.

Delkonklusjon 2

I dette kapittelet har vi sett nærmere på SFO og arbeidet som gjøres både av og for SFO-ansatte, inn mot det psykososiale skolemiljøet. Den problemstillingen som er belyst spør: «/ *hvilken grad sikres ansatte i SFO den samme kompetansen som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø?*».

På bakgrunn av denne gjennomgangen finnes det nyanser i kommunens arbeid på dette området. På den ene siden inkluderer kommunen ansatte på SFO i sine internkontrollrutiner, og i relevant planverk. Både rektorer og SFO-ledere er også enige om at de har rutiner som gjør at de jobber sammen for å sikre et trygt og godt skolemiljø, og de ansatte sier selv at de opplever å ha den kompetansen de trenger for å sikre et trygt og godt skolemiljø.

På den andre siden er det mulig å argumentere for, basert på de svarene som er gitt fra ansatte med tilknytning til SFO, at skolene på et generelt grunnlag bør rette større fokus på skolens rutiner for å sikre kompetanse for ansatte på SFO. Dette bekreftes gjennom sprikende svar på spørsmål om skolen legger til rette for at SFO kan være en lærende organisasjon og om skolen legger til rette for at ansatte på SFO kan reflektere over faglige og etiske spørsmål i tilknytning til rammeplanens verdier og innhold. Til sist opplever ikke mer enn 48% av respondenter med tilknytning til SFO, at SFO-ansatte inkluderes i diskusjoner tilknyttet det psykososiale skolemiljøet, og ikke mer enn 63% av de aktuelle respondentene svarer at det er god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO.

Blant foreldre tyder undersøkelsen på at flere jevnt over er noe mer kritiske til hvordan SFO håndterer situasjoner i det psykososiale miljøet, sammenlignet med håndteringen av slike situasjoner i skoletiden. Revisjonen konkluderer derfor med at kommunen i noen grad sikrer ansatte i SFO den samme kompetansen som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø, men at dette arbeidet kan

styrkes. I tråd med dette sier konklusjonen fra forvaltningsrevisjonen fra 2018, at skolenes sikring av kompetanse er tilfredsstillende når det gjelder lærere. Revisjonen mente likevel at det foreligger et forbedringspotensial blant skolene knyttet til kompetansesikring blant øvrig personell på skolen. Revisjonen anbefaler derfor at dette arbeidet fortsetter.

Tabell 3: Oversikt over revisors vurderinger

Under-spørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
I hvilken grad sikres ansatte i SFO den samme kompetansen som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø?	Arendal kommune har gode rutiner for å sikre at ansatte i SFO har samme kompetanse som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø.	I intervjuene kommer det frem at SFO-ansatte inkluderes i kommunens internkontrollrutiner, og i relevant planverk (som «Arendalsskolens kvalitetsplan for skolemiljø»). I tillegg har kommunen rutiner for egne møter for SFO-lederne, samt møter mellom SFO-ledere og skolens ledelse. På spørsmål om skolens rutiner for å sikre kompetanse for ansatte på SFO, svarer 55% av respondenter med tilknytning til SFO, positivt på dette. 30% svarer for øvrig «I noen grad», mens til sammen 11% svarer negativt (ni ansatte). Kommentarer fra foreldreundersøkelsen kan peke i retning av at foreldre i større grad opplever mer variert kompetanse blant ansatte på SFO i deres håndtering av konkrete situasjoner i skolemiljøet. Foreldre blir ikke spurt eksplisitt om SFO, så dette uttrykkes indirekte gjennom de erfaringene foreldre har gjort i konkrete saker. I sum er det mye som tyder på at kommunen har rutiner for å gi ansatte på SFO samme kompetanse som øvrige ansatte, men det er likevel et forbedringspotensial på dette området. Dette uttrykkes særlig av de ansatte selv i spørreundersøkelsen.	Delvis Revisor vurderer at både SFO-ansatte selv, og tilbakemeldinger fra foreldre, indikerer at kommunen har et forbedringspotensial ift. å sikre kompetanse blant ansatte på SFO.
	Arendal kommune legger til rette for at SFO har muligheter til å være en lærende organisasjon som planlegger og evaluerer virksomheten, driver kompetanseheving og reflekterer over innhold og arbeidsmåter. Herunder reflekterer over faglige og etiske spørsmål i tilknytning til rammeplanens verdier og innhold og	I intervjuene sier kommunalsjefen at selv om kommunen ønsker å gi fagarbeidere en arena for erfaringsutveksling og kunnskapsdeling, er dette praktisk krevende. Skolesjefen sier videre at involvering skjer gjennom planleggingsdager for ansatte i mer enn 80 % stilling. Dette skal sikre felles praksis og forståelse. En utfordring er likevel ulike krav til bundet tid for ulike ansattgrupper.	Delvis/Nei Revisor vurderer at flere ansatte burde kunne si seg enig i påstandene i spørreundersøkelsen.

Under-spørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
	hvordan de kan være gode rollemodeller for barna.	I spørreundersøkelsen viser resultatene en spredning i svar, der henholdsvis 46% sier seg enige i påstanden «<i>Min opplevelse er at skolen legger til rette for at SFO kan være en lærende organisasjon, som planlegger og evaluerer virksomheten, samt driver med kompetanseheving</i>». 33% svarer «I noen grad», mens 19% svarer negativt. På påstanden «<i>Min opplevelse er at skolen legger til rette for at ansatte på SFO kan reflektere over faglige og etiske spørsmål i tilknytning til rammeplanens verdier og innhold</i>», sier 44% sier seg fornøyd med skolens arbeid. 29% av respondentene svarer «I noen grad», mens 22% svarer negativt. Det er lagt inn fire kommentarer som berører dette revisjonskriteriet i undersøkelsen. Disse viser ulike perspektiver. Én respondent beskriver en struktur som innebærer mange møtepunkter og flere muligheter for dialog og refleksjon. Andre påpeker at selv om det finnes gode strukturer, så er tiden for knapp til å jobbe godt nok med dette.	
	Ledelsen ved SFO og i skolen har rutiner som gjør at de jobber sammen for å planlegge arbeidet for et godt psykososialt miljø. - SFO-ansatte bør diskutere sammen med skolen hvordan regler og reaksjoner skal praktiseres, slik at det blir god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO. - SFO bør også inkluderes når blant annet skolemiljø-programmer eller aktiviteter skal settes i gang.	På spørsmål om dette til kommunens rektorer svarer 13 av 14 rektorer at samarbeidet med SFO er godt når det kommer til arbeidet med skolemiljøet. Én rektor svarer «I noen grad». Alle SFO-ledere som deltok i undersøkelsen svarer at de opplever at ledelsen på SFO og ledelsen på skolen har rutiner som gjør at de arbeider sammen for å planlegge arbeidet for et godt psykososialt miljø. Alle SFO-lederne i undersøkelsen opplever også at SFO-ansatte inkluderes i relevante diskusjoner om skolemiljøet, og alle disse er også enige i at det er en god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO. Blant øvrige respondenter med tilknytning til SFO, svarer 48% at de opplever at SFO-ansatte inkluderes i diskusjoner tilknyttet det psykososiale skolemiljøet. 28% (tilsvarer 23 personer) svarer «I	Delvis Undersøkelsene viser ulikhet mellom svar fra rektorer og ledere på SFO på den ene siden, og øvrige ansatte på den andre siden. Øvrige ansatte (NB: kategorien inkluderer også rektorer og SFO-ledere) opplever i større grad enn rektorer og SFO-ledere alene, at de ikke inkluderes tilstrekkelig i diskusjoner tilknyttet skolemiljøet. De opplever også i større grad ulikhet mellom skolens ordensreglement og regler på SFO.

Under-spørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
		noen grad», mens 21% svarer i liten, eller i svært liten, grad. Videre svarer 63% av de aktuelle respondentene, at det er god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO. 28% svarer «I noen grad».	
	Ansatte i SFO opplever selv at de har tilstrekkelig kompetanse til å bidra til å sikre et trygt og godt skolemiljø.	På direkte spørsmål bekrefter 93% av de aktuelle respondentene at de selv mener at de innehar denne kompetansen.	Oppfylt/ Delvis oppfylt En prosentandel på 93 % er bra. Det kan likevel diskuteres om målet skal ligge enda høyere.

6 Oppfølging av revisjonen fra 2018

I denne delen av rapporten er utgangspunktet en forvaltningsrevisjon fra 2018. I rapporten fra 2018 gir revisjonen flere anbefalinger. Det sittende kontrollutvalget har valgt å gi revisjonen i oppgave å følge opp to av disse anbefalingene. De to aktuelle anbefalingene knytter seg i hovedsak til to ulike revisjonskriterier, der ett kriterium handler om kommunens beredskapsteam, mens det andre berører kommunens aktivitetsplaner. Det følgende kapittelet svarer ut disse to revisjonskriteriene.

Revisjonskriterium 1

I revisjonen fra 2018 ble blant annet arbeidet til Arendal kommune sitt beredskapsteam vurdert. I rapporten beskriver revisjonen at beredskapsteamet har et stort arbeidstrykk og økende arbeidsmengde. Rapporten påpeker også at det ligger en forventning, både blant skolene og blant foreldre, om at de skal kunne henvende seg til teamet for bistand og hjelp tidlig i prosesser knyttet til mobbesaker. Revisjonen i 2018 påpeker derfor at det er behov for å se nærmere på mandatet, arbeidsoppgavene og ressursene til beredskapsteamet, slik at teamet kan fungere så godt som mulig. I tråd med dette, inkluderer forvaltningsrevisjonen i 2026 følgende revisjonskriterium: *«Arendal kommune har fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til beredskapsteamets mandat og ressursbehov sett i forhold til skolenes og foreldrenes forventninger.»*

På kommunens hjemmeside er det en egen side med overskriften «Beredskapsteam mot mobbing».²⁷ Her står det at dersom noen opplever at skolen eller barnehagen ikke finner en god løsning for et barn, kan du kontakte kommunens beredskapsteam mot mobbing. Ifølge nettsiden skal Beredskapsteamet være et sikkerhetsnett hvis skolen eller barnehagens rutiner ikke er iverksatt eller hvis tiltakene ikke har hjulpet. Videre gir nettsiden praktisk informasjon om blant annet hva som skjer når noen kontakter teamet, samt informasjon om hvordan teamet kan kontaktes. Det ligger også en lenke til en informasjonsbrosjyre om beredskapsteamet. I denne brosjyren står beredskapsteamets formål og mandat nedfelt, og disse er som følger:

Beredskapsteamets formål:

- Beredskapsteamets oppgave skal være å bistå barn, ungdom, foresatte, barnehager og skoler som opplever alvorlige mobbesaker.
- Beredskapsteamet skal kunne bistå barn/ungdom/foresatte som opplever at de ikke får den hjelpen de mener de har krav på fra barnehagen eller skolen sin i en mobbesak.
- Beredskapsteamet skal kunne gi råd til barn, ungdom, foresatte, barnehager og skoler i mobbesaker.

Beredskapsteamets mandat:

- Beredskapsteamet skal bistå alle parter i saken i de tilfellene hvor barnehagens eller skolens ordinære rutiner for å forebygge og håndtere mobbing ikke har ført frem eller ikke er iverksatt.

²⁷ [Beredskapsteam mot mobbing - Arendal kommune](#)

- Beredskapsteamet skal ta inn saker, men ikke ta over saker.
- Barnehagen/skolen har ansvar for at sakene blir løst, og skal ha rutiner for å håndtere krenkende adferd/mobbing.
- Beredskapsteamet skal koordinere arbeidet med de sakene som meldes inn.
- Barnehagen/skolen utfører det konkrete arbeidet.

Dette mandatet er identisk med det mandatet som ble gjengitt i rapporten fra 2018.

Kommunens arbeid med mandatet kan spores tilbake til bystyremøtet der forvaltningsrevisjonen fra 2018 ble behandlet (20.12.2018, sak 18/189). På dette møtet fattet bystyret følgende vedtak i saken:

«Bystyret tar rapporten Psykososialt miljø i skole og barnehage til orientering og ber rådmannen:

- *foreta en gjennomgang av beredskapsteamets mandat og ressursbehov, sett i forhold til skolenes og foreldrenes forventninger, og i sammenheng med opprettelse av mobbeombud i Arendal kommune.*
- *foreta en gjennomgang av skolenes hjemmesider for å sikre lik tilgjengelighet for elever og foresatte. Herunder sikre oppdatert og tydelig informasjon knyttet til elevenes rettigheter om et godt skolemiljø og fremgangsmåte ved mobbing. Dette på bakgrunn av at skolene selv i stor grad har valgt å satse på hjemmesidene for å sikre ivaretagelse av informasjonsplikten.*
- *iverksette et arbeid for å sikre at aktivitetsplaner inneholder de formkrav som stilles etter loven, særlig knyttet til beskrivelse av tiltak og rutine for evaluering og videreføring av tiltak.*

Bystyret ber rådmannen gi en skriftlig og muntlig tilbakemelding til kontrollutvalget om hvordan vedtaket er fulgt opp og hvilken effekt det har hatt, senest til utvalgets møte i mai 2019. Rapporten fremlegges som politisk sak. Rådmannens svarer.»

Rådmannens svarer kontrollutvalget ved å sende dem en «Melding» datert 23.01.2020. Denne blir videre presentert og fremlagt på kontrollutvalgets møte i februar samme år (se mer senere i dette kapittelet). I denne meldingen står det at kontrollutvalget, i sitt møte 29.5.2019, ba om ny tilbakemelding fra rådmannen i kontrollutvalgets første møte i 2020 vedrørende oppfølging av ett av punktene i bystyrets vedtak av 20.12.2018:

«Bystyret ber rådmannen foreta en gjennomgang av beredskapsteamets mandat og ressursbehov, sett i forhold til skolenes og foreldrenes forventninger, og i sammenheng med opprettelse av mobbeombud i Arendal kommune.»

I meldingen fra rådmannen, gjengis beredskapsteamets mandat og hensikt, samt kommunens mobbeombud sine rammer:

- Mobbeombudet i Arendal kommune skal på et fritt og selvstendig grunnlag støtte, veilede og bistå barn, elever og foreldre slik at barns rett til et godt psykososialt miljø i barnehage og grunnskole blir ivaretatt, jfr. kapittel 9a i opplæringsloven.
- Mobbeombudet skal rapportere regelmessig til formannskapet. Av den grunn står det ovenfor at rådmannen vil ta initiativ til en god arbeidsfordeling, ikke pålegge.

Om mobbeombudets mandat, står det at mobbeombudet skal:

- Prioritere det forebyggende arbeidet mot mobbing i skole og barnehage, og bidra til at alle barn og unge opplever et godt psykososialt miljø.
- Samarbeide med barnehage, skole og beredskapsteam mot mobbing.
- Avklare og svare på generelle spørsmål om barns og unges psykososiale læringsmiljø.
- Gi informasjon, råd og veiledning om rettigheter barn, ungdom og foresatte har.
- Møte barnehage og skole og eventuelt beredskapsteamet sammen med barn, ungdom og foresatte for å få svar på spørsmål i mobbesaker som er vanskelige.
- Synliggjøre og informere om sin rolle som mobbeombud. Informere om hvordan barn, unge og foresatte kan ta kontakt, også anonymt.
- Bistå og støtte barn, unge og foresatte i mobbesaker som de involverte opplever vanskelige.
- Gi bistand til barnehage- og skoleledelse i konkrete saker for å sikre et trygt og godt miljø for barn og unge.
- Skape dialog og bidra til god tverrfaglig oppfølging etter at saker er håndtert.

I meldingen fra rådmannen beskrives det videre at mobbeombudet på det gitte tidspunktet opererte parallelt med beredskapsteamet, og at den ordningen fungerte godt. Videre står det at mobbeombudets rolle og beredskapsteamets rolle var tilfredsstillende avklart innenfor de mandatene som er beskrevet for hver av dem. Rådmannen konkluderer derfor i meldingen med at det ikke var nødvendig å justere på mandat eller instruks.

Når det gjelder ressurser, sier notatet at det ved forrige gjennomgang var uklart om det var satt av nok ressurser til beredskapsteamet. Videre sier meldingen at det i ettertid har vært endringer i personell, både i stab og i PPT, men at opplevelsen på det gitte tidspunktet er at administrasjonen klarer å avsette nok ressurser til beredskapsteamet i kommunen. Meldingen sier også at det i løpet av våren 2020 vil komme en gjennomgang av ressursbruken i stabene. I den forbindelse vil også organiseringen vurderes på nytt.

Videre står det at rådmannen ønsker å prioritere ressurser til mobbeombudet og beredskapsteamet. Aktuell kommunalsjef har derfor fått beskjed om at:

«beredskapsteam skal prioriteres fremfor andre oppgaver når nødvendig, noe som er med på å sikre at ressursene strekker til».

Til sist opplyser rådmannen om at antall saker til beredskapsteamet er redusert etter at mobbeombudet ble etablert. Rådmannen vurderer dette som at mobbeombudets rolle er med på å avhjelpe ressursbruken i beredskapsteamet noe, og at det er positivt å se gode synergieffekter. Rådmannen konkluderer dermed med at:

«mobbeombudet og beredskapsteamet har funnet sine roller og mandat, og det oppleves som at de foresatte henvender seg til organene alt etter hvordan saken deres er og virker tilfredse med både informasjon og ordningen. Rådmannen konkluderer videre med at beredskapsteamet for tiden har riktige representanter og har tilstrekkelig med ressurser i forhold til å håndtere dagens saksmengde».

I februar 2020 sluttbehandlet daværende kontrollutvalg denne saken (saknummer 1/20). I protokoll²⁸ fra kontrollutvalget, kommer det frem at daværende skolesjef, redegjorde for avklaringer som er gjort omkring beredskapsteamets mandat og ressursbehov, sett i forhold til skolens og foreldrenes forventninger, samt opprettelsen av mobbeombud i Arendal kommune. Skolesjefen svarte også på spørsmål, og notat med redegjørelse fra rådmannen var tilsendt kontrollutvalget på forhånd. Kontrollutvalget konkluderte enstemmig som følger:

«Kontrollutvalget tar redegjørelsen til orientering og finner at bystyrets vedtak i sak 62/18²⁹ er tilfredsstillende fulgt opp. Kontrollutvalget avslutter dermed arbeidet med forvaltningsrevisjonen Psykososialt miljø i skole og barnehage».

I ettertid av dette skjedde det noen endringer i arbeidet rundt beredskapsteamet og kommunens mobbeombud. Den viktigste endringen er at mobbeombudet ble fjernet i desember 2020. Kommunen hadde dermed mobbeombud i ett og et halvt år. I intervju med ansatt i stab, fremkommer det at stillingen ble fjernet fordi kommunen ikke kunne prioritere ressurser til dette.

I samme intervju kommer det videre frem at beredskapsteamet skiller seg fra kommunens øvrige arbeid, ved at dette er et team der innbyggere i kommunen selv kan ta kontakt utover dialog med egen skole. Beredskapsteamet får ikke inn så mange saker i året, men opplevelsen i stab, er at dette er et tilbud som fungerer godt for de som trenger det. Teamet er også et generelt tilbud som retter seg både mot foreldre og foresatte på skolene og i barnehagene, og i tillegg kan både skoler og barnehagene selv ta kontakt ved behov. Videre opplyses det om at Beredskapsteamet ikke er et nytt tiltak i kommunen, men at dette er noe kommunen har hatt i mange år. Opplevelsen er også at det ikke krever mye ressurser av kommunen, og at teamet er ganske selvgående.

Når det gjelder teamets mandat, opplyses det om at Beredskapsteamet ikke har hatt noen endringer i dette siden oppstarten. Teamet har også samme sammensetning som det har hatt hele tiden, og det består av personer som representerer ulike faggrupper. Disse er: Leder i PPT i Arendal, én representant fra Mobilt skoleteam i Arendal, én representant fra forebyggende tjenester i Arendal kommune, samt to representanter fra staben i oppvekst. Opplevelsen er at disse jobber effektivt og godt med de sakene som kommer inn til teamet. Beredskapsteamet får i gjennomsnitt inn mellom tre og fem saker hvert år. I kommunens stab er opplevelsen at teamet er godt etablert, og at kommunens innbyggere dermed vet om tilbudet. Informasjon om beredskapsteamet og kontaktskjema ligger tilgjengelig for alle på kommunens hjemmeside. Fast praksis er at teamet setter opp ett fast møte hver måned. Dersom det ikke har kommet inn saker til møtet, avlyses det. På den måten setter alle i teamet av tid til dette arbeidet hver måned. Opplevelsen er at dette er en prioritet for

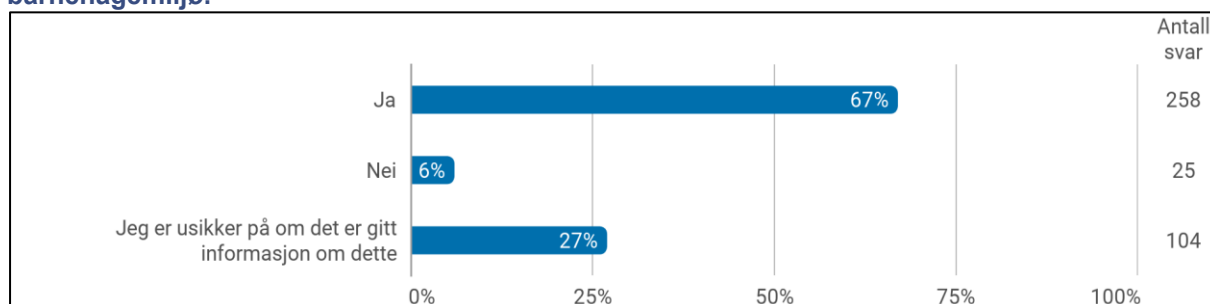
²⁸ Møtereferat funnet på VETAKS sine nettsider: <https://opengov.360online.com/Meetings/VETAKS>

²⁹ Korrekt henvisning er BS 189/2018

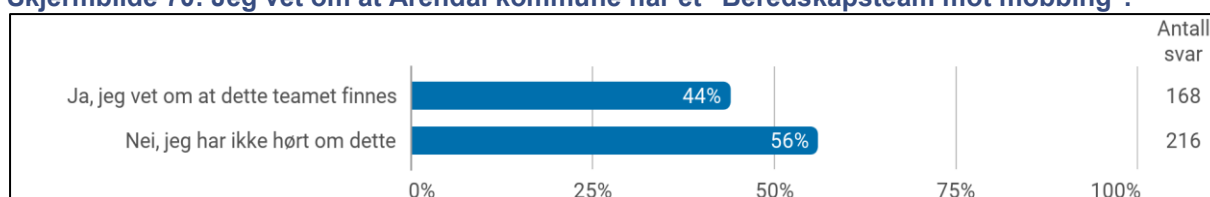
medlemmene i teamet, og på de møtene som gjennomføres, er vurderingen at oppmøtet er bra.

I spørreundersøkelsen viser undersøkelsen blant foreldre og foresatte i barnehage at 67% av respondentene oppgir at de har fått tilstrekkelig med informasjon om hva de kan gjøre dersom de ikke er fornøyd med arbeidet barnehagen gjør for å sikre et godt og trygt barnehagemiljø. Videre svarer 44% av respondentene i samme undersøkelse at de kjenner til kommunens beredskapsteam.

Skjerm bilde 69: Jeg har fått tilstrekkelig med informasjon om hva jeg som foresatt kan gjøre dersom jeg ikke er fornøyd med arbeidet min barnehage gjør for å sikre et godt og trygt barnehagemiljø.

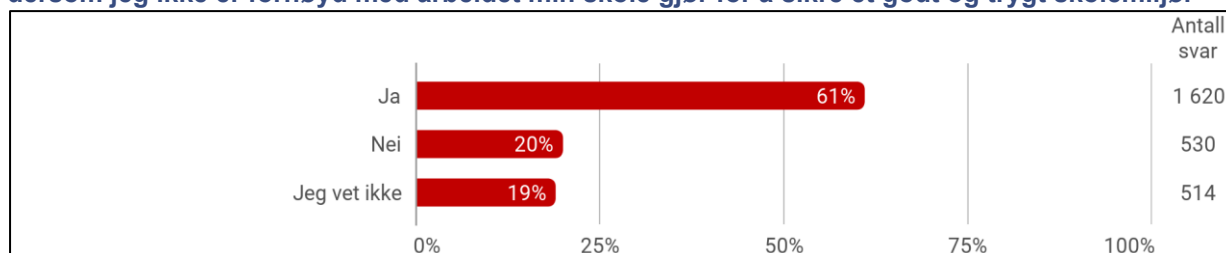

Skjerm bilde 70: Jeg vet om at Arendal kommune har et "Beredskapsteam mot mobbing".

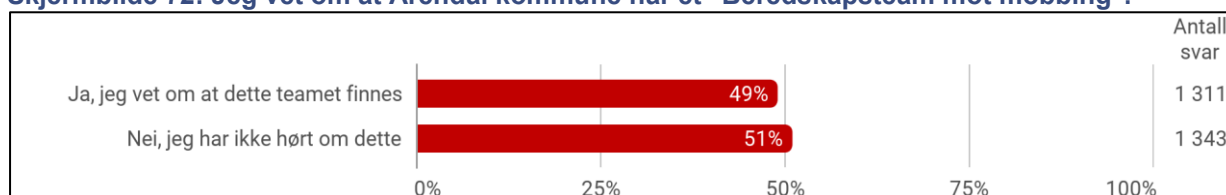

I undersøkelsen blant foreldre og foresatte for skolebarn, sier 61% at de har fått tilstrekkelig med informasjon om hva de kan gjøre dersom de ikke er fornøyd med arbeidet skolen gjør for å sikre et godt og trygt skolemiljø. 49% sier at de kjenner til kommunens beredskapsteam.

Skjerm bilde 71: Jeg har fått tilstrekkelig med informasjon om hva jeg som foresatt kan gjøre dersom jeg ikke er fornøyd med arbeidet min skole gjør for å sikre et godt og trygt skolemiljø.

Skjerm bilde 72: Jeg vet om at Arendal kommune har et "Beredskapsteam mot mobbing".

6.1.1 Ny organisering fra høsten 2026

I revisjonens prosess for faktaverifisering kommer det frem av kommunens tilbakemelding at kommunen i juni 2026 vedtok en ny teamstruktur i oppvekst og utdanning. Siden dette er relevant for en vesentlig del av denne forvaltningsrevisjonen, inkluderes dette i rapporten.

Ifølge kommunalsjefen bygger den nye strukturen på et bystyrevedtak fra mai 2025, og dette vedtaket sier at kommunen skal:

«Etablere et robust og bærekraftig innsatsteam som jobber systematisk med støtte, veiledning og kompetanseheving i skolene knyttet til særskilt sårbare elever både i spesialundervisning og i arbeidet med trygt og godt skolemiljø. Teamet må ha både skolekompetanse, PPT, psykolog, helse og særskilt kompetanse på læringsmiljø. Teamet bør bestå av 6-8 personer. Beredskapsteam mot mobbing skal inngå i dette teamet.»

Kommunalsjefen opplyser videre om at den nye strukturen blant annet vil innebære følgende:

- En sammenslåing av nåværende team: fraværsteam, skolemiljøteam, mobilt team, beredskapsteam og innsatsteam barn og unge.
- Møte minst én gang per uke for å fordele saker for oppfølging.
- Det nye teamet skal organiseres under spesialpedagogiske tjenester. I den gamle strukturen var ulike team organisert under stab, på Hove læringsarena og i de spesialpedagogiske tjenestene.
- Spesialpedagogiske tjenester får oppdraget med å strukturere arbeidet på en hensiktsmessig måte. Målet med teamet er å gi tverrfaglig bistand til barn, foreldre, barnehager og skoler, når barn strever på en slik måte at det påvirker hverdagen i barnehagen eller på skolen. Dette arbeidet skal skje både på system- og individnivå.
- Teamets arbeid skal evalueres hvert år.
- Oppstart: Tidlig høst 2026.

Revisjonskriterium 2

I rapporten fra 2018 peker revisjonen på svakheter blant flere skoler knyttet til oppfølging av saker som omhandler det psykososiale skolemiljøet. Dette begrunnes med en praksis der skolene det gjelder, viderefører tiltak etter evaluering, uten å skriftliggjøre nye rammer for evaluering og oppfølging. Dette resulterer i at tiltakene kan fremstå som lite konkrete, og ansvaret for oppfølging forvitres og blir sporadisk og tilfeldig. På bakgrunn av dette konkluderer revisjonen med at skolene bør etablere rutiner for de tilfellene hvor aktivitetsplanen ikke har oppnådd ønsket effekt, og at arbeidet med tiltak dermed må videreføres.

På bakgrunn av rapporten fra 2018, ønsket sittende kontrollutvalg i sin bestilling av prosjekt i 2025, at revisjonen skulle undersøke hvordan kommunen har fulgt opp følgende anbefaling fra revisjonen i 2018:

- Revisjonen anbefaler at administrasjonen iverksetter et arbeid for å sikre at aktivitetsplaner inneholder de formkrav som stilles etter loven, særlig knyttet til beskrivelse av tiltak og rutiner for evaluering og videreføring av tiltak.

6.1.2 Kommunens planverk

Når det gjelder kommunens planverk, ligger det maler til aktuelle aktivitetsplaner både i «Kvalitetsplan for et trygt og godt barnehagemiljø» og i «Arendalsskolens kvalitetsplan for skolemiljø». Kommunen opplyser imidlertid om at kvalitetsplanen for skolene er under oppdatering, og ny versjon skal være klar til skolestart høsten 2026. Det innebærer at malene for aktivitetsplaner og undersøkelser, ikke er oppdatert i kvalitetsplanen som nå ligger ute. I praksis skal dermed rektorene bruke nyere maler for dette, og disse ligger i Visma. Revisor har fått tilsendt de planene som ligger i Visma, og for skolene vil dette være utgangspunktet for analysen videre. Når det gjelder barnehagene, bruker de skjemaene og malene som ligger i kvalitetsplanen for barnehagemiljø, og barnehagene har dermed ikke andre planer enn dette som er i bruk.

Skolene er forpliktet på opplæringsloven og § 12-4 sier følgende om aktivitetsplaner, relaterte undersøkelser og dokumentasjon:

«Alle som arbeider på skolen, skal følge med på korleis elevane har det, og om mogleg gripe inn dersom nokon krenkjer ein elev.

Alle som arbeider på skolen, skal melde frå til rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Det gjeld også når ein elev seier sjølv at ho eller han ikkje har det trygt og godt. Skolen skal snarast undersøkje saka og rette opp situasjonen med eigna tiltak. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen i alvorlege tilfelle.

Skolen skal lage ein skriftleg plan for tiltaka i ei sak. I planen skal det stå

- kva problem tiltaka skal løyse*
- kva tiltak skolen har planlagt*
- når tiltaka skal gjennomførast*
- kven som skal gjennomføre tiltaka*
- når tiltaka skal evaluerast*

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til andre ledd, i den forma og det omfanget som er nødvendig.»

I opplæringslovens forarbeider³⁰ diskuteres det nærmere hva som forventes av skolen når loven sier at skolene snarest skal undersøke en sak. Oppsummert sier forarbeidene følgende om dette:

³⁰ <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/lov-om-grunnskoleopplaringa-og-den-vidaregaande-opplaringa-opplæringslova/fjerde-del--fellesreglar-for-grunnskoleopplaringa-og-den-vidaregaande-opplaringa-for-barn-og-unge/kapittel-12-skolemiljoet-til-elevane/-12-4-plikt-til-a-sikre-eit-trygt-og-godt-psykososialt-skolemiljo-aktivitetsplikt-og-dokumentasjonsplikt/>

- Skolen har plikt til å undersøke.
- «Snarest» er et uttrykk som er sidestilt med «så snart som mulig» eller «uten ubegrunnet opphold». Dette betyr at en utsettelse av undersøkelser må grunngis.
- For å oppfylle plikten til å undersøke, må skolene hente inn nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og en eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt. Hvor grundig en mistanke skal undersøkes, må likevel vurderes skjønnsmessig.
- Undersøkelsen må ha som formål å få fram fakta om en situasjon. Dette kan innebære å avklare og opplyse forhold som kan ligge tilbake i tid, og på andre arenaer enn skolen.
- Formålet med undersøkelsen er å få et tilstrekkelig grunnlag til å oppfylle plikten til å sette inn «egnede tiltak».
- Så lenge en elev ikke selv opplever å ha det trygt og godt, skal skolen sette inn tiltak, uavhengig av hva undersøkelsene viser.
- I noen tilfeller kan skolene sette inn tiltak på eget initiativ, selv om eleven selv ikke har bedt om det eller ønsker det.

I barnehageloven reguleres det samme i § 42. Her står det som følger:

«Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det. Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- hvilke problemer tiltakene skal løse*
- hvilke tiltak barnehagen har planlagt*
- når tiltakene skal gjennomføres*
- hvem som skal gjennomføre tiltakene*
- når tiltakene skal evalueres.»*

I Prop. 96L³¹ står det at departementet mener at barnehagen må gjøre de undersøkelsene som med rimelighet kan forventes. Det betyr at barnehagen må innhente nok informasjon til

³¹<https://www.regjeringen.no/contentassets/bc1ea1a163a5452e9b616b77f4522e63/no/pdfs/prp201920200096000dddpdfs.pdf>

å avdekke hva som har skjedd. Videre sier departementet at undersøkelsesplikten handler om å undersøke hva som ligger bak barnets opplevelse, samt å få bedre innsikt i hvordan barnet opplever hverdagen i barnehagen. Hvor grundige undersøkelser barnehagen må gjennomføre i den enkelte sak, er ifølge departementet avhengig av den konkrete situasjonen.

6.1.2.1 Barnehagene

I kvalitetsplanen for barnehagene i Arendal ligger det inne to relevante prosedyrer. Den ene omhandler situasjoner der mobbing mistenkes, mens den andre omhandler prosedyrer i situasjoner der det er bekreftet mobbing og/eller krenkelser av barn i barnehagen. I disse dokumentene står det nedfelt ulike prosedyrer, hvem som har ansvar for at prosedyren gjennomføres og en kolonne for å signere når prosedyren er utført. Evalueringer av tiltak og oppfølging over tid (om nødvendig) er en del av prosedyrene.

Kvalitetsplanen inneholder også en «Aktivitetsplan for barnehagen – skriftlig plan for tiltak». I denne malen er det satt opp punkter som til sammen dekker kravene til aktivitetsplan som ligger i lovverket.

6.1.2.2 Skolene

I Visma ligger det to skjemaer/maler skolene skal benytte i arbeidet med det psykososiale skolemiljøet. Det ene skjemaet heter «Dokumentasjon av undersøkelse jf. opplæringsloven § 12-4». Dette er altså en måte for skolen å dokumentere prosessen for undersøkelser skolen har gjennomført. Det andre skjemaet har overskriften «Aktivitetsplan - Skriftlig plan for tiltak». Her inngår også noen punkter om undersøkelser, der det blant annet inngår samtaler med krenket og krenkende eleven, samt foresatte.

6.1.3 Mappegjennomgang

I dette avsnittet gir revisjonen en oppsummering av de funnene som ble gjort ved gjennomgangen av mapper fra utvalgte barnehager og skoler. Målet med gjennomgangen er å undersøke om kommunens barnehager og skoler har aktivitetsplaner som inneholder de formkrav som stilles etter loven, særlig knyttet til beskrivelse av tiltak og rutiner for evaluering og videreføring av tiltak. Kommune har som nevnt, selv utarbeidet maler for aktivitetsplanene. Disse malene er ikke like for barnehager og skoler. Malene for skolene krever mer informasjon enn planene for barnehagene, hovedsakelig knyttet til undersøkelsesfasen i en sak, samt informasjon om hvem som er ansvarlig for saken, dato og sted.

Revisjonens funn og vurderinger presenteres i to ulike tabeller: Én tabell for mapper fra barnehagene, og én tabell for mapper i skolene. I metodekapittelet blir det gjort en redegjørelse knyttet til hvorfor de aktuelle barnehagene og skolene ble plukket ut.

6.1.3.1 Barnehagene

Tabell 4: Oversikt over mappegjennomgang for barnehagene

Barnehage	Brukes kommunens mal?	Sier planen hvilke problemer tiltakene skal løse?	Sier planen hvilke tiltak barnehagen har planlagt?	Sier planen når tiltakene skal gjennomføres?	Sier planen hvem som skal gjennomføre tiltakene?	Sier planen når tiltakene skal evalueres?	Diverse
Barnehage 1 Én plan	Ja	Ikke skrevet eksplisitt inn i skjemaet, men beskrives andre steder.	Ja, tre tiltak nevnes i planen. I tillegg kommer kommentarer om overgang til skole.	Ja	Det defineres én hovedansvarlig. Ellers har «alle» ansvar.	Ja, og det bekreftes at evaluering med foresatt er gjennomført.	
Barnehage 2 Én plan	Ja	Nei	To tiltak nevnes	Ja	«Alle ansatte»	Ja (ikke gjennomført enda)	Kun én, veldig vag plan. Lite konkret i forhold til situasjon tiltakene retter seg mot og ansvar er «alle ansatte på gruppa».
Barnehage 3 To planer	To planer vedlagt. Den nyeste bruker mal.	Ja	Ja	Nei, ikke eksplisitt, men det fremkommer at tiltakene er gjennomført.	Den gamle planen nevner ansatte med navn. Den andre: «Ansatte på avdeling»	Ja, og det legges planer for veien videre.	Den eldste planen, som ikke bruker kommunens mal, fremstår som mye mer fylldig.
Barnehage 4 Fire planer	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja. Noen planer navngir enkeltpersoner, mens andre henviser til større personalgrupper.	Ja	Fremkommer ikke om planene er avsluttet eller om de videreføres.

6.1.3.2 Skolene

Tabell 5: Oversikt over mappegjennomgang for skolene

Skole	Brukes kommunens mal fra Visma?	Sier planen hvilke problemer tiltakene skal løse?	Sier planen hvilke tiltak skolen har planlagt?	Sier planen når tiltakene skal gjennomføres?	Sier planen hvem som skal gjennomføre tiltakene?	Sier planen når tiltakene skal evalueres?	Diverse
Skole 1 Seks planer (fire planer er plan 1, mens én er merket plan 4 og én er merket plan 3)	Nei. Tre av planene viser til gammelt lovverk. De tre resterende planene viser til nytt lovverk, men samstemmer ikke med mal. Kun to av seks planer er datert og signert av saksbehandler	Ja	Ja	Varierer. På noen planer står det kun når tiltaket begynner. På andre står det også varighet (eks. antall uker)	Ja, men i noen planer står det bare «skolen», mens andre planer nevner personer ved navn, eller roller (faglærer, assistent, kontaktlærer o.l.)	Ja, bortsett fra én plan. Der står evalueringsfeltet helt tomt.	Det brukes gammel mal. Henvises bl.a. til gammelt lovverk (§ 9 A-2). Utvalget planer revisor har mottatt viser ikke kontinuitet i hver plan. Planene sier ingenting om undersøkelses-fasen.
Skole 2 11 planer er evaluert	Ja. 10 av 11 planer beskriver noe om undersøkelses-fasen, men stor variasjon i hvor mye som står om dette. Én plan er ikke datert.	Ja	Ja	Varierer noe innad ulike planer.	Ja, men det varierer om det står konkrete navn/roller, eller «alle voksne på trinnet» o.l.	Fem planer mangler evaluering. I flere planer er det ingen oppsummering som sier noe om hvor prosessen er kommet.	Nyttig når planer inneholder opplysninger om hvor prosessen er som: eleven har byttet skole, prosessen er avsluttet etter samtale med foreldre, o.l.

Skole	Brukes kommunens mal fra Visma?	Sier planen hvilke problemer tiltakene skal løse?	Sier planen hvilke tiltak skolen har planlagt?	Sier planen når tiltakene skal gjennomføres?	Sier planen hvem som skal gjennomføre tiltakene?	Sier planen når tiltakene skal evalueres?	Diverse
Skole 3 Åtte planer er evaluert.	Ja	Ja. Det blir gitt grundige beskrivelser.	Ja	Ja	Ja	Ja. Ofte er dette møter som er satt opp noe frem i tid.	Savner også her en oppdatert status på saken. Hva kom frem i evalueringsmøtene? To av planene er ikke datert og signert. Seks oppgir dato og sted, men de mangler saksbehandlers fulle navn. Alle planene gir fylldig info om undersøkelsesfasen.
Skole 4 Fem planer evaluert.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Legger ved hele mappen til aktuelle elever. Revisor kan da følge saken fra start til slutt/ nåtid. Alle planer kommenter undersøkelsesfasen. Én plan oppgir ikke saksbehandlers fulle navn.
Skole 5 Sju planer er evaluert.	To av sju aktivitetsplaner følger kommunens mal. Fire planer legger ved et eget dokument for undersøkelsesfasen og har deretter en gjennomgang av tiltak. Den siste planen følger et annet oppsett og har ingenting om undersøkelsesfasen.	Ja	Ja	Ja, men pga. ulike oppsett i de ulike planene, må revisor lete mer for å finne relevant info.	Ja, men pga. ulike oppsett i de ulike planene, må revisor lete mer for å finne relevant info.	Ja, men pga. ulike oppsett i de ulike planene, må revisor lete mer for å finne relevant info.	Én plan mangler datering, og en annen plan mangler datering og sted. Ellers oppgir alle planene saksbehandlers fulle navn.
Skole 6 Fire planer vedlagt, men kun én av disse omhandler skolemiljø.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja. Evaluering skissert i slutten av januar, men det står ingenting i planen om hva som fremkom på møtet.	Tre av fire planer handler om skolefravær. Det er derfor bare vurdert én plan for denne skolen. Denne planen følger malen og har fylt ut malen slik den skal.

6.1.4 Intervju

I intervjuet med ansatt i stab oppvekst og utdanning, kommer det frem at det går et skille i ulike saker når det kommer til evalueringer. I noen saker er det behov for hyppige evalueringer, mens det i andre saker kan gå mer tid. På evalueringsmøter, jobber kommunen med å få med både barna og foreldre, særlig for å sikre at eleven blir hørt. I intervjuet understrekes det at kommunen jobber aktivt for å sikre at kommunen oppfyller aktuelle lovkrav i alle saker, både i møte med ansatte, barna og foreldrene.

Videre vektlegges det i samme intervju viktigheten av tidlig involvering av foresatte og elever. Tidlig involvering skaper mer eierskap til prosessen, og bedrer forståelse av tiltakene som blir satt inn. Det er også et poeng at elevens stemme skal komme frem og aktivt bli lyttet til, blant annet gjennom undersøkelser og involvering i aktivitetsplaner. Elevene kan gi viktig informasjon og forslag til hva som kan gjøres for at situasjonen deres skal bli bedre. I dette intervjuet blir det likevel sagt at kommunens stab som regel kommer inn når saker har pågått en stund. Da er sakene ofte mer fastlåste. I intervjuet understrekes derfor viktigheten av tidlig involvering, og kontinuerlig involvering av barn og foreldre, som sentrale virkemiddel for å unngå at saker blir fastlåste. Dette oppsummeres som følger:

«Det er så viktig å få en dialog rundt planene og tiltakene, og at barn og foreldre er med hele veien. Så det er nøkkelen – å få på plass dialog, at saken blir tatt alvorlig og at det settes inn gode tiltak er viktig. Det er det viktige.»

Delkonklusjon 3

I denne delen av rapporten har revisjonen søkt å besvare to spørsmål. Det første spørsmålet er i hvilken grad Arendal kommune har fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til beredskapsteamets mandat og ressursbehov. På dette spørsmålet vurderer revisor at kommunen i noen grad har fulgt opp denne anbefalingen. Revisjonen har dermed svart ut bestillingen fra kontrollutvalget. Det er likevel viktig å påpeke at kommunen nå har vedtatt å endre sin teamstruktur, og eventuelle videre undersøkelser knyttet til dette, må derfor omhandle kommunens nye innsatsteam.

De innsamlede dataene viser at kommunen har hatt en gjennomgang av beredskapsteamet, men den har ikke rettet seg spesifikt opp mot å vurdere mandatet i forhold til det å komme tidligere inn i saker, noe som var fokus i revisjonen fra 2018. De vurderingene kommunen har gjort ble også gjennomført på et tidspunkt der kommunen hadde et mobbeombud. Nå har ikke kommunen hatt mobbeombud på flere år, og revisor har ikke opplysninger som tyder på at det er gjort konkrete vurderinger av beredskapsteamets mandat og ressursbehov i etterkant av dette. Revisjonen undersøkelser viser også at over halvparten av foreldre oppgir at de ikke vet om at kommunen har et beredskapsteam. Dette anser revisjonen som et stort hinder, nettopp med tanke på ønsket om at beredskapsteamet skal kunne komme tidlig inn i saker.

I faktaverifiseringen kommer det frem at kommunen nå har gjort et vedtak som i praksis tar bort beredskapsteamet som eget team, med eget mandat. I så måte kan vi si at kommunen har hatt en vurdering av beredskapsteamets mandat, og at konklusjonen er at kommunen vil slå sammen flere team til ett innsatsteam. Dette teamet får et bredere mandat enn det beredskapsteamet alene har hatt, og hele kommunens teamstruktur innen oppvekst og utdanning, får dermed en ny organisering. Siden dette var opplysninger som kom frem i faktaverifiseringen, har ikke revisjonen hatt mulighet til å gjøre vurderinger av prosessen rundt disse endringene. Det gjenstår også å se hvordan det nye teamet vil fungere i praksis, og om teamet vil fylle intensjonen. Revisjonen anbefaler derfor kommunen å definere tiltak som sikrer at det nye teamet får de rammevilkårene det trenger for å oppfylle sitt mandat, og at kommunen evaluerer teamets arbeid i tråd med intensjonen (én gang hvert år).

Det andre spørsmålet denne delen av rapporten har belyst er i hvilken grad Arendal kommune har fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til aktivitetsplaner, særlig knyttet til beskrivelse av tiltak og rutine for evaluering og videreføring av tiltak. Konklusjonen her er at kommunen i noen grad har fulgt opp dette. Dette er særlig basert på at det fremdeles er variasjon i forhold til hvilke maler som brukes, og hvordan malene brukes, av kommunens skoler og barnehager. I verste fall kan dette bidra til at konkrete saker ikke blir fulgt opp i tråd med lovverket. Det er likevel viktig å understreke at kommunen har maler som skolene og barnehagene skal bruke, og disse malene samstemmer med lovkrav til hva planene skal inneholde. Men i praksis anvendes altså ikke disse malene av alle, og de anvendes heller ikke nødvendigvis likt. Revisor anser det for øvrig som en styrke at aktivitetsplan-malen for skolene, også inkluderer noe om undersøkelsesfasen. Dette mangler i malen for barnehagene. Lovverket presiserer at både barnehager og skoler har en undersøkelsesplikt, men barnehagen har ikke samme krav til dokumentasjon som skolene har.

I tråd med revisjonen fra 2018, kan vi også fremdeles se at en generell utfordring, er at det i flere planer er uklart hva som er bestemt etter en evaluering. Noen planer sier eksplisitt at de er avsluttet, og de oppgir hvorfor. Mens de fleste planene sier lite eller ingenting om dette. Det er ikke et lovkrav at resultater fra evalueringer skal fremkomme i selve aktivitetsplanen. Det er derfor plausibelt å anta at slik informasjon kan komme skriftlig fram i referater fra evalueringsmøter. Revisor anser det likevel som svært nyttig at slik informasjon også eksplisitt blir skrevet ut i selve aktivitetsplanen, særlig for å sikre at kommunen oppfyller dokumentasjonskravet i opplæringsloven: «*Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til andre ledd, i den forma og det omfanget som er nødvendig.*»

Tabell 6: Oversikt over revisors vurderinger

Underspørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
I hvilken grad har Arendal kommune fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til beredskapsteamets mandat og ressursbehov?	Arendal kommune har fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til beredskapsteamets mandat og ressursbehov sett i forhold til skolenes og foreldrenes forventninger.	Sakspapirer fra KU viser at Rådmannen fulgte opp denne saken, og at det ble gjort en vurdering av beredskapsteamets mandat og ressursbehov. På bakgrunn av denne vurderingen, lukket KU denne saken. En viktig del av rådmannens vurdering var for øvrig at kommunen hadde et mobbeombud. Dette tilbudet forsvant kun ett og et halvt år etter at det ble opprettet. Revisor har ikke fått beskjed om at det er gjort nye vurderinger av mandat og ressursbehov i etterkant av denne endringen. I intervjuet med ansatt i stab, som også er en del av beredskapsteamet, kommer det frem at opplevelsen er at teamet fungerer godt innen de rammene de har. Det meldes inn få saker hvert år. Det påpekes likevel at beredskapsteamet som regel kommer sent inn i saker. Dette står i motsetning til det som kom fram i	Delvis Det har vært en gjennomgang, men den har ikke rettet seg spesifikt opp mot å vurdere mandatet ift. det å komme tidligere inn i saker. Nå er det vedtatt en helt ny teamstruktur. Det gjenstår å se hvordan dette vil fungere i praksis. Samtidig oppgir over halvparten av foreldrene at de ikke vet om at kommunen har beredskapsteam.

Underspørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
		revisjonen i 2018. Der var poenget at mandat og ressursbehov skulle gjennomgås fordi det lå en forventning, både på skolene og blant foreldre, at de skulle kunne henvende seg til teamet for bistand og hjelp tidlig i prosesser knyttet til mobbesaker. Nå er det imidlertid vedtatt en helt ny teamstruktur. Dette innebærer i praksis at kommunens beredskapsteam opphører å eksistere som eget team, men at det i stedet inngår i kommunens nye innsatsteam. I spørreundersøkelsen svarer i underkant av halvparten av foreldrene at de vet om beredskapsteamet. Revisjonens undersøkelse peker dermed på at de fleste foreldre i kommunen, ikke vet om beredskapsteamet.	
I hvilken grad har Arendal kommune fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til aktivitetsplaner, særlig knyttet til beskrivelse av tiltak og rutine for evaluering og videreføring av tiltak?	Arendal kommune sikrer at aktivitetsplaner inneholder de formkrav som stilles etter loven, særlig knyttet til beskrivelsen av tiltak og rutiner for evaluering og videreføring av tiltak	Kommunen har maler som skolene og barnehagene skal bruke. Disse malene samstemmer med lovkrav til hva planene skal inneholde. Revisor anser det som positivt at malen for skolene også inneholder et punkt om undersøkelsesfasen. Krav til innhold i planen: 1: Brukes kommunens mal? Kommunens maler brukes, men ikke alltid. 2: Sier planen hvilke problemer tiltakene skal løse? Alle skolene beskriver hvilke problemer som skal løses, men ikke alle barnehagene. 3: Sier planen hvilke tiltak barnehagen har planlagt? Ja. 4: Sier planen når tiltakene skal gjennomføres? Det beskrives i varierende grad. 5: Sier planen hvem som skal gjennomføre tiltakene? Ja, men det varierer om det er én eller flere personer som nevnes, eller om det refereres til en mindre spesifikk gruppe av ansatte. 6: Sier planen når tiltakene skal evalueres? Ja, for barnehagene, men det er noe variasjon på skolene. Ut fra kildematerialet, har ikke revisor kunne følge alle saker fra	Delvis Kommunen har maler som samstemmer med lovkrav, men det er fremdeles variasjon i forhold til hvilke maler som brukes og hvordan malene brukes. Implementeringen av disse planene er derfor fremdeles mangelfull. Dette kan bidra til at konkrete saker ikke blir fulgt opp i tråd med lovverket.

Underspørsmål	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
		start til slutt, men flere mapper inneholder flere planer for hver sak. Dette innebærer videre at flere av de gjennomgåtte sakene har et mønster der de evalueres, og videreføres ved behov. Noen av de undersøkte planene oppgir også at saken er avsluttet, og de begrunner hvorfor. Det er likevel uklart om dette alltid gjøres, i alle saker. Jmf. spørsmålet om evalueringer og videreføring av tiltak.	

7 Overganger og informasjonsdeling

I dette kapittelet skal vi se på de to siste problemstillingene. Disse spørsmålene har hvert sitt hovedtema. Det første temaet er overganger. Dette handler om i hvilken grad skolene og barnehagene i Arendal kommune sørger for trygge og gode overganger mellom barnehage og skole, og mellom barneskole og ungdomsskole. Det andre temaet handler om informasjonsdeling. Her er spørsmålet i hvilken grad Arendal kommune sikrer erfaringsutveksling og læring på tvers av skoler og barnehager, i saker der skolene og barnehagene lykkes med sin håndtering av saker som angår det psykososiale miljøet.

Overganger

7.1.1 Revisjonskriterium 1

I de neste avsnittene skal vi se nærmere på følgende revisjonskriterium: *«Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barnehage og skole. Det skal særlig vektlegges at barna får mulighet til å bli kjent med det fysiske miljøet og personalet på SFO før skolestart. Særlig gjelder dette barn som starter i SFO før sin første skoledag».*

Arendal kommune har en egen plan med overskriften «Plan for overgang fra barnehage til skole og SFO». Ifølge dokumentets innledning, er målet med planen *«å lage rutiner som i størst mulig grad skal bidra til trygghet for barn og foresatte i overgangs-prosessen, avklare forventninger og skape forutsigbarhet for ansatte, både i barnehage og skole»*. Videre understrekes det at gode overgangsprosesser bidrar til å sikre informasjonsflyt mellom to læringsarenaer, noe som igjen bidrar til et helhetlig opplæringsløp. Planen beskrives som «overordnet», og den gir derfor ikke detaljerte beskrivelser, og det legges opp til rom for ulike lokale løsninger på ulike barnehager, skoler og SFO'er. Planen har et særlig fokus på overgangen for barn med særskilte behov, og den anerkjenner og vektlegger at SFO for mange barn, er det første møtet med skolen. Det står også at: *«Planen er forpliktende for kommunale barnehager, skoler og SFO-ordninger. Det anbefales også at private barnehager, skoler og SFO-ordninger benytter planen»* (for mer om planens innhold, se Skjermbilde 100).

I selve dokumentet blir det gitt konkrete ansvarsoppgaver til ulike personer, gjennom årshjul og rutinebeskrivelser. Her er det også lagt inn konkrete tidsfrister for når ulike oppgaver skal være gjennomført. Når det gjelder det å ivareta barn som begynner på SFO før første skoledag, gir planen noen konkrete råd. Disse er:

- For at foresatte skal bli kjent med SFO og få informasjon om hva som gis av tilbud der, bør SFO-leder delta på møter i barnehagen med foresatte i løpet av våren.
- Den enkelte SFO-ordning skal sende informasjon om innholdet på SFO hjem før sommeren.
- I arbeidet med å ta imot nye barn og lage gode rammer for dette, kan følgende punkter være viktige å drøfte i personalet på den enkelte SFO-ordning:
 - ✓ Hvordan ta imot barna og deres foresatte på en god måte?
 - ✓ Hvilken informasjon må gis?
 - ✓ Hvordan sikre at alle ansatte er godt informert og kan svare foreldre hvis de spør?

- ✓ Deltakelse på møter med barnehagene?

Skjerm bilde 73: Innhold i kommunens plan for overganger mellom barnehage og skole/SFO

Innhold	
Plan for overgang fra barnehage til skole og SFO	1
Innledning.....	3
Årshjul overgang barnehage / skole / SFO	4
Sentrale føringer.....	5
Rutiner for Arendal	5
Barnehagen.....	6
SFO	7
Skolen	7
Barn med særskilte behov	8
Lunderød skole og ressurscenter	9
Årshjul overgang barnehage / skole / SFO - barn med særskilte behov	10
Lenker.....	10
Vedlegg 1	12
Vedlegg 2	14

I tillegg til dette oppgir kommunalsjefen at de har ulike internkontrollrutiner i Moava som skal bidra til å sikre gode overganger. De som nevnes er:

- Overgangssamtaler barnehage - skole i desember.
- Felles personalmøte mellom barnehage/skole i februar
- Informasjon fra barnehagene til skolene vedrørende skolestartere med særskilte behov i april.
- Sende overgangsskjema til skolene i mai. 26

I tillegg opplyser kommunalsjefen om at det foregår aktiviteter som besøksdager, førskoledager og innskrivning. Kommunalsjefen sier også at hennes opplevelse er at overgangen fra barnehage til skole er godt regulert gjennom den nevnte planen, men at dette er et kontinuerlig arbeid som krever oppmerksomhet. Hun sier også at det ikke foreligger indikasjoner på at planer og rutiner ikke fungerer etter hensikten.

Barnehagesjefen sier på sin side at det er enkelte forhold kommunen muligens burde blitt bedre på overgangen fra barnehage til SFO. Hun sier at planen for overgangen fra barnehage til skole, handler om overgang fra barnehage til skole og SFO, men det er skole som får størst fokus, selv om den første arenaen barnet møter ofte er SFO.³² Ellers opplyser barnehagesjefen at planen ligger til grunn for arbeidet generelt, og den danner grunnlaget for det systematiske arbeidet som ellers gjøres av den enkelte barnehage, skole og SFO.

³² Referer til planen før den nyeste revideringen i mai 2026. Det er uklart for revisor hvilke endringer som ble gjort i denne revideringen.

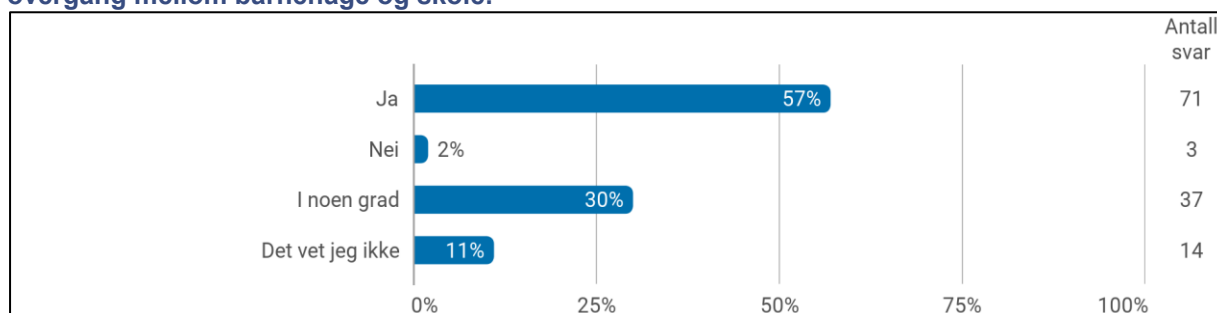
Skolesjef påpeker at overgangen mellom barnehage og skole, følger en plan. I planen finnes det tydelige beskrivelser av ansvar og roller – både ved spesielle forhold og forhold av betydning for enkeltelever. Skolesjefen gir videre eksempler på at ulike typer skoler samtidig trenger lokalt tilpassede planer. Dersom dette med overganger ikke fungerer, skal det adresseres mellom skolesjef og barnehagesjef.

I intervjuet med ansatt i stab, blir det sagt at hennes inntrykk er at overgangen mellom barnehager og skole fungerer godt, og at hennes opplevelse er at barna er trygge i disse overgangene. Hun poengterer derfor at dette kan tyde på at de rutinene kommunen har, fungerer. Hun sier videre at mange barn først møter SFO, men at hennes opplevelse er at skolene og barnehagene har en god dialog på dette. Hun sier videre at kommunen er i en litt spesiell situasjon akkurat nå, på grunn av vedtatte endringer i skolestruktur. De prosessene har tatt mye tid, og hennes opplevelse er derfor at kommunen har noe etterslep i forhold til noen oppgaver på grunn av dette. Hun opplever også at det er mye usikkerhet og spørsmål rundt hvilke konsekvenser de vedtatte endringene kan få, og at flere foreldre og barn føler seg mer utrygge på hva som skjer videre i kjølvannet av dette.

7.1.1.1 Spørreundersøkelsene

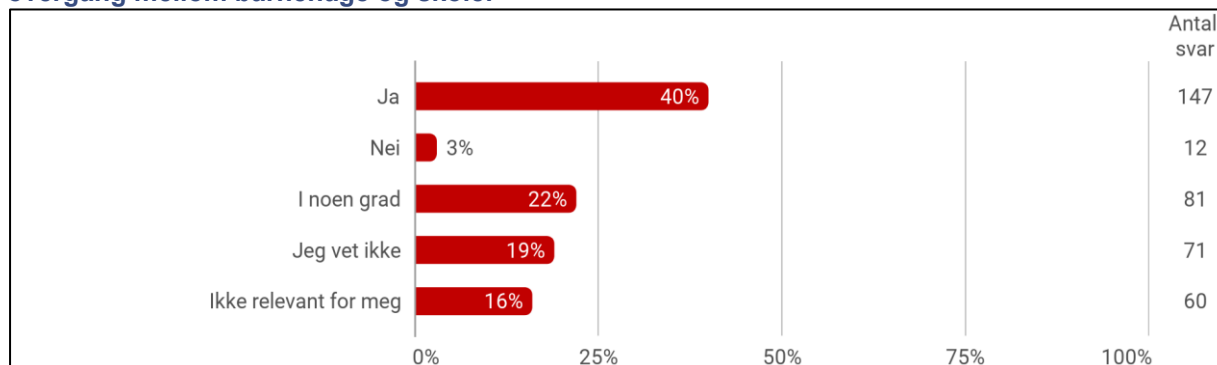
I spørreundersøkelsene har de ansatte i barnehagene og på skolene fått spørsmål om dette med overganger. Blant ansatte i barnehagene, svarer 57% at de opplever at kommunen har gode overganger mellom barnehage og skole. 30% av respondentene svarer «I noen grad».

Skjerm bilde 74: Min opplevelse er at Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barnehage og skole.

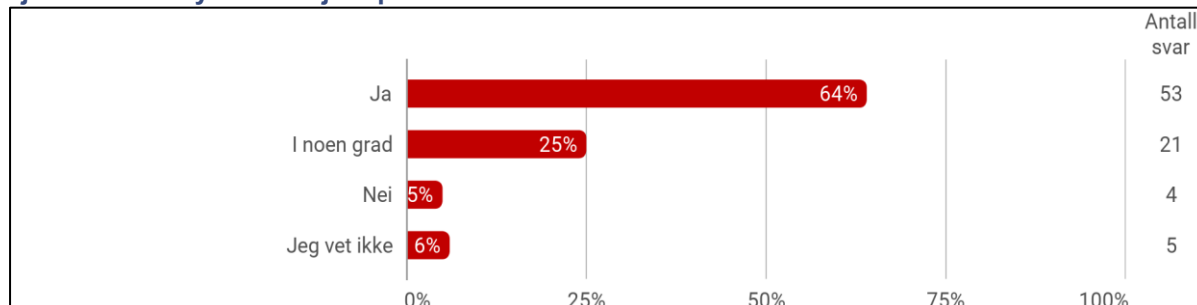
Blant ansatte på skolene (alle ansatte), svarer 40% at kommunen har gode rutiner for overganger mellom barnehager og skoler. 22% svarer «I noen grad».

Skjerm bilde 75: Min opplevelse er at Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barnehage og skole.

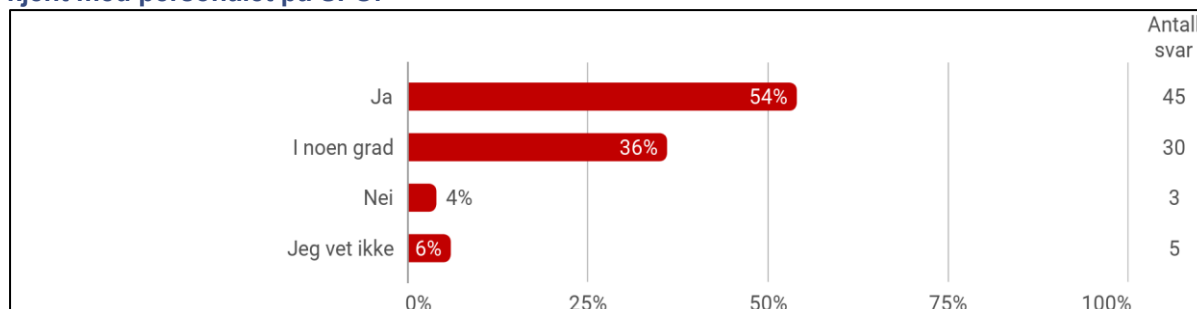
Blant ansatte på skolene, som også har arbeidsoppgaver tilknyttet SFO, svarer 64% at de har rutiner som sikrer at barna blir kjent med det fysiske miljøet på SFO. 25% svarer «I noen grad» på samme spørsmål.

Skjerm bilde 76: I overgangen fra barnehage til skole, har vi rutiner som sikrer at barna blir kjent med det fysiske miljøet på SFO.

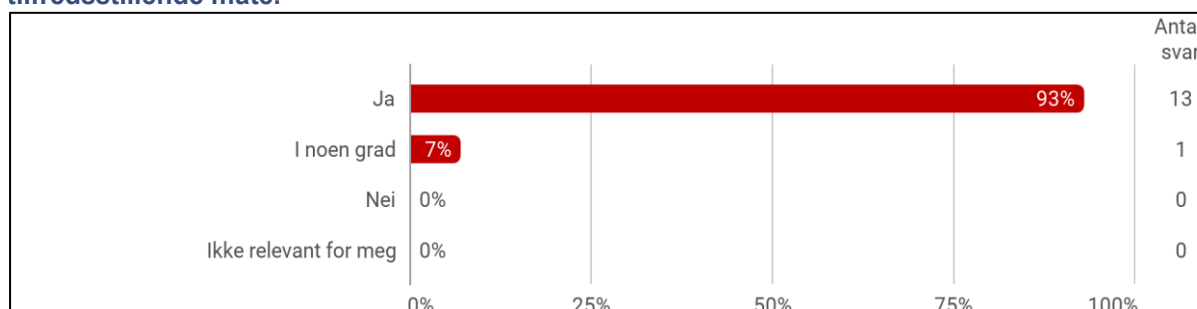
54% av de ansatte på SFO svarer videre at de har rutiner som sikrer at barna blir kjent med personalet på SFO. Her svarer 36% «I noen grad».

Skjerm bilde 77: I overgangen fra barnehage til skole, har vi rutiner som sikrer at barna blir kjent med personalet på SFO.

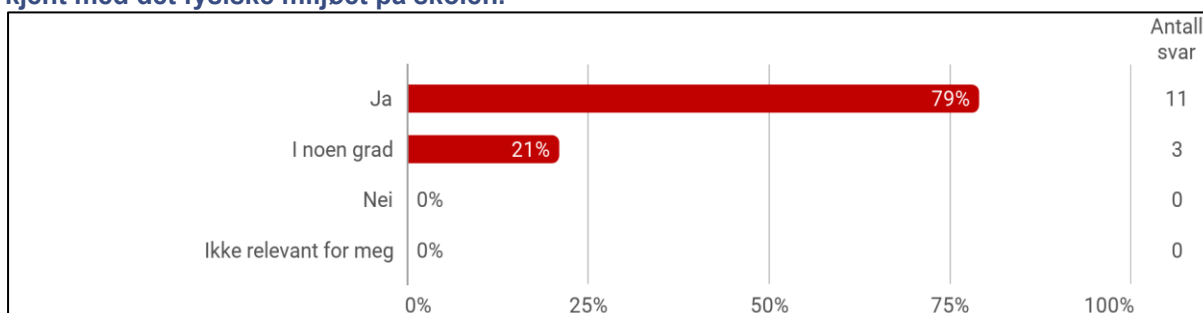
Blant skolens rektorer svarer 13 av 14 rektorer at deres opplevelse er at overgangen fra barnehage til skole fungerer på en tilfredsstillende måte.

Skjerm bilde 78: Min opplevelse er at overgangen fra barnehage til skole fungerer på en tilfredsstillende måte.

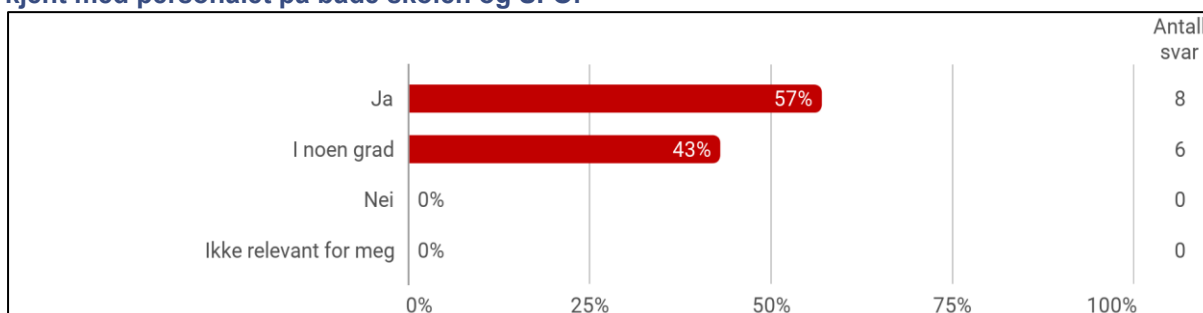
Videre svarer 11 av 14 rektorer at de i overgangen mellom barnehage og skole, har rutiner som sikrer at barna blir kjent med det fysiske miljøet på skolen.

Skjermbilde 79: I overgangen mellom barnehage og skole har vi rutiner som sikrer at barna blir kjent med det fysiske miljøet på skolen.

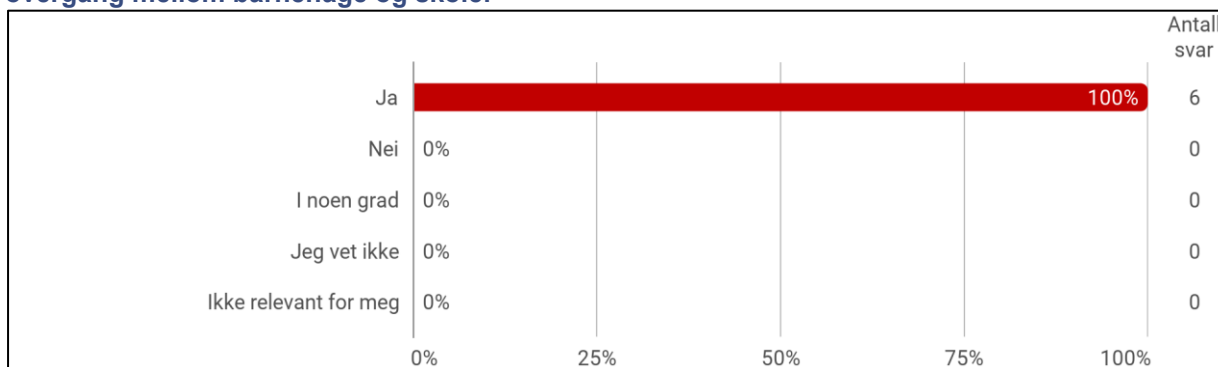
Åtte av seks rektorer sier til sist at de i overgangen mellom barnehage og skole, har rutiner som sikrer at barna blir kjent med personalet på både skolen og SFO.

Skjermbilde 80: I overgangen mellom barnehage og skole har vi rutiner som sikrer at barna blir kjent med personalet på både skolen og SFO.

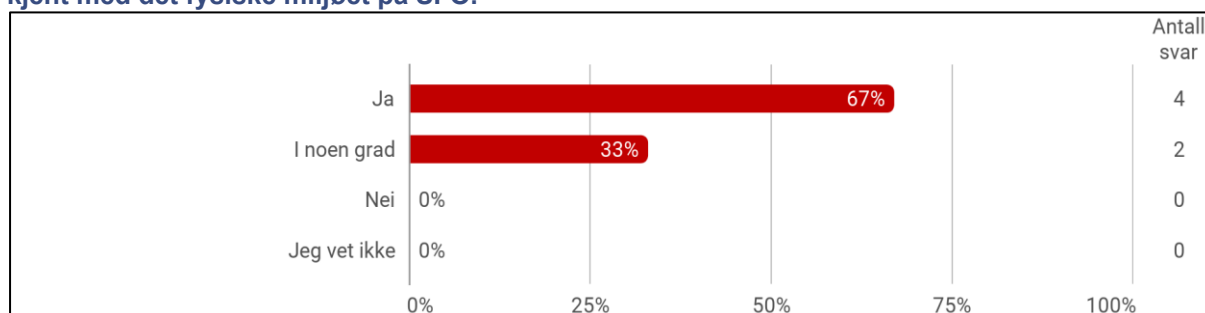

Blant SFO-lederne svarer alle de seks respondentene at Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barnehage og skole. Når det gjelder det å gi barna kjennskap til det fysiske miljøet på SFO, samt personalet på SFO, er svarene noe mer nyanserte.

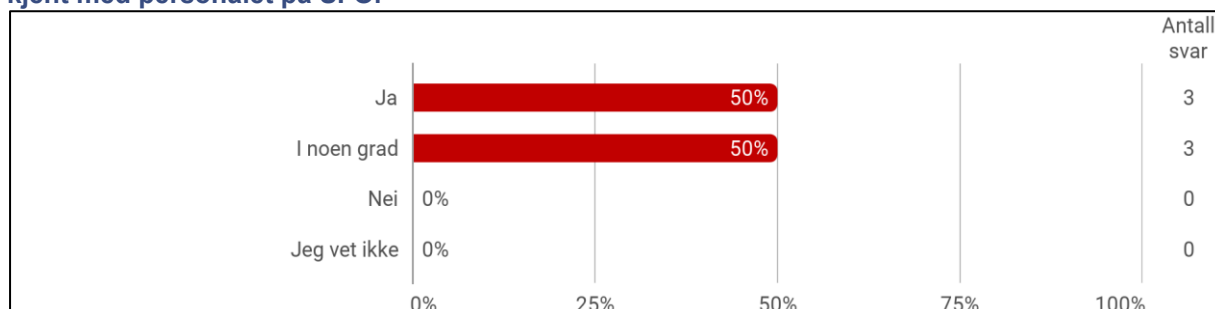
Skjermbilde 81: Min opplevelse er at Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barnehage og skole.

Skjerm bilde 82: I overgangen fra barnehage til skole, har vi rutiner som sikrer at barna blir kjent med det fysiske miljøet på SFO.

Skjerm bilde 83: I overgangen fra barnehage til skole, har vi rutiner som sikrer at barna blir kjent med personalet på SFO.

7.1.2 Revisjonskriterium 2

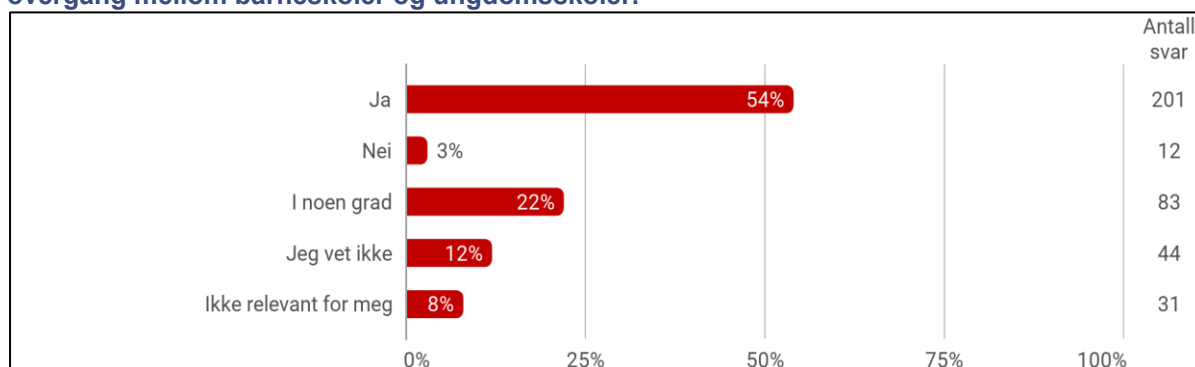
I dette prosjektet er det også formulert et eget revisjonskriterium som omhandler overganger mellom barneskoler og ungdomsskoler. I Arendal kommune er flere skoler organisert med 1.-10.klasse på samme skole. Det vil dermed være ulike behov tilknyttet dette, avhengig av hvilke trinn skolen har.

Kommunalsjefen oppgir at kommunen har en internkontrollrutine i Moava som handler om overgangen mellom barneskole og ungdomsskole. Denne rutinen er knyttet til overgangssamtaler, og det er definert at dette skal gjennomføres innen mars hvert år. Kommunalsjefen sier videre at overganger mellom barneskoler og ungdomsskole ikke har like tydelige krav, som overgangen fra barnehage til skole/SFO. Med utgangspunkt i internkontrollkravet i Moava, sier hun at det finnes krav til samtaler, men det er ikke definert samme krav til dokumentasjon og praksis utover dette. Kommunalsjefens vurdering er at det kan være et potensial for å utvikle en plan også for overgangen til ungdomsskole.

Skolesjefen peker på at overgangen mellom barneskole og ungdomsskole, vil se ulik ut fra skole til skole. Eksempelvis vil planene være ulike mellom skoler som har 1.–10.trinn på én skole, og skoler hvor tre barneskoler sogner til én ungdomsskole. Skolesjefen opplyser derfor om at hver skole skal ha egne rutiner for dette.

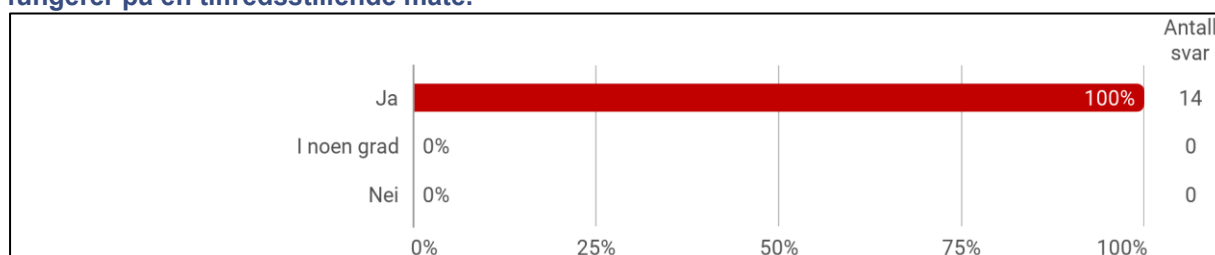
Blant de ansatte på skolene, sier 54% at Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barneskoler og ungdomsskoler. 22% svarer «I noen grad». 3% svarer «Nei» på samme spørsmål (tilsvarer 12 respondenter).

Skjermbilde 84: Min opplevelse er at Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barneskoler og ungdomsskoler.

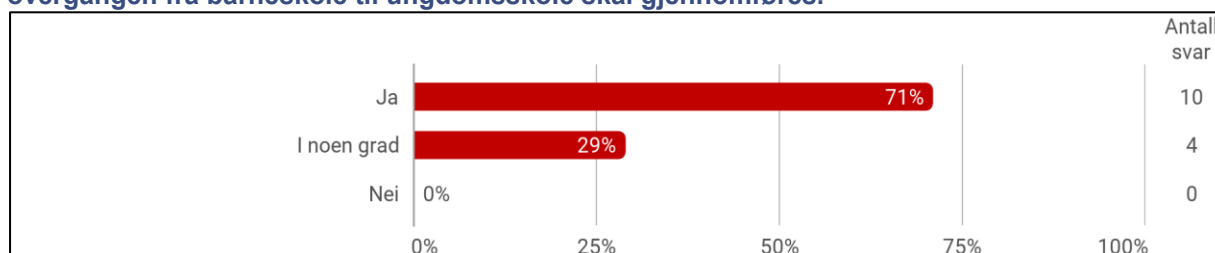

Blant rektorene er alle enige om at overgangen mellom barneskolen og ungdomsskolen fungerer på en tilfredsstillende måte. De er imidlertid noe mer delt på spørsmålet om kommunen har rutiner som gir klare føringer for hvordan overgangen fra barneskole til ungdomsskole skal gjennomføres.

Skjermbilde 85: Min opplevelse er at overgangen mellom barneskolen og ungdomsskolen fungerer på en tilfredsstillende måte.

Skjermbilde 86: Min opplevelse er at kommunen har rutiner som gir klare føringer for hvordan overgangen fra barneskole til ungdomsskole skal gjennomføres.

Informasjonsdeling

7.1.3 Revisjonskriterium 1

Under temaet informasjonsdeling, er det kun definert ett revisjonskriterium og dette er som følger: «Arendal kommune har rutiner som sikrer en god informasjonsflyt mellom skoler og mellom barnehager. Dette gjelder særlig i saker der noen skoler/barnehager har lyktes godt med å løse saker tilknyttet det psykososiale miljøet».

Når det kommer til dette temaet, sier kommunalsjefen at kommunen generelt har systemer som gir oversikt over risikoområder, samt et system som bedre sikrer tilbakereportering, sammenlignet med tidligere systemer. Hun påpeker likevel at systemene er forholdsvis nye, og de dermed krever mer implementeringsarbeidet. Kommunalsjefen sier også at det er en erkjennelse av at kommunen kan bli bedre på å dele de gode historiene og erfaringene om

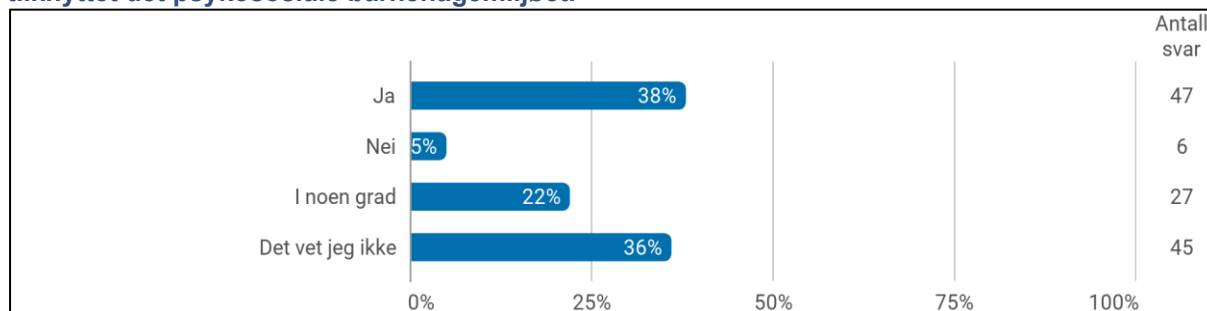
hvordan ulike skoler og barnehager lykkes. Det er imidlertid etablert arenaer hvor det er rom for erfaringsutveksling.

Barnehagesjefen erkjenner også at kommunen kan bli bedre på å dele de gode historiene og erfaringene om hvordan ulike enheter lykkes. Hun sier likevel at veiledning er et fast innslag på ledermøtene. På slike møter presenteres ulike caser, ofte basert på egne erfaringer. På den måten løftes caser, og ledere på ulike enheter kan komme med innspill. Gjennom slike samtaler bygges en felles tilnærming, og den enkelte leder får mer trygghet i egne beslutninger. Dette tar lederne videre med seg tilbake til sin virksomhet, og i arbeidet med veiledning av ansatte og studenter. I tillegg sier barnehagesjef at det er eksempler på at ledere besøker barnehager som har gode praktiske eksempler på hvordan de løser ulike utfordringer.

Skolesjefen opplyser videre om at kommunen arrangerer rektormøter fast omtrent hver tredje uke. I disse møtene diskuteres ulike temaer, og ekstern kompetanse hentes inn etter behov. Et fast tema er et trygt og godt skolemiljø. På disse rektormøtene er det praksis for å trekke ut erfaringer fra ulike skoler om hvordan de lykkes i saker, og dette deles med øvrige skoler. Rektorer selv etterspør arbeid i mindre grupper for å dele kunnskap og overføre praksis til egen skole.

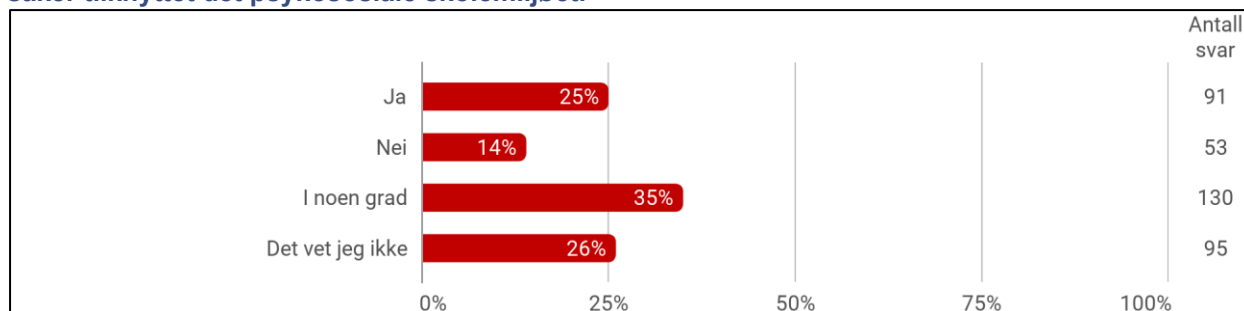
I spørreundersøkelsen sier 38% av de barnehageansatte at Arendal kommune har rutiner som sikrer læring og god informasjonsflyt mellom barnehager i saker der barnehager har lyktes godt med å løse saker tilknyttet det psykososiale barnehagemiljøet. 36% svarer at de ikke vet, mens 22% svarer «I noen grad».

Skjerm bilde 87: Min opplevelse er at Arendal kommune har rutiner som sikrer læring og god informasjonsflyt mellom barnehager i saker der barnehager har lyktes godt med å løse saker tilknyttet det psykososiale barnehagemiljøet.

På samme spørsmål til ansatte på skolene, svarer 25% at de opplever at Arendal kommune har en praksis som sikrer læring og god informasjonsflyt mellom, og innad på skoler, i saker der noen har lyktes godt med å løse saker tilknyttet det psykososiale skolemiljøet. 35% svarer i noen grad, mens 14% (53 respondenter) svarer nei. De resterende respondentene svarer at de ikke vet.

Skjerm bilde 88: Min opplevelse er at Arendal kommune har en praksis som sikrer læring og god informasjonsflyt mellom, og innad på skoler, i saker der noen har lyktes godt med å løse saker tilknyttet det psykososiale skolemiljøet.

Delkonklusjon 4

I dette kapittelet har fokuset vært på de to siste problemstillingene i dette prosjektet. Den første av disse er: «I hvilken grad sørger skolene og barnehagene i Arendal for trygge og gode overganger mellom barnehage og skole og mellom barneskole og ungdomsskole?» Den overordnede konklusjonen på dette spørsmålet er at skolene og barnehagene i Arendal i noen grad sørger for gode overganger mellom barnehage og skole, og barneskole og ungdomsskole.

Når det gjelder overgangen mellom barnehage og skole/SFO, har kommunen utarbeidet en egen plan for dette. Kommunen har også etablert internkontrollrutiner, samt diverse aktiviteter som skal sikre en god overgang. Revisjonen fanger likevel opp at det er et forbedringspotensial knyttet til praksis. I de ulike undersøkelsene viser resultatene at relativt mange ansatte svarer «I noen grad» på mange spørsmål. Det er derfor grunn til å tro at det finnes et forbedringspotensial når det gjelder overgangen fra barnehage til skole/SFO. De områdene som særlig skiller seg ut, er knyttet til rutiner som sikrer at barna blir kjent med personalet på SFO før skolestart, samt rutiner for å sikre at barna blir kjent med det fysiske miljøet på SFO.

Når det gjelder overgangen mellom barneskolen og ungdomsskolen, er ikke dette en overgang som er definert i lovverket med egne krav. Det er fordi barnet i denne overgangen fremdeles vil være en del av grunnskolen. Flere skoler i Arendal har også barne- og ungdomsskole i ett, noe som ikke medfører bytte av skole. Det vil slik sett være ulike behov knyttet til denne overgangen basert på organisering av skolen. Denne revisjonen viser at alle kommunens rektorer opplever at overgangen mellom barneskole og ungdomsskole fungerer godt. Kommunen har også en internkontrollrutine i Moava knyttet til overgangssamtaler. Blant øvrige ansatte er bildet noe mer nyansert. Her sier 54% at Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barneskoler og ungdomsskoler. 22% svarer «I noen grad». 3% svarer «Nei» på samme spørsmål (tilsvarer 12 respondenter). Rektorene svarer også noe mer nyansert på spørsmålet om kommunen har rutiner som gir klare føringer for hvordan overgangen fra barneskole til ungdomsskole skal gjennomføres. På bakgrunn av dette vurderer revisor at det kan være nyttig for kommunen å se på muligheten for å utvikle flere retningslinjer for overgangen mellom barneskole og ungdomsskole, selv om dette ikke er et særskilt krav i lovverket.

Den siste problemstillingen dette prosjektet har søkt å besvare er: «I hvilken grad sikrer Arendal kommune, at man i de saker man lykkes godt med å løse saker som omhandler mobbing og/eller krenkelser, utveksler erfaringer på tvers av skoler og barnehager?» I dette prosjektet finner revisjonen at kommunen har arenaer der rektorer og styrere møter hverandre. Disse arenaene bidrar til informasjonsflyt og erfaringsutvekslinger mellom ulike enheter. Det er likevel lite som tyder på at kommunen har spesifikke rutiner for å løfte de gode historiene. Revisjonens spørreundersøkelse peker også på et forbedringspotensial på dette området. Revisor vurderer dermed at arbeidet med å løfte de gode historiene og skape læringsarenaer kan videreutvikles og systematiseres enda bedre.

Tabell 7: Oversikt over revisors vurderinger

Problemstilling	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
I hvilken grad sørger skolene og barnehagene i Arendal for trygge og gode overganger mellom barnehage og skole og mellom barneskole og ungdomsskole?	Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barnehage og skole. Det skal særlig vektlegges at barna får mulighet til å bli kjent med det fysiske miljøet og personalet på SFO før skolestart. Særlig gjelder dette barn som starter i SFO før sin første skoledag.	Kommunen har en egen plan som retter seg mot denne overgangen. Denne gjelder for alle, men den åpner for lokale tilpasninger. Den sier noe spesifikt om hvordan SFO skal inngå i disse overgangene, men dette er i stor grad formulert som «bør», og ikke noe kommunen pålegger. Kommunen har også flere internkontrollrutiner på dette området, samt diverse aktiviteter som skal sikre en god overgang. Svaret er dermed «ja» med tanke på spørsmålet om kommunen har rutiner. I de ulike undersøkelsene viser resultatene at relativt mange ansatte svarer «I noen grad» på nesten alle spørsmål. Det er derfor grunn til å tro at det finnes et forbedringspotensial når det gjelder overgangen fra barnehage til skole/SFO. Dette gjelder særlig å ha rutiner som sikrer at barna blir kjent med personalet på SFO før skolestart, men også rutiner for å sikre at barna blir kjent med det fysiske miljøet på SFO.	Delvis oppfylt På den ene siden har kommunen etablert rutiner. Revisjonen fanger likevel opp at det er forbedringspotensial knyttet til praksis. Revisor vurderer derfor at kommunen kan bli bedre på å sikre at barn blir godt kjent med både personalet og det fysiske miljøet på SFO, i overgangen fra barnehage til skole.
	Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barneskolen og ungdomsskolen (dette er ikke definert i lovverket).	Kommunen har en internkontrollrutine i Moava som omhandler overgangen mellom barneskole og ungdomsskole. Denne rutinen er knyttet til overgangssamtaler. Skolesjefen oppgir at kommunens skoler vil ha egne og ulike planer for overgangen mellom barneskole og ungdomsskolen, alt etter hvilke behov den enkelte skole har. Revisjonen har for øvrig ikke undersøkt disse planene for hver enkelt skole.	Delvis oppfylt Kommunen har bare én fast rutine knyttet til dette. Det er likevel slik at flere skoler i Arendal har barne- og ungdomsskole i ett, noe som vil gi ulike skoler, ulike behov knyttet til denne overgangen. Kommunen oppgir derfor selv at hver skole har sine egne

Problemstilling	Revisjons-kriterier	Kommentar	Revisors vurdering
		Revisjonen viser videre at alle kommunens rektorer opplever at overgangen mellom barneskole og ungdomsskole fungerer godt. Blant øvrige ansatte er bildet mer nyansert. Her sier 54% at Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barneskoler og ungdomsskoler. 22% svarer «I noen grad». 3% svarer «Nei» på samme spørsmål (tilsvarer 12 respondenter). Rektorene svarer også noe mer nyansert på spørsmålet om kommunen har rutiner som gir klare føringer for hvordan overgangen fra barneskole til ungdomsskole skal gjennomføres. Loven presisere ikke konkrete krav til overgangen mellom barneskole og ungdomsskole. Likevel gjelder generelle plikter for kommunen om et trygt og godt skolemiljø og tilpasset opplæring, samt prinsippet om barnets beste.	planer og rutiner for denne overgangen. Revisor vurderer likevel at kommunen kan se på muligheten for å utvikle flere felles retningslinjer for overgangen mellom barneskole og ungdomsskole, selv om dette ikke er et særskilt krav i lovverket og selv om behovet vil variere noe fra skole til skole.
I hvilken grad sikrer Arendal kommune, at man i de saker man lykkes godt med å løse saker som omhandler mobbing og/eller krenkelser, utveksler erfaringer på tvers av skoler og barnehager?	Arendal kommune har rutiner som sikrer en god informasjonsflyt mellom skoler og mellom barnehager. Dette gjelder særlig i saker der noen skoler/barnehager har lyktes godt med å løse saker tilknyttet det psykososiale miljøet.	Kommunen har arenaer der rektorer og styrere møter hverandre. Disse arenaene bidrar til informasjonsflyt og erfaringsutvekslinger. Det er likevel lite som tyder på at kommunen har spesifikke rutiner for å løfte de gode historiene. Revisors vurdering er videre at spørreundersøkelsene peker på et forbedringspotensial på dette området.	Delvis Revisor vurderer at arbeidet med å løfte de gode historiene og skape læringsarenaer kan videreutvikles og systematiseres enda bedre. Dette er for øvrig ikke et lovfestet krav til kommunen.

Del 3: Konklusjoner og anbefalinger

I denne delen av rapporten gir revisjonen sine endelige konklusjoner på de overordnende problemstillingene, samt konkrete anbefalinger til Arendal kommune.

8 Helhetlig analyse og endelige konklusjoner

I denne forvaltningsrevisjonsrapporten har revisjonen søkt svar på tre overordnede problemstillinger. Disse er som følger:

- I hvilken grad ivaretar skolene og barnehagene i Arendal aktivitetsplikten?
- I hvilken grad sørger skolene og barnehagene i Arendal for trygge og gode overganger mellom barnehage og skole, og mellom barneskole og ungdomsskole?
- I hvilken grad sikrer Arendal kommune, at man i de saker man lykkes godt med å løse saker som omhandler mobbing og/eller krenkelser, utveksler erfaringer på tvers av skoler og barnehager?

I de følgende avsnittene diskuteres hver problemstilling med utgangspunkt i de presenterte dataene og vurderingene som ble gjort i Del 2 av rapporten. På bakgrunn av denne diskusjonen, blir det gitt en konklusjon på de overordnende problemstillingene. I kapittel 9 presenteres deretter revisjonens endelige anbefalinger til kommunen.

Problemstilling 1

Den første problemstillingen stiller spørsmålet i hvilken grad skolene og barnehagene i Arendal ivaretar aktivitetsplikten. Til denne problemstillingen er det formulert fire underspørsmål, som blir adressert i de følgende avsnittene.

8.1.1 Underspørsmål 1

Det første underspørsmålet omhandler hvordan Arendal kommune arbeider for at alle ansatte skal ha tilstrekkelig forståelse omkring sitt ansvar og plikter når det kommer til å ta en aktiv del av arbeidet med å sikre et trygt og godt skole- og barnehagemiljø. Revisor forstår spørsmålet som en vurdering av om kommunen har etablert tiltak som sikrer at ansatte i skoler og barnehager kjenner til og etterlever sitt ansvar på dette området. Den overordnede konklusjonen på dette spørsmålet, er at Arendal kommune i noen grad har etablert tiltak som sikrer at ansatte i skoler og barnehager kjenner til og etterlever sitt ansvar på dette området.

Dette spørsmålet har vært besvart gjennom en rekke revisjonskriterier og i revisors vurderinger av disse, kommer det frem et nyansert bilde. På den ene siden har kommunen etablert planer, rutiner og et internkontrollsystem som skal sikre at alle ansatte forstår sitt ansvar. På den andre siden fanger revisjonen opp at dette ikke nødvendigvis sikrer tilstrekkelig god praksis blant alle ansatte. Det er derfor mulig å konkludere med at det fremdeles er et forbedringspotensial i forhold til å implementere de rutinene og systemene kommunen har.

Videre oppgir de fleste ansatte (77% i både barnehager og skoler), at mobbesaker blir håndtert på en tilstrekkelig måte. De fleste ansatte opplever også at de er trygge på hva de

skal gjøre i slike situasjoner. På samme tid oppgir flere ansatte at de er usikre på blant annet plikten til å gripe inn. På skolene er det også kun 60% av de ansatte som sier at de opplever at Arendal kommune arbeider godt for å sikre at ansatte har tilstrekkelig forståelse av sitt ansvar og sine plikter for det psykososiale skolemiljøet. Dette er etter revisors vurdering et for lavt tall. For ansatte i barnehagene er dette tallet 83%.

På noen parameter scorer barnehagene noe bedre enn skolene. Dette reflekteres også i foreldre-undersøkelsen der 91% av respondentene oppgir at de er fornøyde med det generelle arbeidet barnehagen gjør for å sikre barna et trygt barnehagemiljø. Blant foreldre med barn i barnehagene svarer også 91% av respondentene at de er trygge på at barnehagens styrer gjør det hun eller han skal for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø, mens 94% svarer at de er trygge på at de øvrige ansatte følger opp dette.

På skolene svarer 73% av respondentene i foreldreundersøkelsen at de er fornøyde med det arbeidet skolen gjør for å sikre barna et trygt skolemiljø. Videre svarer 75% av respondentene at de føler seg trygge på at rektor gjør det han eller hun skal for å fremme et trygt og godt skolemiljø, mens 79% føler seg trygge på at lærere og andre ansatte gjør det de skal i forhold til dette.

Revisors samlede konklusjon er dermed at Arendal kommune i noen grad har etablert tiltak som sikrer at ansatte i skoler og barnehager kjenner og etterlever sitt ansvar på dette området. Denne konklusjonen er basert på at de fleste revisjonskriterier kun delvis oppfylles, og det er rom for forbedringer. Det er relevant å påpeke at barnehagene jevnt over scorer bedre enn skolene, men det er rom for forbedring også i barnehagene. Revisjonen anbefaler derfor kommunen å fortsette arbeidet med å etablere tiltak som sikrer at ansatte i skoler og barnehager kjenner og etterlever sitt ansvar på dette området.

8.1.2 Underspørsmål 2

Som et ledd i denne undersøkelsen, har revisjonen sett nærmere på SFO og arbeidet som gjøres både av og for SFO-ansatte, inn mot det psykososiale skolemiljøet. Det spørsmålet som er belyst spør: *«I hvilken grad sikres ansatte i SFO den samme kompetansen som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø?»*.

På bakgrunn av denne gjennomgangen finnes det nyanser i kommunens arbeid på dette området. På den ene siden inkluderer kommunen ansatte på SFO i sine internkontrollrutiner, og i relevant planverk. Både rektorer og SFO-ledere er også enige om at de har rutiner som gjør at de jobber sammen for å sikre et trygt og godt skolemiljø, og de ansatte sier selv at de opplever å ha den kompetansen de trenger for å sikre et trygt og godt skolemiljø.

På den andre siden er det mulig å argumentere for at skolene på et generelt grunnlag bør rette større fokus på skolens rutiner for å sikre kompetanse for ansatte på SFO. Dette er basert på sprikende svar fra SFO-ansatte selv på spørsmål om skolen legger til rette for at SFO kan være en lærende organisasjon, samt spørsmål om skolen legger til rette for at ansatte på SFO kan reflektere over faglige og etiske spørsmål i tilknytning til rammeplanens verdier og innhold. Til sist opplever ikke mer enn 48% av respondenter med tilknytning til SFO, at SFO-ansatte inkluderes i diskusjoner tilknyttet det psykososiale skolemiljøet, og ikke

mer enn 63% av de aktuelle respondentene svarer at det er god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO.

Blant foreldre tyder undersøkelsen på at flere jevnt over er noe mer kritiske til hvordan SFO håndterer situasjoner i det psykososiale miljøet, sammenlignet med håndteringen av slike situasjoner i skoletiden. Revisjonen konkluderer derfor med at kommunen i noen grad sikrer ansatte i SFO den samme kompetansen som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø, men at dette arbeidet kan styrkes. I tråd med dette sier konklusjonen fra forvaltningsrevisjonen fra 2018, at skolenes sikring av kompetanse er tilfredsstillende når det gjelder lærere. Revisjonen mente likevel at det foreligger et forbedringspotensial blant skolene knyttet til kompetansesikring blant øvrig personell på skolen. Revisjonen anbefaler derfor at dette arbeidet fortsetter.

8.1.3 Underspørsmål 3

I sin bestilling inkluderte kontrollutvalget spørsmål knyttet til en revisjon gjennomført i 2018. I tråd med dette har revisjonen undersøkt i hvilken grad Arendal kommune har fulgt opp revisjonens anbefaling knyttet til beredskapsteamets mandat og ressursbehov. Revisor vurderer at kommunen i noen grad har fulgt opp disse anbefalingene. Revisjonen har dermed svart ut bestillingen fra kontrollutvalget. Det er likevel viktig å påpeke at kommunen nå har vedtatt å endre sin teamstruktur, og eventuelle videre undersøkelser knyttet til dette, må derfor omhandle kommunens nye innsatsteam.

De innsamlede dataene viser at kommunen har hatt en gjennomgang av beredskapsteamet, men den har ikke rettet seg spesifikt opp mot å vurdere mandatet i forhold til det å komme tidligere inn i saker, noe som var fokus i revisjonen fra 2018. De vurderingene kommunen har gjort ble også gjennomført på et tidspunkt der kommunen hadde et mobbeombud, noe kommunen kun hadde i ett og et halvt år. I faktasjekken fremkommer det for øvrig at kommunen nettopp har vedtatt en ny teamstruktur i oppvekst og utdanning. I den nye strukturen faller beredskapsteamet bort som eget team, og det inngår heller i kommunens nye innsatsteam. I så måte har kommunen hatt en gjennomgang av beredskapsteamet sett opp mot andre team i kommunen, men revisjonen har ikke hatt mulighet til å evaluere prosessen som har ledet til endringene. Siden vedtaket allerede er gjort og vil bli implementert fra høsten 2026, anbefaler revisjonen kommunen å definere tiltak som sikrer at det nye teamet får de rammevilkårene det trenger for å oppfylle sitt mandat, og at kommunen evaluerer teamets arbeid i tråd med intensjonen (én gang hvert år).

Revisjonens undersøkelser viser også at over halvparten av foreldre oppgir at de ikke har visst om at kommunen har et beredskapsteam. Dette anser revisjonen som en stor utfordring, særlig siden ønsket har vært at beredskapsteamet skulle kunne komme tidlig inn i saker. Revisor vurderer at kommunen vil kunne ha samme utfordring med det nye innsatsteamet. Revisor anbefaler derfor kommunen å vurdere tiltak som vil gjøre det nye innsatsteamet godt kjent i kommunen.

8.1.4 Underspørsmål 4

Revisjonen har også fått i oppdrag å vurdere i hvilken grad Arendal kommune har fulgt opp revisjonens anbefaling fra 2018, knyttet til aktivitetsplaner, særlig beskrivelse av tiltak og rutine for evaluering og videreføring av tiltak. Konklusjonen her er at kommunen ikke har fulgt opp dette i tilstrekkelig grad. Dette er særlig basert på at det fremdeles er variasjon i

forhold til hvilke maler som brukes, og hvordan malene brukes, av kommunens skoler og barnehager. Over tid kan dette i verste fall bidra til at konkrete saker ikke blir fulgt opp i tråd med lovverket. Det er likevel viktig å understreke at kommunen har maler som skolene og barnehagene skal bruke, og disse malene samstemmer med lovkrav til hva planene skal inneholde. Men i praksis anvendes altså ikke disse malene av alle, og de anvendes heller ikke nødvendigvis likt.

I tråd med revisjonen fra 2018, finner også denne revisjonen at det i flere planer er uklart hva som er bestemt etter en evaluering. Noen planer sier eksplisitt at de er avsluttet, og de oppgir hvorfor. Mens de fleste planene sier lite eller ingenting om dette. I lovverket er kravet at aktivitetsplanene skal inneholde et punkt om *når* tiltak skal evalueres. Revisors vurdering er likevel at mer informasjon om evalueringer, vil bidra å sikre at kommunen oppfyller dokumentasjonskravet i opplæringsloven: «*Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til andre ledd, i den forma og det omfanget som er nødvendig.*» Dette vil også gjøre det enklere følge tråden i en sak for de som skal sette seg inn i aktuelle planer. Dette kan for eksempel være særlig aktuelt i saker som videreføres fra ett skoleår til et annet, der en elev får nye lærere.

På bakgrunn av dette anbefaler revisjonen kommunen å sikre at alle kommunens skoler og barnehager bruker de malene kommunen har laget. Revisor anbefaler også kommunen å vurdere tiltak som sikrer at aktivitetsplanene anvendes på samme måte, også med tanke på dokumentasjon av evalueringer som er gjennomført. Kommunen kan videre vurdere om de ønsker å inkludere et punkt om undersøkelsesfasen i barnehagen sin mal.

8.1.5 Problemstilling 1: vurdering og konklusjon

Den første problemstillingen stiller spørsmål om skolene og barnehagene i Arendal kommune ivaretar aktivitetsplikten. Den overordnende konklusjonen på dette spørsmålet er at skolene og barnehagene i Arendal i noen grad ivaretar aktivitetsplikten. I de følgende avsnittene begrunnes denne konklusjonen videre.

Arendal kommune har utarbeidet og etablert planer, rutiner og et internkontrollsystem som skal sikre at skolene og barnehagene ivaretar aktivitetsplikten. Et viktig element i dette, er at kommunen har utviklet gode maler for aktivitetsplaner, både for barnehagene og for skolene. Disse malene dekker kravene til den skriftlige planen for en aktuell sak, slik dette er definert i lovverket. Kommunen signaliserer også en forventning om at alle ansatte skal anvende disse malene. Utfordringen er likevel at ikke alle skoler og barnehager bruker disse malene, og de anvendes heller ikke nødvendigvis på samme måte. Dette tyder på at kommunen for det første må jobbe videre for å sikre at alle barnehager og skoler bruker kommunens maler. For det andre viser revisjonen at kommunen også med fordel kan videreutvikle en felles praksis for hvordan malene skal anvendes.

Revisjonens undersøkelser viser videre at over 90% av respondentene i ansattundersøkelsene (både ansatte i barnehagene og på skolene) bekrefter at de føler seg trygge på hva de skal gjøre dersom de får mistanke om, eller kjennskap til, at et barn ikke har et trygt og godt psykososialt miljø. I Arendal Eiendom svarer 77% «Ja» på samme spørsmål. På samme tid uttrykker flere ansatte at de ikke opplever at Arendal kommune arbeider godt for å sikre at ansatte har tilstrekkelig forståelse av sitt ansvar og sine plikter

tilknyttet aktivitetsplikten. I Arendal eiendom kommer dette tydeligst frem på spørsmålet: «Jeg opplever at jeg har fått tilstrekkelig informasjon om min plikt til (om mulig) å gripe inn dersom et barn blir utsatt for krenkelser som utestengning, mobbing, vold, diskriminering og trakassering». Her svarer kun 58% «Ja», mens 10 personer svarer «Nei» (19%). De resterende svarer at de har fått informasjon om dette, men at de gjerne skulle hatt mer.

Blant foreldre med barn på skolene, oppgir 39% av respondentene å ha erfaring med mobbe- eller skolemiljøutfordringer. Av disse foreldrene svarer henholdsvis 49% at de er fornøyde med skolens håndtering, 33% svarer at de er delvis fornøyde, mens 18% (tilsvarer 182 foreldre) svarer at de ikke er fornøyde med hvordan saken de tenker på ble håndtert av skolen. Av foreldre med erfaring fra aktuelle saker, er det dermed mindre enn halvparten av disse, som er fornøyd med skolens håndtering. Av de 18% foreldre som ikke er fornøyde, peker de på ulike årsaker til at de mener sakene de tenker på ikke ble godt håndtert. De tre faktorene flertallet peker på er:

- Lærere og andre ansatte på skolene ikke tok tak i saken slik de burde.
- Rektor ikke tok tak i saken slik vedkommende burde.
- Selv om tiltak ble satt i gang, så ble de ikke fulgt opp i tilstrekkelig grad.

Tallene for barnehagene er vesentlig bedre, men i barnehagene er det også vesentlig færre saker. Funnene i denne undersøkelsen kan likevel tyde på at foreldre jevnt over er mer fornøyd med barnehagene, sammenlignet med skolene.

Denne undersøkelsen peker også på et forbedringspotensial på SFO. Under halvparten (48%) av ansatte på SFO opplever at SFO-ansatte inkluderes i diskusjoner tilknyttet det psykososiale skolemiljøet, og ikke mer enn 63% av de aktuelle respondentene svarer at det er god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene i SFO. Undersøkelsen viser samtidig at rektorer og SFO-ledere ser dette annerledes enn øvrige ansatte sett under ett. På ledernivå er dermed opplevelsen at samarbeidet mellom skole og SFO er godt. Videre svarer SFO-lederne at de opplever at SFO-ansatte inkluderes tilstrekkelig i diskusjoner tilknyttet skolemiljøet, samt at det er god sammenheng mellom skolens ordensreglement og regler på SFO. Til sammen kan dette tyde på at det er avstand mellom ansatte på ulike nivåer i forhold til hvordan de opplever skolens helhetlige arbeid med det psykososiale skolemiljøet.

Denne revisjonen viser også at kommunen har en utfordring med å nå ut til kommunens innbyggere med nyttig informasjon. Under halvparten av foreldrene i foreldreundersøkelsene har visst om at kommunen har hatt et beredskapsteam mot mobbing. Dette kan også forklare hvorfor teamet har hatt relativt få saker inne til behandling. Nå har for øvrig kommunen gjennomført en omorganisering der beredskapsteamet vil inngå i kommunens nye innsatsteam. Det betyr at beredskapsteamet som eget team, vil opphøre å eksistere. Dette innebærer videre at vurderinger av beredskapsteamet ikke lenger vil være relevant. Det nye innsatsteamet vil inngå i kommunens systematiske arbeid med psykososialt barnehage- og skolemiljø. Siden dette er et helt nytt team, kan det ikke evalueres på nåværende tidspunkt.

Problemstilling 2

Den andre problemstillingen denne revisjonen har undersøkt er i hvilken grad skolene og barnehagene i Arendal sørger for trygge og gode overganger mellom barnehage og skole, og mellom barneskole og ungdomsskole. Den overordnende konklusjonen på dette spørsmålet er at Arendal kommune i noen grad sørger for trygge og gode overganger.

Når det gjelder overgangen mellom barnehage og skole/SFO, har kommunen utarbeidet en egen plan for dette. Kommunen har også etablert internkontrollrutiner, samt diverse aktiviteter som skal sikre en god overgang. Revisjonen fanger likevel opp at det er et forbedringspotensial knyttet til praksis. I de ulike undersøkelsene viser resultatene at relativt mange ansatte svarer «*I noen grad*» på mange spørsmål. Det er derfor grunn til å tro at de ansatte selv mener det finnes et forbedringspotensial når det gjelder overgangen fra barnehage til skole/SFO. Mer spesifikt peker revisjonens undersøkelser på et forbedringspotensial knyttet til rutiner som sikrer at barna blir kjent med personalet på SFO før skolestart, samt rutiner for å sikre at barna blir kjent med det fysiske miljøet på SFO.

Når det gjelder overgangen mellom barneskolen og ungdomsskolen, er ikke dette en overgang som er definert i lovverket med egne krav. Det er fordi barnet i denne overgangen fremdeles vil være en del av grunnskolen. Kommunen er likevel forpliktet på generelle prinsipper som et trygt og godt skolemiljø, tilpasset opplæring (opplæringsloven § 11-1) og prinsippet om barnets beste (opplæringsloven § 10-1).

Flere skoler i Arendal har barne- og ungdomsskole i ett, noe som vil gi ulike skoler, ulike behov knyttet til denne overgangen. Skolesjefen oppgir derfor at kommunens skoler, vil ha egne og ulike planer for overgangen mellom barneskole og ungdomsskolen, alt etter hvilke behov den enkelte skole har. Revisjonen har for øvrig ikke undersøkt disse planene for hver enkelt skole. Denne revisjonen viser videre at alle kommunens rektorer opplever at overgangen mellom barneskole og ungdomsskole fungerer godt. Kommunen har også en internkontrollrutine i Moava knyttet til overgangssamtaler. Blant øvrige ansatte er bildet noe mer nyansert. Her sier 54% at Arendal kommune har rutiner som sikrer en god overgang mellom barneskoler og ungdomsskoler. 22% svarer «*I noen grad*». 3% svarer «*Nei*» på samme spørsmål (tilsvarer 12 respondenter).³³ Rektorene svarer også noe mer nyansert på spørsmålet om kommunen har rutiner som gir klare føringer for hvordan overgangen fra barneskole til ungdomsskole skal gjennomføres.

På bakgrunn av dette anbefaler revisor kommunen å se på muligheten for å utvikle flere felles retningslinjer for overgangen mellom barneskole og ungdomsskole, selv om dette ikke er et særskilt krav i lovverket og behovet vil variere fra skole til skole.

Problemstilling 3

Den siste problemstillingen dette prosjektet har søkt å besvare er: «*I hvilken grad sikrer Arendal kommune, at man i de saker man lykkes godt med å løse saker som omhandler mobbing og/eller krenkelser, utveksler erfaringer på tvers av skoler og barnehager?*» Den overordnende konklusjonen på dette spørsmålet er også «*i noen grad*».

³³ De øvrige respondentene svarer enten at de ikke vet noe om dette, eller at spørsmålet ikke er relevant.

Til denne problemstillingen ble det formulert ett revisjonskriterium der målet er å fange opp om Arendal kommune har rutiner som sikrer en god informasjonsflyt mellom skoler og mellom barnehager. Revisjonskriterier presiserer videre at dette særlig skal gjelde i saker der noen skoler og barnehager har lyktes godt med å løse saker tilknyttet det psykososiale miljøet.

I revisjonens intervjuer kommer det frem at kommunen har et system som skal sikre tilbakerapportering. Systemet er likevel relativt nytt, og det er derfor ikke fullt ut implementert. Kommunen har også ledermøter, både for styrere i barnehagene og for rektorer, og disse arenaene brukes for informasjons- og erfaringsutveksling. Skolesjefen presiserer at et trygt og godt skolemiljø er fast tema på rektormøtene, og at dette inkluderer erfaringer når skoler lykkes med dette arbeidet. Det er likevel slik at revisjonens undersøkelser tyder på at kommunen har et forbedringspotensial på dette området. Dette kommer særlig tydelig frem i kommunens spørreundersøkelser til de ansatte. Blant barnehageansatte svarer kun 38% av respondentene at Arendal kommune har rutiner som sikrer læring og god informasjonsflyt mellom barnehager i saker der barnehager har lyktes godt med å løse saker tilknyttet det psykososiale barnehagemiljøet.³⁴ På skolene svarer kun 25% av de ansatte at de opplever at Arendal kommune har en praksis som sikrer læring og god informasjonsflyt mellom, og innad på skoler, i saker der noen har lyktes godt med å løse saker tilknyttet det psykososiale skolemiljøet.³⁵

På bakgrunn av dette, vurderer revisor at kommunen kan styrke skoler og barnehagers arbeidet i å dele erfaringer, særlig erfaringer der skoler og barnehager lykkes med å løse utfordringer i det psykososiale miljøet. Resultatene fra denne undersøkelsen peker også i retning av at de erfaringene som deles på ledernivå, ikke nødvendigvis videreformidles til øvrige ansatte. Revisor anbefaler derfor kommunen å styrke arbeidet med å løfte de gode historiene og skape arenaer for læring og erfaringsutveksling som inkluderer alle ansatte på kommunens skoler og barnehager. En slik praksis er ikke konkret beskrevet i lovverket, men det må sees i sammenheng med kommunens overordnede ansvar for både barnets beste og det psykososiale miljøet på kommunens skoler og barnehager.

³⁴ 36% svarer videre at de ikke vet, mens 22% svarer «I noen grad».

³⁵ 35% svarer i noen grad, mens 14% (53 respondenter) svarer nei. De resterende svarer at de ikke vet.

9 anbefalinger

På bakgrunn av denne forvaltningsrevisjonen om psykososialt barnehage- og skolemiljø i Arendal kommune, gir revisjonen følgende anbefalinger til kommunen:

1. Revisjonen anbefaler kommunen å videreføre arbeidet med å etablere tiltak som sikrer at ansatte i skoler og barnehager kjenner til og etterlever sitt ansvar for det psykososiale barnehage- og skolemiljøet. Inkludert ansatte i Arendal Eiendom.
2. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak for å sikre ansatte på SFO den samme kompetansen som øvrige ansatte når det kommer til det systematiske arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø.
3. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak som vil gjøre det nye innsatsteamet godt kjent i kommunen.
4. Revisjonen anbefaler kommunen å sikre at alle kommunens skoler og barnehager bruker malene for aktivitetsplaner som kommunen har laget.
5. Revisor anbefaler kommunen å vurdere tiltak som sikrer at kommunens aktivitetsplaner anvendes på samme måte.
6. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere om barnehagenes mal for aktivitetsplaner skal inkludere et punkt om undersøkelsesfasen.
7. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak som bedre sikrer at planen for overgang mellom barnehage og skole, følges opp i praksis.
8. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak som kan bidra til en god overgang mellom barneskole og ungdomsskole.
9. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak som sikrer at det er god sammenheng mellom skolens ordensreglement og reglene på SFO, samt at ordensreglementet praktiseres i tråd med intensjonen blant ansatte på både skolen og på SFO.
10. Revisjonen anbefaler kommunen å vurdere tiltak som sikrer at barn som skal begynne på skolen, i tilstrekkelig grad blir kjent med personalet på SFO og det fysiske miljøet på SFO, før skolestart.
11. Revisjonene anbefaler kommunen å vurdere tiltak som kan styrke arbeidet med å løfte de gode historiene og skape arenaer for læring og erfaringsutveksling mellom ulike skoler og ulike barnehager. Revisor anbefaler at tiltakene sikrer at denne læringen ikke bare skjer på ledernivå.

Del 4

I denne delen presenteres kommunedirektørens uttalelse samt revisjonens litteraturliste.

10 Kommunedirektørens uttalelse

Kommunedirektørens høringsuttalelse – Forvaltningsrevisjonsrapport om psykososialt miljø i barnehager og skoler i Arendal kommune.

Kommunedirektøren har gjennomgått forvaltningsrevisjonsrapporten om psykososialt miljø i barnehager og skoler i Arendal kommune. Rapporten gir et grundig bilde av kommunens arbeid og peker på både styrker og forbedringsområder.

Kommunedirektøren takker for det omfattende arbeidet som er lagt ned av revisjonen, og anerkjenner viktigheten av temaet for barn og unges trivsel, utvikling og læring.

Vurdering av hovedfunn

Rapporten viser at kommunen har etablert gode planer og rutiner for å sikre et trygt og godt miljø for barn og elever. Samtidig fremgår det at implementeringen av disse rutinene ikke er tilstrekkelig systematisk på tvers av enheter. Det er særlig behov for å styrke:

- Opplæring og informasjon til ansatte om aktivitetsplikten og dokumentasjon av tiltak.
- Kompetanse og inkludering av SFO-ansatte i det psykososiale arbeidet.
- Rutiner for overganger, spesielt for å gjøre barna kjent med SFO før skolestart.
- Bruk av aktivitetsplaner og dokumentasjon.
- Synliggjøring av det nye innsatsteamet.
- Erfaringsdeling og læringsarenaer på tvers av enheter.

Oppfølging

Kommunedirektøren vil følge opp revisjonens anbefalinger gjennom en konkret handlingsplan, med vekt på:

- Systematisk opplæring og informasjon til alle ansatte.
- Tiltak for å styrke SFO-ansattes kompetanse og inkludering.
- Bedre rutiner for overganger, særlig til SFO.
- Ensartet bruk av maler og dokumentasjon.
- Synliggjøring og evaluering av innsatsteamet.
- Arenaer for erfaringsdeling på tvers av enheter.

Kommunedirektøren takker for rapporten og vil arbeide videre for å sikre et trygt og godt psykososialt miljø for alle barn og elever i Arendal kommune.

11 Litteraturliste

- Arendal kommune. Beredskapsteam mot mobbing for barn og ungdom i Arendal. [infobrosjyre beredskapsteam mot mobbing for barn og ungdom i arendal.pdf](#)
- Arendal kommune (2026). Plan for overgang fra barnehage til skole og SFO. [plan-for-overgang-fra-barnehage-til-skole-og-sfo-revidert-052026.pdf](#)
- Arendal kommune. Organisasjonskart. [Microsoft PowerPoint - Arendal kommune - organisasjonskart - 2025](#)
- Arendal kommune. Vedtekter SFO. <https://www.arendal.kommune.no/tjenester/barnehage-og-skole/skole/sfo/>
- Arendal kommune. Oppvekst og utdanning. [Oppvekst og utdanning - Arendal kommune](#)
- Lovdata (2025). Forskrift om skoleregler for Arendal-skolen, Arendal kommune, Agder. Forskrift om skoleregler for Arendal-skolen, Arendal kommune, Agder - Lovdata
- Mejlbo, Kaja (2024). Barnehageansatte er usikre på hva som er en krenkelse av barn. Artikkel publisert i Utdanningsnytt. [Barnehageansatte er usikre på hva som er en krenkelse av barn](#)
- Regjeringen (2020). Prop. 96 L. (2019 – 2020). Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak). <https://www.regjeringen.no/contentassets/bc1ea1a163a5452e9b616b77f4522e63/no/pdfs/prp201920200096000dddpdfs.pdf>
- Regjeringen (2023). Prop. 57 L (2022–2023). Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). [Prop. 57 L \(2022–2023\) - regjeringen.no](#)
- Regjeringen. Meld. St. 6 (2019–2020). Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO [Meld. St. 6 \(2019–2020\) - regjeringen.no](#)
- Statsforvalteren (2025). Arendal. Fakta om kommunen. [Arendal våren 2025 , publisert kommunebilde for Arendal kommune - Kommunebilde](#)
- Utdanningsdirektoratet. Barnehagefakta. Arendal kommune. <https://barnehagefakta.no/kommune/4203/arendal>
- Utdanningsdirektoratet (2023). Evaluering. Barnehagesektorens forståelse, implementering og etterlevelse av barnehageloven kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø. Rapporten er utarbeidet av Deloitte. [Rapport evaluering av barnehageloven kapittel VIII.](#)
- Utdanningsdirektoratet (2023). Kunnskapsgrunnlag om etterlevelse av opplæringsloven. Rapporten er utarbeidet av Proba. [Proba 2023-kunnskapsgrunnlag-om-etterlevelse-av-opplæringsloven.pdf](#)
- Utdanningsdirektoratet. § 12-4 Plikt til å sikre eit trygt og godt psykososialt skolemiljø (aktivitetsplikt og dokumentasjonsplikt). <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/lov-om-grunnskoleopplaringa-og-den-vidaregaande-opplaringa-opplæringslova/fjerde-del--fellesreglar-for-grunnskoleopplaringa-og-den-vidaregaande-opplaringa-for-barn-og-unge/kapittel-12-skolemiljoet-til-elevane/-12-4-plikt-til-a-sikre-eit-trygt-og-godt-psykososialt-skolemiljo-aktivitetsplikt-og-dokumentasjonsplikt/>
- Utdanningsdirektoratet (2025). Mobbetallene øker ikke lenger, men er fortsatt høye. Resultater fra Elevundersøkelsen. [Mobbetallene øker ikke lenger, men er fortsatt høye | udir.no](#)
- VETAKS. Møtereferat. <https://opengov.360online.com/Meetings/VETAKS>